

Budapest,
2007. április 2.,
hétfő

40. szám

Ára: 1722,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

Oldal

2007: XX. tv.	A nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló Nemzetközi Egyezmény kihirdetéséről.	2570
2007: XXI. tv.	A nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi Genfi Egyezményhez csatolt, a nehézfémekről szóló, Aarhusban, 1998. június 24-én elfogadott Jegyzőkönyv kihirdetéséről.	2585
2007: XXII. tv.	A fogyasztóvédelmi jogszabályok alkalmazásáért felelős nemzeti hatóságok eljárására és együttműködésére vonatkozó közösségi jogi aktusok végrehajtásához szükséges törvénymódosításokról.	2621
16/2007. (IV. 2.) EüM r.	A törzskönyvezett gyógyszerek és a különleges táplálkozási igényt kielégítő tápszerek társadalombiztosítási támogatásba való befogadásának szempontjairól és a befogadás vagy a támogatás megváltoztatásáról szóló 32/2004. (IV. 26.) ESZCSM rendelet módosításáról.	2627
23/2007. (IV. 2.) OKM r.	A mozgóképszakmai és a sajtónyilvántartási hatóság Magyar Államkincstárnál vezetett számlaszámának módosításáról.	2629
24/2007. (IV. 2.) OKM r.	A közoktatás minőségbiztosításáról és minőségfejlesztéséről szóló 3/2002. (II. 15.) OM rendelet módosításáról.	2630
25/2007. (IV. 2.) ME h.	A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság elnökének megbízásáról.	2642
	Az Országos Választási Bizottság 105/2007. (III. 29.) OVB határozata.	2642
	A Szabadságharcosokért Közalapítvány pályázati felhívása az 1945–56 közötti politikai üldözöttek és az 1956. évi forradalom és szabadságharcban részt vevők és sérelmet szenvedettek, valamint országos szervezeteik, továbbá az ezzel a korral foglalkozó szervezetek és magánszemélyek pénzügyi támogatására.	2644

II. rész JOGSZABÁLYOK

Törvények

2007. évi XX. törvény

a nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló Nemzetközi Egyezmény kihirdetéséről*

1. § Az Országgyűlés e törvénnyel felhatalmazást ad a nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló Nemzetközi Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) kötelező hatályának elismerésére.

2. § Az Országgyűlés felhatalmazást ad arra, hogy a Magyar Köztársaság az Egyezmény 7. cikkének 4. bekezdéséhez a következő nyilatkozatot tegye:

A Magyar Köztársaság értesíti az Egyesült Nemzetek Főtitkárát, hogy az Egyezmény 7. cikkében meghatározott információk megküldéséért és fogadásáért felelős illetékes hatóság az Országos Rendőr-főkapitányság Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központja.

3. § Az Országgyűlés az Egyezményt és a 2. §-ban meghatározott nyilatkozatot e törvénnyel kihirdeti.

4. § Az Egyezmény angol nyelven készült hiteles szövege és annak hivatalos magyar nyelvű fordítása a következő:

„International Convention for the Suppression of Acts of Nuclear Terrorism

The States Parties to this Convention,

Having in mind the purposes and principles of the Charter of the United Nations concerning the maintenance of international peace and security and the promotion of good-neighbourliness and friendly relations and cooperation among States,

Recalling the Declaration on the Occasion of the Fiftieth Anniversary of the United Nations of 24 October 1995,

Recognizing the right of all States to develop and apply nuclear energy for peaceful purposes and their legitimate interests in the potential benefits to be derived from the peaceful application of nuclear energy,

Bearing in mind the Convention on the Physical Protection of Nuclear Material of 1980,

Deeply concerned about the worldwide escalation of acts of terrorism in all its forms and manifestations,

Recalling the Declaration on Measures to Eliminate International Terrorism annexed to General Assembly resolution 49/60 of 9 December 1994, in which, inter alia, the States Members of the United Nations solemnly reaffirm their unequivocal condemnation of all acts, methods and practices of terrorism as criminal and unjustifiable, wherever and by whomever committed, including those which jeopardize the friendly relations among States and peoples and threaten the territorial integrity and security of States,

Noting that the Declaration also encouraged States to review urgently the scope of the existing international legal provisions on the prevention, repression and elimination of terrorism in all its forms and manifestations, with the aim of ensuring that there is a comprehensive legal framework covering all aspects of the matter,

Recalling General Assembly resolution 51/210 of 17 December 1996 and the Declaration to Supplement the 1994 Declaration on Measures to Eliminate International Terrorism annexed thereto,

Recalling also that, pursuant to General Assembly resolution 51/210, an ad hoc committee was established to elaborate, inter alia, an international convention for the suppression of acts of nuclear terrorism to supplement related existing international instruments,

Noting that acts of nuclear terrorism may result in the gravest consequences and may pose a threat to international peace and security,

Noting also that existing multilateral legal provisions do not adequately address those attacks,

Being convinced of the urgent need to enhance international cooperation between States in devising and adopting effective and practical measures for the prevention of such acts of terrorism and for the prosecution and punishment of their perpetrators,

Noting that the activities of military forces of States are governed by rules of international law outside of the framework of this Convention and that the exclusion of certain actions from the coverage of this Convention does not condone or make lawful otherwise unlawful acts, or preclude prosecution under other laws,

Have agreed as follows:

Article 1

For the purposes of this Convention:

1. „Radioactive material” means nuclear material and other radioactive substances which contain nuclides which undergo spontaneous disintegration (a process accompanied by emission of one or more types of ionizing radiation, such as alpha-, beta-, neutron particles and gamma rays) and which may, owing to their radiological or

* A törvényt az Országgyűlés a 2007. március 19-i ülésnapján fogadta el.

fissile properties, cause death, serious bodily injury or substantial damage to property or to the environment.

2. „Nuclear material” means plutonium, except that with isotopic concentration exceeding 80 per cent in plutonium-238; uranium-233; uranium enriched in the isotope 235 or 233; uranium containing the mixture of isotopes as occurring in nature other than in the form of ore or ore residue; or any material containing one or more of the foregoing;

Whereby „uranium enriched in the isotope 235 or 233” means uranium containing the isotope 235 or 233 or both in an amount such that the abundance ratio of the sum of these isotopes to the isotope 238 is greater than the ratio of the isotope 235 to the isotope 238 occurring in nature.

3. „Nuclear facility” means:

(a) Any nuclear reactor, including reactors installed on vessels, vehicles, aircraft or space objects for use as an energy source in order to propel such vessels, vehicles, aircraft or space objects or for any other purpose;

(b) Any plant or conveyance being used for the production, storage, processing or transport of radioactive material.

4. „Device” means:

(a) Any nuclear explosive device; or

(b) Any radioactive material dispersal or radiation-emitting device which may, owing to its radiological properties, cause death, serious bodily injury or substantial damage to property or to the environment.

5. „State or government facility” includes any permanent or temporary facility or conveyance that is used or occupied by representatives of a State, members of a Government, the legislature or the judiciary or by officials or employees of a State or any other public authority or entity or by employees or officials of an intergovernmental organization in connection with their official duties.

6. „Military forces of a State” means the armed forces of a State which are organized, trained and equipped under its internal law for the primary purpose of national defence or security and persons acting in support of those armed forces who are under their formal command, control and responsibility.

Article 2

1. Any person commits an offence within the meaning of this Convention if that person unlawfully and intentionally:

(a) Possesses radioactive material or makes or possesses a device:

(i) With the intent to cause death or serious bodily injury; or

(ii) With the intent to cause substantial damage to property or to the environment;

(b) Uses in any way radioactive material or a device, or uses or damages a nuclear facility in a manner which releases or risks the release of radioactive material:

(i) With the intent to cause death or serious bodily injury; or

(ii) With the intent to cause substantial damage to property or to the environment; or

(iii) With the intent to compel a natural or legal person, an international organization or a State to do or refrain from doing an act.

2. Any person also commits an offence if that person:

(a) Threatens, under circumstances which indicate the credibility of the threat, to commit an offence as set forth in paragraph 1 (b) of the present article; or

(b) Demands unlawfully and intentionally radioactive material, a device or a nuclear facility by threat, under circumstances which indicate the credibility of the threat, or by use of force.

3. Any person also commits an offence if that person attempts to commit an offence as set forth in paragraph 1 of the present article.

4. Any person also commits an offence if that person:

(a) Participates as an accomplice in an offence as set forth in paragraph 1, 2 or 3 of the present article; or

(b) Organizes or directs others to commit an offence as set forth in paragraph 1, 2 or 3 of the present article; or

(c) In any other way contributes to the commission of one or more offences as set forth in paragraph 1, 2 or 3 of the present article by a group of persons acting with a common purpose; such contribution shall be intentional and either be made with the aim of furthering the general criminal activity or purpose of the group or be made in the knowledge of the intention of the group to commit the offence or offences concerned.

Article 3

This Convention shall not apply where the offence is committed within a single State, the alleged offender and the victims are nationals of that State, the alleged offender is found in the territory of that State and no other State has a basis under article 9, paragraph 1 or 2, to exercise jurisdiction, except that the provisions of articles 7, 12, 14, 15, 16 and 17 shall, as appropriate, apply in those cases.

Article 4

1. Nothing in this Convention shall affect other rights, obligations and responsibilities of States and individuals under international law, in particular the purposes and principles of the Charter of the United Nations and international humanitarian law.

2. The activities of armed forces during an armed conflict, as those terms are understood under international humanitarian law, which are governed by that law are not governed by this Convention, and the activities undertaken by military forces of a State in the exercise of their official duties, inasmuch as they are governed by other rules of international law, are not governed by this Convention.

3. The provisions of paragraph 2 of the present article shall not be interpreted as condoning or making lawful otherwise unlawful acts, or precluding prosecution under other laws.

4. This Convention does not address, nor can it be interpreted as addressing, in any way, the issue of the legality of the use or threat of use of nuclear weapons by States.

Article 5

Each State Party shall adopt such measures as may be necessary:

(a) To establish as criminal offences under its national law the offences set forth in article 2;

(b) To make those offences punishable by appropriate penalties which take into account the grave nature of these offences.

Article 6

Each State Party shall adopt such measures as may be necessary, including, where appropriate, domestic legislation, to ensure that criminal acts within the scope of this Convention, in particular where they are intended or calculated to provoke a state of terror in the general public or in a group of persons or particular persons, are under no circumstances justifiable by considerations of a political, philosophical, ideological, racial, ethnic, religious or other similar nature and are punished by penalties consistent with their grave nature.

Article 7

1. States Parties shall cooperate by:

(a) Taking all practicable measures, including, if necessary, adapting their national law, to prevent and counter preparations in their respective territories for the commission within or outside their territories of the offences set forth in article 2, including measures to prohibit in their territories illegal activities of persons, groups and organizations that encourage, instigate, organize, knowingly finance or knowingly provide technical assistance or information or engage in the perpetration of those offences;

(b) Exchanging accurate and verified information in accordance with their national law and in the manner and subject to the conditions specified herein, and coordinating administrative and other measures taken as appropriate to detect, prevent, suppress and investigate the offences set forth in article 2 and also in order to institute criminal proceedings against persons alleged to have committed those crimes. In particular, a State Party shall take appropriate measures in order to inform without delay the other States referred to in article 9 in respect of the commission of the offences set forth in article 2 as well as preparations to commit such offences about which it has learned, and also to inform, where appropriate, international organizations.

2. States Parties shall take appropriate measures consistent with their national law to protect the confidentiality of any information which they receive in confidence by virtue of the provisions of this Convention from another State Party or through participation in an activity carried out for the implementation of this Convention. If States Parties provide information to international organizations in confidence, steps shall be taken to ensure that the confidentiality of such information is protected.

3. States Parties shall not be required by this Convention to provide any information which they are not permitted to communicate pursuant to national law or which would jeopardize the security of the State concerned or the physical protection of nuclear material.

4. States Parties shall inform the Secretary-General of the United Nations of their competent authorities and liaison points responsible for sending and receiving the information referred to in the present article. The Secretary-General of the United Nations shall communicate such information regarding competent authorities and liaison points to all States Parties and the International Atomic Energy Agency. Such authorities and liaison points must be accessible on a continuous basis.

Article 8

For purposes of preventing offences under this Convention, States Parties shall make every effort to adopt appropriate measures to ensure the protection of radioactive material, taking into account relevant recommendations and functions of the International Atomic Energy Agency.

Article 9

1. Each State Party shall take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences set forth in article 2 when:

(a) The offence is committed in the territory of that State; or

(b) The offence is committed on board a vessel flying the flag of that State or an aircraft which is registered under the laws of that State at the time the offence is committed; or

(c) The offence is committed by a national of that State.

2. A State Party may also establish its jurisdiction over any such offence when:

(a) The offence is committed against a national of that State; or

(b) The offence is committed against a State or government facility of that State abroad, including an embassy or other diplomatic or consular premises of that State; or

(c) The offence is committed by a stateless person who has his or her habitual residence in the territory of that State; or

(d) The offence is committed in an attempt to compel that State to do or abstain from doing any act; or

(e) The offence is committed on board an aircraft which is operated by the Government of that State.

3. Upon ratifying, accepting, approving or acceding to this Convention, each State Party shall notify the Secretary-General of the United Nations of the jurisdiction it has established under its national law in accordance with paragraph 2 of the present article. Should any change take place, the State Party concerned shall immediately notify the Secretary-General.

4. Each State Party shall likewise take such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences set forth in article 2 in cases where the alleged offender is present in its territory and it does not extradite that person to any of the States Parties which have established their jurisdiction in accordance with paragraph 1 or 2 of the present article.

5. This Convention does not exclude the exercise of any criminal jurisdiction established by a State Party in accordance with its national law.

Article 10

1. Upon receiving information that an offence set forth in article 2 has been committed or is being committed in the territory of a State Party or that a person who has committed or who is alleged to have committed such an offence may be present in its territory, the State Party concerned shall take such measures as may be necessary under its national law to investigate the facts contained in the information.

2. Upon being satisfied that the circumstances so warrant, the State Party in whose territory the offender or alleged offender is present shall take the appropriate

measures under its national law so as to ensure that person's presence for the purpose of prosecution or extradition.

3. Any person regarding whom the measures referred to in paragraph 2 of the present article are being taken shall be entitled:

(a) To communicate without delay with the nearest appropriate representative of the State of which that person is a national or which is otherwise entitled to protect that person's rights or, if that person is a stateless person, the State in the territory of which that person habitually resides;

(b) To be visited by a representative of that State;

(c) To be informed of that person's rights under subparagraphs (a) and (b).

4. The rights referred to in paragraph 3 of the present article shall be exercised in conformity with the laws and regulations of the State in the territory of which the offender or alleged offender is present, subject to the provision that the said laws and regulations must enable full effect to be given to the purposes for which the rights accorded under paragraph 3 are intended.

5. The provisions of paragraphs 3 and 4 of the present article shall be without prejudice to the right of any State Party having a claim to jurisdiction in accordance with article 9, paragraph 1 (c) or 2 (c), to invite the International Committee of the Red Cross to communicate with and visit the alleged offender.

6. When a State Party, pursuant to the present article, has taken a person into custody, it shall immediately notify, directly or through the Secretary-General of the United Nations, the States Parties which have established jurisdiction in accordance with article 9, paragraphs 1 and 2, and, if it considers it advisable, any other interested States Parties, of the fact that that person is in custody and of the circumstances which warrant that person's detention. The State which makes the investigation contemplated in paragraph 1 of the present article shall promptly inform the said States Parties of its findings and shall indicate whether it intends to exercise jurisdiction.

Article 11

1. The State Party in the territory of which the alleged offender is present shall, in cases to which article 9 applies, if it does not extradite that person, be obliged, without exception whatsoever and whether or not the offence was committed in its territory, to submit the case without undue delay to its competent authorities for the purpose of prosecution, through proceedings in accordance with the laws of that State. Those authorities shall take their decision in the same manner as in the case of any other offence of a grave nature under the law of that State.

2. Whenever a State Party is permitted under its national law to extradite or otherwise surrender one of its nationals only upon the condition that the person will be returned to that State to serve the sentence imposed as a result of the trial or proceeding for which the extradition or surrender of the person was sought, and this State and the State seeking the extradition of the person agree with this option and other terms they may deem appropriate, such a conditional extradition or surrender shall be sufficient to discharge the obligation set forth in paragraph 1 of the present article.

Article 12

Any person who is taken into custody or regarding whom any other measures are taken or proceedings are carried out pursuant to this Convention shall be guaranteed fair treatment, including enjoyment of all rights and guarantees in conformity with the law of the State in the territory of which that person is present and applicable provisions of international law, including international law of human rights.

Article 13

1. The offences set forth in article 2 shall be deemed to be included as extraditable offences in any extradition treaty existing between any of the States Parties before the entry into force of this Convention. States Parties undertake to include such offences as extraditable offences in every extradition treaty to be subsequently concluded between them.

2. When a State Party which makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another State Party with which it has no extradition treaty, the requested State Party may, at its option, consider this Convention as a legal basis for extradition in respect of the offences set forth in article 2. Extradition shall be subject to the other conditions provided by the law of the requested State.

3. States Parties which do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognize the offences set forth in article 2 as extraditable offences between themselves, subject to the conditions provided by the law of the requested State.

4. If necessary, the offences set forth in article 2 shall be treated, for the purposes of extradition between States Parties, as if they had been committed not only in the place in which they occurred but also in the territory of the States that have established jurisdiction in accordance with article 9, paragraphs 1 and 2.

5. The provisions of all extradition treaties and arrangements between States Parties with regard to offences set forth in article 2 shall be deemed to be modified as between States Parties to the extent that they are incompatible with this Convention.

Article 14

1. States Parties shall afford one another the greatest measure of assistance in connection with investigations or criminal or extradition proceedings brought in respect of the offences set forth in article 2, including assistance in obtaining evidence at their disposal necessary for the proceedings.

2. States Parties shall carry out their obligations under paragraph 1 of the present article in conformity with any treaties or other arrangements on mutual legal assistance that may exist between them. In the absence of such treaties or arrangements, States Parties shall afford one another assistance in accordance with their national law.

Article 15

None of the offences set forth in article 2 shall be regarded, for the purposes of extradition or mutual legal assistance, as a political offence or as an offence connected with a political offence or as an offence inspired by political motives. Accordingly, a request for extradition or for mutual legal assistance based on such an offence may not be refused on the sole ground that it concerns a political offence or an offence connected with a political offence or an offence inspired by political motives.

Article 16

Nothing in this Convention shall be interpreted as imposing an obligation to extradite or to afford mutual legal assistance if the requested State Party has substantial grounds for believing that the request for extradition for offences set forth in article 2 or for mutual legal assistance with respect to such offences has been made for the purpose of prosecuting or punishing a person on account of that person's race, religion, nationality, ethnic origin or political opinion or that compliance with the request would cause prejudice to that person's position for any of these reasons.

Article 17

1. A person who is being detained or is serving a sentence in the territory of one State Party whose presence in another State Party is requested for purposes of

testimony, identification or otherwise providing assistance in obtaining evidence for the investigation or prosecution of offences under this Convention may be transferred if the following conditions are met:

- (a) The person freely gives his or her informed consent; and
- (b) The competent authorities of both States agree, subject to such conditions as those States may deem appropriate.

2. For the purposes of the present article:

(a) The State to which the person is transferred shall have the authority and obligation to keep the person transferred in custody, unless otherwise requested or authorized by the State from which the person was transferred;

(b) The State to which the person is transferred shall without delay implement its obligation to return the person to the custody of the State from which the person was transferred as agreed beforehand, or as otherwise agreed, by the competent authorities of both States;

(c) The State to which the person is transferred shall not require the State from which the person was transferred to initiate extradition proceedings for the return of the person;

(d) The person transferred shall receive credit for service of the sentence being served in the State from which he or she was transferred for time spent in the custody of the State to which he or she was transferred.

3. Unless the State Party from which a person is to be transferred in accordance with the present article so agrees, that person, whatever his or her nationality, shall not be prosecuted or detained or subjected to any other restriction of his or her personal liberty in the territory of the State to which that person is transferred in respect of acts or convictions anterior to his or her departure from the territory of the State from which such person was transferred.

Article 18

1. Upon seizing or otherwise taking control of radioactive material, devices or nuclear facilities, following the commission of an offence set forth in article 2, the State Party in possession of such items shall:

- (a) Take steps to render harmless the radioactive material, device or nuclear facility;
- (b) Ensure that any nuclear material is held in accordance with applicable International Atomic Energy Agency safeguards; and
- (c) Have regard to physical protection recommendations and health and safety standards published by the International Atomic Energy Agency.

2. Upon the completion of any proceedings connected with an offence set forth in article 2, or sooner if required

by international law, any radioactive material, device or nuclear facility shall be returned, after consultations (in particular, regarding modalities of return and storage) with the States Parties concerned to the State Party to which it belongs, to the State Party of which the natural or legal person owning such radioactive material, device or facility is a national or resident, or to the State Party from whose territory it was stolen or otherwise unlawfully obtained.

3. (a) Where a State Party is prohibited by national or international law from returning or accepting such radioactive material, device or nuclear facility or where the States Parties concerned so agree, subject to paragraph 3 (b) of the present article, the State Party in possession of the radioactive material, devices or nuclear facilities shall continue to take the steps described in paragraph 1 of the present article; such radioactive material, devices or nuclear facilities shall be used only for peaceful purposes;

(b) Where it is not lawful for the State Party in possession of the radioactive material, devices or nuclear facilities to possess them, that State shall ensure that they are placed as soon as possible in the possession of a State for which such possession is lawful and which, where appropriate, has provided assurances consistent with the requirements of paragraph 1 of the present article in consultation with that State, for the purpose of rendering it harmless; such radioactive material, devices or nuclear facilities shall be used only for peaceful purposes.

4. If the radioactive material, devices or nuclear facilities referred to in paragraphs 1 and 2 of the present article do not belong to any of the States Parties or to a national or resident of a State Party or was not stolen or otherwise unlawfully obtained from the territory of a State Party, or if no State is willing to receive such items pursuant to paragraph 3 of the present article, a separate decision concerning its disposition shall, subject to paragraph 3 (b) of the present article, be taken after consultations between the States concerned and any relevant international organizations.

5. For the purposes of paragraphs 1, 2, 3 and 4 of the present article, the State Party in possession of the radioactive material, device or nuclear facility may request the assistance and cooperation of other States Parties, in particular the States Parties concerned, and any relevant international organizations, in particular the International Atomic Energy Agency. States Parties and the relevant international organizations are encouraged to provide assistance pursuant to this paragraph to the maximum extent possible.

6. The States Parties involved in the disposition or retention of the radioactive material, device or nuclear facility pursuant to the present article shall inform the Director General of the International Atomic Energy Agency of the manner in which such an item was disposed of or retained. The Director General of the International

Atomic Energy Agency shall transmit the information to the other States Parties.

7. In the event of any dissemination in connection with an offence set forth in article 2, nothing in the present article shall affect in any way the rules of international law governing liability for nuclear damage, or other rules of international law.

Article 19

The State Party where the alleged offender is prosecuted shall, in accordance with its national law or applicable procedures, communicate the final outcome of the proceedings to the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit the information to the other States Parties.

Article 20

States Parties shall conduct consultations with one another directly or through the Secretary-General of the United Nations, with the assistance of international organizations as necessary, to ensure effective implementation of this Convention.

Article 21

The States Parties shall carry out their obligations under this Convention in a manner consistent with the principles of sovereign equality and territorial integrity of States and that of non-intervention in the domestic affairs of other States.

Article 22

Nothing in this Convention entitles a State Party to undertake in the territory of another State Party the exercise of jurisdiction and performance of functions which are exclusively reserved for the authorities of that other State Party by its national law.

Article 23

1. Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of this Convention which cannot be settled through negotiation within a reasonable time shall, at the request of one of them, be submitted to arbitration. If, within six months of the date of the request for arbitration, the parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any one of those parties may refer the dispute to the International

Court of Justice, by application, in conformity with the Statute of the Court.

2. Each State may, at the time of signature, ratification, acceptance or approval of this Convention or accession thereto, declare that it does not consider itself bound by paragraph 1 of the present article. The other States Parties shall not be bound by paragraph 1 with respect to any State Party which has made such a reservation.

3. Any State which has made a reservation in accordance with paragraph 2 of the present article may at any time withdraw that reservation by notification to the Secretary-General of the United Nations.

Article 24

1. This Convention shall be open for signature by all States from 14 September 2005 until 31 December 2006 at United Nations Headquarters in New York.

2. This Convention is subject to ratification, acceptance or approval. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

3. This Convention shall be open to accession by any State. The instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 25

1. This Convention shall enter into force on the thirtieth day following the date of the deposit of the twenty-second instrument of ratification, acceptance, approval or accession with the Secretary-General of the United Nations.

2. For each State ratifying, accepting, approving or acceding to the Convention after the deposit of the twenty-second instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the Convention shall enter into force on the thirtieth day after deposit by such State of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 26

1. A State Party may propose an amendment to this Convention. The proposed amendment shall be submitted to the depositary, who circulates it immediately to all States Parties.

2. If the majority of the States Parties request the depositary to convene a conference to consider the proposed amendments, the depositary shall invite all

States Parties to attend such a conference to begin no sooner than three months after the invitations are issued.

3. The conference shall make every effort to ensure amendments are adopted by consensus. Should this not be possible, amendments shall be adopted by a two-thirds majority of all States Parties. Any amendment adopted at the conference shall be promptly circulated by the depositary to all States Parties.

4. The amendment adopted pursuant to paragraph 3 of the present article shall enter into force for each State Party that deposits its instrument of ratification, acceptance, accession or approval of the amendment on the thirtieth day after the date on which two thirds of the States Parties have deposited their relevant instrument. Thereafter, the amendment shall enter into force for any State Party on the thirtieth day after the date on which that State deposits its relevant instrument.

Article 27

1. Any State Party may denounce this Convention by written notification to the Secretary-General of the United Nations.

2. Denunciation shall take effect one year following the date on which notification is received by the Secretary-General of the United Nations.

Article 28

The original of this Convention, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations, who shall send certified copies thereof to all States.

In witness whereof, the undersigned, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Convention, opened for signature at United Nations Headquarters in New York on 14 September 2005.”

„A nukleáris terrorcselekmények visszaszorításáról szóló Nemzetközi Egyezmény

A jelen Egyezmény Részes Államai,

szem előtt tartva az Egyesült Nemzetek Alapokmányának nemzetközi béke és biztonság fenntartására, valamint az államok közötti jószomszédság, baráti viszony és együttműködés elősegítésére vonatkozó céljait és alapelveit,

felidézve az Egyesült Nemzetek megalapításának ötvenedik évfordulója alkalmából 1995. október 24-én elfogadott Nyilatkozatot,

elismerve, hogy valamennyi Államnak joga van nukleáris energiát békés célokra kifejleszteni és igénybe venni, valamint, hogy az Államok jogszerű érdeke a nukleáris energia békés célokra történő felhasználásából fakadó előnyök megszerzése,

szem előtt tartva az 1980. évi, nukleáris anyagok fizikai védelmére vonatkozó egyezményt,

mélységesen aggódva a terrorista cselekmények minden formájának és megjelenési módjának nemzetközi szintű elszaporodása miatt,

felidézve az 1994. december 9-i 49/60. sz. közgyűlési határozathoz csatolt, a nemzetközi terrorizmus megszüntetését célzó intézkedésekről szóló Nyilatkozatot, melyben az Egyesült Nemzetek tagállamai, többek között, egyhangúan újra megerősítették egyértelmű elutasításukat arra vonatkozóan, hogy valamennyi terrorista cselekmény, módszer, és gyakorlat bűncselekménynek minősül, és indokolhatatlan, függetlenül attól, hogy azt hol, és ki követi el, beleértve azokat is, amelyek veszélyeztetik az Államok közötti barátságos viszonyt, és az Államok területi integritását és biztonságát fenyegetik,

kiemelve, hogy a Nyilatkozat arra is ösztönözte az Államokat, hogy sürgősen vizsgálják felül a terrorizmus bármely formában és módon történő megnyilvánulásának megelőzésére, visszaszorítására, és megszüntetésére vonatkozóan meglévő nemzetközi jogszabályi rendelkezéseket, annak biztosítása céljából, hogy az ügyre vonatkozóan átfogó jogi keretszabályozás legyen hatályban,

felidézve az 1996. december 17-i 51/210. számú közgyűlési határozatot, valamint az ahhoz csatolt, a nemzetközi terrorizmus megszüntetését célzó intézkedésekről szóló 1994. évi Nyilatkozatot kiegészítő Nyilatkozatot,

felidézve továbbá, hogy az 51/210. sz. közgyűlési határozat alapján egy ad hoc bizottság került felállításra, többek között a nukleáris terrorcselekmények visszaszorítására vonatkozó nemzetközi egyezmény kidolgozása céljából, a vonatkozó meglévő nemzetközi eszközök kiegészítésére,

kiemelve, hogy a nukleáris terrorcselekmények a legsúlyosabb következményekkel járhatnak, és fenyegetést jelenthetnek a nemzetközi békére és biztonságra nézve,

kiemelve továbbá azt is, hogy az érvényben lévő multilaterális jogi rendelkezések nem kezelik megfelelően e támadásokat,

azzal a meggyőződéssel, hogy az Államok közötti nemzetközi együttműködés sürgős továbbfejlesztésére van szükség az e terrorcselekmények megelőzésére irányuló hatékony és gyakorlati intézkedések kialakítása és elfogadása, valamint az elkövetők büntetőjogi felelősségre vonása és megbüntetése céljából,

kiemelve, hogy az Államok katonai testületeinek a tevékenységét a jelen Egyezményen kívül eső nemzetközi jogszabályok szabályozzák, és hogy egyes cselekmények je-

len Egyezmény hatálya alól történő kihagyása nem menti fel, illetve más módon nem tesz jogszerűvé egyébként jogellenes cselekményeket, vagy zárja ki más jogszabályok szerinti büntethetőségüket, az alábbiakban állapodnak meg:

1. cikk

A jelen Egyezmény alkalmazása során:

1. A „radioaktív anyag” nukleáris anyagot vagy más radioaktív anyagot jelent, ami olyan atommagot tartalmaz, amely spontán bomlásokon megy keresztül (olyan folyamat, melyet valamely ionizáló sugárzás egy vagy több típusa kísér, pl. alfa, béta, neutron részecskék, és gamma sugarak), és ami, annak radiológiai vagy hasadó tulajdonságai miatt, halált, súlyos személyi sérülést, illetve jelentős vagyoni vagy környezeti kárt okozhat.

2. A „nukleáris anyag” alatt plutóniumot, kivéve, ha annak izotóp koncentrációja meghaladja a 80%-ot a plutónium-238 esetében; urán-233-at; a 235-ös vagy 233-as izotópban dúsított uránt; a természetben előforduló izotópkeveréket tartalmazó – nem érc vagy érc maradvány formájú – uránt; valamint az előzőek egyikét vagy azok közül többet tartalmazó bármely anyagot kell érteni.

A „235-ös vagy 233-as izotópban dúsított urán” 235-ös vagy 233-as izotópot, vagy mindkettőt tartalmazó uránt jelent, olyan mennyiségben, hogy ezen izotópok összességének előfordulási aránya a 238-as izotóphoz képest meghaladja a 235-ös izotópnak a 238-as izotóphoz viszonyított, a természetben előforduló arányát.

3. A „nukleáris létesítmény” jelentése:

a) bármely nukleáris reaktor, beleértve a hajón, szárazföldi járművön, repülőgépen, vagy űrobjektumon üzembe helyezett reaktorokat, amelyek az adott hajó, szárazföldi jármű, repülőgép vagy űrobjektum mozgatásához szükséges energiaforrást biztosítják, vagy más célokat szolgálnak;

b) a radioaktív anyag gyártásához, tárolásához, feldolgozásához, vagy szállításához felhasznált üzem vagy szállítóeszköz.

4. Az „eszköz” jelentése:

a) bármely nukleárisan robbanó eszköz; vagy

b) bármely radioaktív anyagot szóró vagy sugárzást kibocsátó eszköz, ami radiológiai jellemzői miatt halált, súlyos személyi sérülést, vagy jelentős vagyoni vagy környezeti kárt okozhat.

5. „Állami vagy kormányzati telephely” alatt értendő bármely olyan állandó vagy ideiglenes telephely, vagy szállítóeszköz, melyet állami képviselők, a kormány tagjai, igazgatási vagy jogalkotói testület, állami, közhatósági, vagy más állami gazdasági társaság alkalmazottai, illetőleg valamely kormányközi szervezet alkalmaz-

ottai vagy hivatalnokai használnak, vagy foglalnak el hivatalos feladataik ellátásával összefüggésben.

6. Az „állam katonai erői” valamely állam fegyveres erőit jelentik, amelyek saját jogszabályainak megfelelően szervezettek, kiképzettek, és felszereltek, elsődlegesen nemzetvédelmi vagy biztonsági feladatra, valamint az e fegyveres erőket támogató személyek, akik a fegyveres erők hivatalos parancsnoksága, ellenőrzése alá és felelősségi körébe tartoznak.

2. cikk

1. Jelen Egyezményben meghatározott cselekményt valósítja meg, aki jogellenes módon és szándékosan

a) radioaktív anyagot tart, illetőleg ilyen eszközt állít elő vagy tart

(i) azzal a szándékkal, hogy halált, vagy súlyos testi sértést okozzon; vagy

(ii) azzal a szándékkal, hogy súlyos vagyoni vagy környezeti kárt okozzon;

b) bármilyen módszer segítségével radioaktív anyag vagy eszköz felhasználásával, illetőleg nukleáris létesítmény felhasználásával vagy megkárosításával radioaktív anyag kibocsátását, vagy annak veszélyét idézi elő

(i) azzal a szándékkal, hogy halált, vagy súlyos testi sértést okozzon; vagy

(ii) azzal a szándékkal, hogy súlyos vagyoni vagy környezeti kárt okozzon; vagy

(iii) azzal a szándékkal, hogy egy természetes vagy jogi személyt, valamely nemzetközi szervezetet vagy Államot arra kényszerítsen, hogy valamely cselekményt megtegyen, vagy attól tartózkodjon.

2. Az is e cselekményt valósítja meg, aki

a) hitelt érdemlő módon azzal fenyeget, hogy a jelen cikk 1. bekezdésének b) pontjában meghatározott cselekményt elköveti; vagy

b) jogellenes módon és szándékosan radioaktív anyagot, eszközt vagy nukleáris létesítményt követel hitelt érdemlő fenyegetéssel, vagy erőszak felhasználásával.

3. Az is e cselekményt valósítja meg, aki a jelen cikk 1. bekezdésében meghatározott cselekmény elkövetését megkísérli.

4. Az is e cselekményt valósítja meg, aki

a) bűnrészesként részt vesz a jelen cikk 1., 2., illetve 3. bekezdésében meghatározott cselekmények elkövetésében,

b) másokat a jelen cikk 1., 2., illetve 3. bekezdésében meghatározott cselekmények elkövetésére szervez vagy annak során irányít, illetve

c) bármely más módon közreműködik a jelen cikk 1., 2. vagy 3. bekezdésében meghatározott egy vagy több cselekmény csoportos, közös céllal való elkövetésében; feltéve, hogy e közreműködés szándékos, és vagy arra irányul,

hogy a csoport bűnelkövetői tevékenységét, céljainak elérését általában segítse, vagy e közreműködés a csoport azon szándéka ismeretében valósul meg, hogy azok a meghatározott cselekményt vagy cselekményeket elkövetik.

3. cikk

A jelen Egyezmény nem alkalmazható olyan esetekben, amikor a cselekményt egyetlen Államban követik el, a gyanúsítottak, valamint az áldozatok ezen Állam állampolgárai, a gyanúsított az adott Állam területén tartózkodik, és más Államnak nincs a 9. cikk 1. vagy 2. bekezdése alapján joghatóság gyakorlására vonatkozó jogosultsága, kivéve, hogy ezen esetekben a 7., 12., 14., 15., 16. és 17. cikkek rendelkezései megfelelően alkalmazandók.

4. cikk

1. A jelen Egyezmény egyetlen rendelkezése sem érinti az Államok és magánszemélyek nemzetközi jog alapján fennálló jogait és kötelezettségeit, különös tekintettel az Egyesült Nemzetek Alapokmányára, valamint a nemzetközi humanitárius jogszabályokra.

2. A jelen Egyezmény nem vonatkozik valamely fegyveres konfliktus során a fegyveres erők azon tevékenységére, melynek meghatározását és szabályozását a nemzetközi humanitárius jog tartalmazza, és nem vonatkozik egy Állam katonai erői által, hivatalos kötelezettségeik teljesítése során vállalt tevékenységekre sem, amennyiben azokra a nemzetközi jog szabályai vonatkoznak.

3. A jelen cikk 2. bekezdésének rendelkezései nem értelmezhetők úgy, mintha valamely egyébként jogellenes cselekményt jogszerűnek tekintenének vagy jogszerűvé tennének, vagy kizárnák az egyéb jogszabályok általi büntetethőséget.

4. A jelen Egyezmény nem értelmezhető akként, mint ha bármely módon vonatkozna a nukleáris fegyverek Államok általi használatára, vagy az azokkal való fenyegetés jogszerűségére.

5. cikk

Valamennyi Részes Állam olyan intézkedéseket fogad el, melyek szükségesek ahhoz, hogy:

a) a 2. cikkben meghatározott cselekményeket nemzeti joga alapján bűncselekménynek minősítse;

b) e cselekményeket megfelelő büntetésekkel sújtsa, ami figyelembe veszi azok súlyát.

6. cikk

Minden Részes Állam megteszi a szükséges intézkedéseket, beleértve, ahol szükséges, a belföldi jogalkotást, an-

nak biztosítására, hogy a jelen Egyezmény hatálya alá eső bűncselekmények, különös tekintettel azokra, amelyek szándékosan vagy célzottan terror érzetét keltik a közvéleményben, személyek valamely csoportjában vagy meghatározott személyekben, semmilyen körülmények között se lehessenek valamely politikai, filozófiai, ideológiai, faji, etnikai, vallási, vagy más hasonló megfontolások által igazolhatóak, valamint, hogy azokat súlyuknak megfelelő büntetéssel fenyegetessék.

7. cikk

1. A Részes Államok együttműködnek egymással az alábbi területeken:

a) Valamennyi gyakorlatban megvalósítható intézkedést megtenni, beleértve, amennyiben szükséges, a nemzeti joguk módosítását, hogy saját területükön megelőzzék és szembeszálljanak a 2. cikkben meghatározott cselekmények elkövetésére irányuló előkészületekkel, beleértve azon intézkedéseket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy saját területükön megtiltsák a személyek, csoportok és szervezetek jogellenes tevékenységét, ami ösztönzi, azokra felbujt, szervezi, tudottan finanszírozza, vagy tudottan műszaki segítséget vagy információt nyújt, illetve részt vesz az ilyen cselekmények elkövetésében.

b) Biztosítani a pontos és igazolt információk cseréjét, nemzeti joguk alapján, a jelen dokumentumban meghatározott módon és feltételek szerint, valamint koordinálni az adminisztratív és egyéb intézkedéseket a 2. cikkben meghatározott cselekmények felismerése, megelőzése, visszaszorítása és nyomozása céljából, továbbá az ezen bűncselekmények terheltjei elleni büntetőjogi intézkedések megtétele céljából. A Részes Államnak kiemelt feladata a megfelelő intézkedések megtétele annak biztosítására, hogy a 9. cikkben említett egyéb Részes Államok haladéktalanul értesítésre kerüljenek a 2. cikkben meghatározott cselekmények elkövetésére vonatkozóan, valamint a tudomására jutott ilyen cselekmények előkészületére vonatkozóan, továbbá, amennyiben szükséges, a nemzetközi szervezetek értesítése.

2. A Részes Államok megteszik a nemzeti joguknak megfelelő intézkedéseket a jelen Egyezmény betartása közben másik Részes Államtól, valamint a jelen Egyezmény végrehajtására irányuló tevékenység közben kapott bizalmas információk védelmére. Amikor a Részes Állam valamely információt bizalmasan ad át egy nemzetközi szervezet részére, megteszi a megfelelő lépéseket ezen információk bizalmassága megőrzésének biztosítására.

3. A Részes Államokat a jelen Egyezmény nem kötelezi olyan információk átadására, melyet nemzeti joguk alapján nem adhatnak át, illetve ami az érintett Részes Állam biztonságát, vagy a nukleáris anyag védelmét veszélyeztetné.

4. A Részes Államok tájékoztatják az Egyesült Nemzetek Főtitkárát a jelen cikkben hivatkozott információk megküldéséért és fogadásáért felelős illetékes hatóságok, valamint kapcsolattartó pontok adatairól. Az Egyesült Nemzetek Főtitkára az illetékes hatóságokra, valamint kapcsolattartó pontokra vonatkozó információkat megküldi valamennyi Részes Államnak, és a Nemzetközi Atomenergia Ügynökségnek. Az illetékes hatóságoknak és kapcsolattartó pontoknak folyamatosan elérhetőeknek kell lenniük.

8. cikk

A jelen Egyezmény szerinti cselekmények megelőzése céljából a Részes Államok megtesznek valamennyi intézkedést a radioaktív anyagok védelmének biztosítása érdekében, figyelembe véve a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség vonatkozó ajánlásait és jogosítványait.

9. cikk

1. Valamennyi Részes Állam megteszi a szükséges intézkedéseket a 2. cikkben meghatározott cselekmények feletti joghatóságának biztosítása céljából az alábbi esetekben:

- a) amikor a cselekményt az adott ország területén követik el; vagy
- b) a cselekményt az adott ország zászlója alatt haladó hajó vagy repülőgép fedélzetén követik el, ami a cselekmény elkövetésének időpontjában az adott állam jogszabályai szerint nyilvántartásban van; vagy
- c) a cselekményt az adott állam állampolgára követte el.

2. A Részes Állam akkor is megállapíthatja joghatóságát az adott cselekményre vonatkozóan, amikor

- a) a cselekményt az adott állam állampolgára ellen követték el; vagy
- b) a cselekményt az adott állam valamely állami vagy kormányzati telephelye ellen követték el külföldön, beleértve az adott állam nagykövetségeit, valamint egyéb diplomáciai és konzulátusi épületeit; vagy
- c) a cselekményt hontalan személy követte el, akinek szokásos tartózkodási helye az adott államban van; vagy
- d) a cselekményt annak érdekében követték el, hogy az adott államot valamilyen cselekmény megtételére, vagy az attól való tartózkodásra rákényszerítsék; vagy
- e) a cselekményt az adott állam kormánya által működtetett repülőgép fedélzetén követték el.

3. A jelen Egyezmény megerősítésekor, elfogadásakor, jóváhagyásakor, illetőleg az ahhoz való csatlakozáskor valamennyi Részes Állam értesíti az Egyesült Nemzetek Főtitkárát a jelen cikk 2. bekezdése alapján a nemzeti joga szerint megállapított joghatóságáról. Az érintett Részes

Állam bármilyen módosulás esetén haladéktalanul tájékoztatja a Főtitkárt.

4. Hasonlóképpen, valamennyi Részes Állam megteszi a szükséges intézkedéseket a 2. cikkben meghatározott cselekmények feletti joghatóságának megállapítására olyan esetekben, amikor a gyanúsított a területén tartózkodik, és e személyt a jelen cikk 1. és 2. bekezdése alapján joghatóságot megállapító más Részes Államnak nem szándékozik kiadni.

5. A jelen Egyezmény nem zárja ki a Részes Állam által nemzeti joga alapján megállapított büntetőjogi joghatóság gyakorlását.

10. cikk

1. Amikor egy Részes Állam arról értesül, hogy területén valamely, a 2. cikkben meghatározott cselekményt követtek el, vagy az elkövetés folyamatban van, illetőleg, hogy az elkövető vagy a gyanúsított a területén tartózkodik, az érintett Részes Állam megteszi a nemzeti joga alapján szükséges intézkedéseket az értesülésben foglalt tények kivizsgálása céljából.

2. Amikor a Részes Állam, melynek területén az elkövető, illetőleg a gyanúsított tartózkodik, meggyőződött a vonatkozó körülményekről, megteszi a nemzeti joga alapján előírt szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy az adott személy a büntetőjogi felelősségre vonáshoz, illetőleg a kiadatáshoz rendelkezésre álljon.

3. Azon személy, akivel szemben a jelen cikk 2. bekezdésében meghatározott intézkedéseket megteszik, jogosult:

- a) haladéktalanul felvenni a kapcsolatot azon állam megfelelő képviselőjével, melynek az adott személy állampolgára, vagy amely egyébként jogosult az adott személy jogainak védelmére, illetőleg, amennyiben az adott személy hontalan, amelyik államban az adott személy szokásos tartózkodási helye van;
- b) arra, hogy az adott állam képviselője őt felkeresse;
- c) arra, hogy az őt az a) és b) pontok alapján megillető jogokról tájékoztassák.

4. A jelen cikk 3. bekezdésében hivatkozott jogokat azon állam jogszabályainak és szabályainak megfelelően kell gyakorolni, amelynek területén az elkövető, illetőleg a gyanúsított tartózkodik, azzal a feltétellel, hogy az adott jogszabályok és szabályok lehetővé kell, hogy tegyék, hogy a 3. bekezdés szerinti jogok teljes körűen érvényesülhessenek.

5. A jelen cikk 3. és 4. bekezdésének rendelkezései nem csorbíthatják a 9. cikk 1. bekezdés c) pontja, vagy 2. bekezdés c) pontja alapján joghatóságot igénylő állam azon jogát, hogy a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságát

meghívja a gyanúsítottal való kommunikációra, illetve az ő meglátogatására.

6. Abban az esetben, amikor a Részes Állam a jelen cikk alapján valamely személyt őrizetbe vett, közvetlenül, vagy az Egyesült Nemzetek Főtitkárán keresztül haladéktalanul értesíti azon Részes Államokat, amelyek a 9. cikk 1. és 2. bekezdése alapján megállapították joghatóságukat, illetve, amennyiben tanácsosnak tartja, bármely más érdekelt Részes Államot, azon tényről, hogy az adott személy őrizetbe vételre került, illetve mindazon körülményekről amelyek az őrizetben tartást indokolják. A jelen cikk 1. bekezdésében meghatározott vizsgálatot elvégző állam haladéktalanul értesíti az említett államokat a vizsgálat eredményeiről, valamint arról, hogy szándékozik-e joghatóságát megállapítani.

11. cikk

1. Azon Részes Állam, melynek területén a gyanúsított tartózkodik, indokolatlan késedelem nélkül előterjeszti az ügyet saját illetékes hatóságainál, az adott állam jogszabályai szerinti eljárás során történő elbírálás céljából, azon esetekben, amelyekre a 9. cikk vonatkozik, amennyiben az adott személyt nem adja ki, bármilyen kivétel nélkül, és függetlenül attól, hogy a cselekményt a területén követték-e el. E hatóságok az adott állam joga alapján ugyanolyan módon hozzák meg a döntést, mint a hasonló súlyú cselekmények elkövetése esetében.

2. Azokban az esetekben, amikor valamely Részes Állam nemzeti joga alapján saját ország állampolgáira vonatkozóan kizárólag azzal a feltétellel teszi lehetővé a kiadást vagy más módon történő átadást, hogy az adott személy a kiadás tárgyul szolgáló peres eljárás során kiszabott büntetés letöltésére visszatér az adott Részes Államba, és ezzel, valamint ennek vonatkozó feltételeivel az adott állam, valamint a kiadást kérő állam egyetért, e feltételes kiadás vagy átadás elegendő a jelen cikk 1. bekezdésében meghatározott kötelezettség alóli mentesüléshez.

12. cikk

Mindazon személyek számára, akiket a jelen Egyezmény alapján őrizetbe vettek, vagy akikkel szemben intézkedést alkalmaztak, illetve eljárást folytatnak, kötelező a tisztességes eljárást biztosítani, beleértve azon állam jogának megfelelő jogok és garanciák biztosítását, amelynek területén az adott személy tartózkodik, valamint biztosítani kell a nemzetközi jog vonatkozó rendelkezéseinek betartását, beleértve az emberi jogokra vonatkozó nemzetközi jogot.

13. cikk

1. A 2. cikkben meghatározott cselekményekre a jelen Egyezmény hatálybalépésekor a Részes Államok között

érvényben lévő kiadási egyezmények érvényesek, valamint a Részes Államok vállalják, hogy e cselekményekre a közöttük későbbi időpontban megkötött kiadási egyezmények is vonatkoznak.

2. Azokban az esetekben, amikor egy olyan Részes Állam, amely a kiadást egyezmény meglététől teszi függővé, egy másik olyan Részes Államtól, mellyel nincs érvényben kiadási egyezménye, kiadásra irányuló kérelmet kap, a megkeresett Részes Állam, saját döntése alapján jogosult a jelen Egyezményt a 2. cikkben meghatározott cselekmények vonatkozásában a kiadás jogalapjának tekinteni. A kiadás a megkeresett állam joga alapján meghatározott egyéb feltételekhez kötött.

3. Azok a Részes Államok, amelyek a kiadást nem teszik kiadási egyezmény meglététől függővé, a 2. cikkben meghatározott cselekményeket maguk között kiadás tárgyul szolgáló cselekménynek nyilvánítják, a megkeresett Állam jogszabályi feltételeinek megfelelően.

4. Amennyiben szükséges, a 2. cikkben meghatározott cselekményeket a Részes Államok közötti kiadás céljából oly módon kell kezelni, mintha azokat nem csak azon a helyen követték volna el, amelyen az valójában megtörtént, hanem azon államok területén is, amelyek a 9. cikk 1. és 2. bekezdése alapján joghatóságukat megállapították.

5. A 2. cikkben meghatározott cselekményekre vonatkozóan a Részes Államok között érvényben lévő kiadási egyezmények és megállapodások rendelkezéseit a jelen Egyezménynek való megfelelés céljából módosítottak kell tekinteni.

14. cikk

1. A Részes Államok biztosítják egymásnak a legmagasabb szintű támogatást a 2. cikkben meghatározott cselekményekkel kapcsolatban megindult nyomozásra, büntetőjogi, illetve kiadási eljárásra vonatkozóan, beleértve a rendelkezésükre álló, az eljáráshoz szükséges bizonyítékok beszerzéséhez nyújtott támogatást.

2. A Részes Államok a jelen cikk 1. bekezdésében meghatározott kötelezettségüknek a közöttük érvényben lévő kölcsönös jogsegélyre vonatkozó egyezményeknek vagy egyéb megállapodásoknak megfelelően tesznek eleget. Ilyen egyezmény vagy megállapodás hiányában, a Részes Államok nemzeti joguk alapján felajánlják egymásnak támogatásukat.

15. cikk

A kiadás, vagy a kölcsönös jogsegély alkalmazása során a 2. cikkben meghatározott egyetlen cselekmény sem tekinthető akként, mintha az politikai cselekmény, vagy politikai cselekményhez kötődő cselekmény, vagy politi-

kai motivációk által inspirált cselekmény lenne. Ennek megfelelően, az ilyen cselekményen alapuló kiadatásra vagy kölcsönös jogsegélyre irányuló kérelmet pusztán azon az alapon nem lehet visszautasítani, hogy az valamely politikai cselekményre, vagy politikai cselekményhez kötődő cselekményre, vagy politikai motivációk által inspirált cselekményre vonatkozik.

16. cikk

A jelen Egyezmény egyetlen rendelkezése sem értelmezhető kiadási vagy kölcsönös jogsegélyre vonatkozó kötelezettséggként olyan esetekben, amikor a megkeresett Részes Államnak alapos oka van azt vélelmezni, hogy a 2. cikkben meghatározott cselekményekre vonatkozóan azért nyújtottak be kiadási vagy jogsegély iránti kérelmet, hogy az adott személy faji, vallási, állampolgársági, etnikai hovatartozási vagy politikai véleménye alapján kerüljön eljárás alá, vagy elítélésre, illetve, amennyiben a kérelem teljesítése ezen okok bármelyike alapján sérelmes lenne az adott személy helyzetére nézve.

17. cikk

1. A valamely Részes Állam területén fogva tartott, vagy büntetését töltő olyan személy, akinek megjelenése egy másik Részes Államban a jelen Egyezményben szabályozott cselekmények tárgyában tanúvallomás-tételi, azonosítási, illetőleg nyomozási vagy büntetőeljárási célokból történő bizonyítékgyűjtésben való segítségnyújtáshoz szükséges, az alábbi feltételek teljesülése esetén átszállítható:

- a) a személy szabadon, és a megfelelő információkkal történő ellátás után ehhez hozzájárult; valamint
- b) mindkét állam illetékes hatóságai egyetértének ebben, az általuk megfelelőnek vélt feltételek kikötése mellett.

2. A jelen cikk alkalmazása során:

- a) az az állam, amelybe az adott személyt átszállították jogosult és köteles az átszállított személyt őrizetben tartani, kivéve, ha az átadó állam ettől eltérően rendelkezett, vagy ettől eltérő felhatalmazást adott;
- b) az az állam, amelybe az adott személyt átszállították haladéktalanul eleget tesz azon kötelezettségének, hogy az adott személyt azon állam őrizetébe visszajuttassa, amelyből az adott személy az előzőek szerint megállapodott módon, illetve a két állam illetékes hatóságainak egyéb megállapodása alapján átszállításra került;
- c) az az állam, amelybe az adott személyt átszállították, nem kérheti arra azt az államot, amelyből az adott személy átszállításra került, hogy a visszaszállításra kiadási eljárást indítson;
- d) az az idő, amelyet az átszállított személy azon másik államban tölt, ahová átszállításra került, beleszámít adott

személy azon államban letöltendő büntetésébe, amelyből az átszállítás történt.

3. Kivéve azt az esetet, ha a Részes Állam, amelyből az adott személyt a jelen cikk alapján átszállították ehhez hozzájárul, az adott személy ellen, állampolgárságától függetlenül, nem indulhat büntetőeljárás, nem vehető őrizetbe, illetőleg személyi szabadsága más módon nem korlátozható azon állam területén, amelynek területére átszállították, olyan cselekmények vagy elítélések miatt, amelyek azt megelőzően következtek be, hogy elhagyta volna azon Állam területét, ahonnan átszállították.

18. cikk

1. A radioaktív anyag, eszköz vagy nukleáris létesítmény 2. cikkben meghatározott cselekmény elkövetését követő lefoglalása, vagy más módon történő ellenőrzés alá vételekor, az azokat birtokában tartó Részes Állam:

- a) megteszi a megfelelő lépéseket annak érdekében, hogy a radioaktív anyagot, eszközt vagy nukleáris létesítményt veszélytelenné tegye;
- b) biztosítja, hogy a nukleáris anyag a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség vonatkozó biztonsági előírásainak megfelelően kerüljön tárolásra;
- c) betartja a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség által kiadott fizikai védelemre vonatkozó ajánlásokat, valamint egészségügyi és biztonsági szabványokat.

2. A 2. cikkben meghatározott valamely cselekményhez kapcsolódó bármely eljárás lezárásakor, illetve a nemzetközi jog által előírt korábbi időpontban, a radioaktív anyagot, eszközt vagy nukleáris létesítményt az érintett Részes Államok közötti egyeztetést követően (különösen a szállítás és tárolás módszereit illetően) vissza kell szállítani azon Részes Államba, amelyet az megillet, vagy amelyben azon természetes vagy jogi személyek állampolgársággal rendelkeznek, vagy letelepedtek, akik e radioaktív anyag, eszköz vagy nukleáris létesítmény tulajdonosai, illetve, amely állam területéről azt ellopták, vagy más jogellenes módon azt megszerezték.

3. a) Azokban az esetekben, amikor valamely Részes Állam a nemzeti joga, vagy a nemzetközi jog alapján a visszajuttatandó radioaktív anyagot, eszközt vagy nukleáris létesítményt nem küldheti vissza, vagy nem veheti át, illetve, amikor az érintett Részes Államok így állapodnak meg a jelen cikk 3. bekezdése b) pontjának figyelembevételével, a radioaktív anyagot, eszközt vagy nukleáris létesítményt birtokló Részes Állam megteszi a jelen cikk 1. bekezdésében leírt lépéseket; a kérdéses radioaktív anyag, eszköz vagy nukleáris létesítmény kizárólag békés célokra használható fel;

b) Azokban az esetekben, amikor a radioaktív anyagot, eszközt vagy nukleáris létesítményt birtokában tar-

tó Résztes Állam számára nem lehetséges azok birtokban tartása, az adott Állam biztosítja azt, hogy azok minél hamarabb olyan Állam birtokába kerüljenek, amely számára e birtoklás jogszerűnek minősül, és amely, amennyiben alkalmazható, megadta a jelen cikk 1. bekezdése előírásainak megfelelő biztosítékokat az adott Állammal történő konzultációt követően, azok veszélytelenné tétele érdekében; a kérdéses radioaktív anyag, eszköz vagy nukleáris létesítmény kizárólag békés célokra használható fel.

4. Amennyiben a jelen cikk 1. és 2. bekezdésében hivatkozott radioaktív anyag, eszköz vagy nukleáris létesítmény egyik Résztes Államhoz, vagy egyik Résztes Állam állampolgárához, illetve ott tartózkodási hellyel rendelkező személyhez sem tartozik, nem valamelyik Résztes Állam területéről lopták el, vagy szerezték meg jogellenes úton, illetőleg amennyiben egyik Résztes Állam sem szándékozik azokat a jelen cikk 3. bekezdése alapján átvenni, annak elhelyezéséről külön döntést kell hozni a jelen cikk 3. bekezdésének *b)* pontja alapján, az érintett Államok, valamint bármely releváns nemzetközi szervezettel történő konzultációt követően.

5. A jelen cikk 1., 2., 3., valamint 4. bekezdésének alkalmazása során a radioaktív anyagot, eszközt vagy nukleáris létesítményt birtokló Résztes Állam jogosult más Résztes Államok segítségét és együttműködését kérni, különös tekintettel az érintett Résztes Államokra, valamint a releváns nemzetközi szervezetekre, különösen a Nemzetközi Atomenergia Ügynökségre. A Résztes Államoknak, valamint a vonatkozó nemzetközi szervezeteknek törekedniük kell a jelen bekezdés szerinti támogatás lehető legnagyobb mértékben történő biztosítására.

6. A radioaktív anyag, eszköz vagy nukleáris létesítmény jelen cikk alapján történő átadásában, vagy megtartásában érintett Résztes Államok értesítik a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség ügyvezetőjét annak módjáról, ahogy az adott dolgot átadták, vagy megtartották. A Nemzetközi Atomenergia Ügynökség ügyvezetője ezt az információt az egyéb Résztes Államoknak átadja.

7. Amennyiben a 2. cikkben meghatározott bármely cselekményhez kapcsolódóan információ továbbítására kerül sor, a jelen cikk egyetlen rendelkezése sem érinti semmilyen módon a nemzetközi jog nukleáris károokra vonatkozó, vagy egyéb szabályait.

19. cikk

Az a Résztes Állam, amelyben a gyanúsított ellen büntetőeljárást indítanak, nemzeti joga, valamint vonatkozó eljárásai alapján az eljárás eredményéről tájékoztatja az Egyesült Nemzetek Főtitkárát, aki ezen információt a többi Résztes Államhoz eljuttatja.

20. cikk

A Résztes Államok közvetlenül, vagy az Egyesült Nemzetek Főtitkárán keresztül, konzultációt folytatnak egymással, amennyiben szükséges, a nemzetközi szervezetek támogatásával, a jelen Egyezmény tényleges végrehajtásának biztosítására.

21. cikk

A Résztes Államok a jelen Egyezmény alapján fennálló kötelezettségeiket oly módon teljesítik, ami megfelel az államok szuverén egyenlőségére, területi integritására, valamint a más Résztes Államok belügyeibe való be nem avatkozásra vonatkozó alapelveknek.

22. cikk

A jelen Egyezmény rendelkezései egyetlen Résztes Államot sem jogosítanak fel arra, hogy egy másik Résztes Állam területén joghatóságot gyakoroljon, vagy olyan funkciókat végezzen, amelyek a másik Résztes Állam nemzeti joga alapján kizárólag e másik Állam hatóságai számára vannak fenntartva.

23. cikk

1. A jelen Egyezmény értelmezésére vagy alkalmazására vonatkozóan két vagy több Résztes Állam között felmerült vitát, ami ésszerű határidőn belül nem rendezhető, azt bármelyik fél kérésére választottbíróság elé kell terjeszteni. Amennyiben a választottbírószági eljárás kérelmezésének időpontjától számított hat hónap elteltével a felek nem képesek a választottbíróság megszervezésében egyetértésre jutni, a felek bármelyike jogosult a jogvitát keresetrel a Nemzetközi Bíróság elé utalni, a Bíróság alapszabályának megfelelően.

2. A jelen Egyezmény aláírásakor, megerősítéskor, elfogadásakor vagy jóváhagyásakor, vagy az ahhoz való csatlakozáskor minden Résztes Állam jogosult arra vonatkozóan nyilatkozatot tenni, hogy a jelen cikk 1. bekezdésében foglaltakat magára nézve nem ismeri el kötelező erejűnek. Amennyiben valamelyik Résztes Állam ilyen nyilatkozatot tett, az 1. bekezdés a többi Résztes Államot nem kötelezi.

3. Bármely olyan Állam, amely a jelen cikk 2. bekezdése szerinti nyilatkozatot megtette, e nyilatkozatot bármikor visszavonhatja, az Egyesült Nemzetek Főtitkárának értesítése mellett.

24. cikk

1. A jelen Egyezmény minden állam részére nyitva áll aláírásra 2005. szeptember 14-től 2006. december 31-ig terjedő időszakban az Egyesült Nemzetek New York-i központjában.

2. A jelen Egyezményt meg kell erősíteni, el kell fogadni vagy jóvá kell hagyni. A megerősítő, elfogadó vagy jóváhagyó okiratot az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál letétbe kell helyezni.

3. A jelen Egyezményhez bármely Állam csatlakozhat. A csatlakozási okiratot az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál letétbe kell helyezni.

25. cikk

1. A jelen Egyezmény a huszonkettedik megerősítő, elfogadó, jóváhagyó vagy csatlakozási okiratnak az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál történő letétbe helyezését követő harmincadik napon lép hatályba.

2. Bármely Állam vonatkozásában, amely jelen Egyezményt a huszonkettedik megerősítő, elfogadó, jóváhagyó vagy csatlakozási okiratnak az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál történő letétbe helyezését követően erősíti meg, fogadja el, hagyja jóvá vagy csatlakozik ahhoz, azon napot követő harmincadik napon lép hatályba az Egyezmény, amely napon az adott Állam a saját megerősítő, elfogadó, jóváhagyó vagy csatlakozási okiratát az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál letétbe helyezte.

26. cikk

1. Bármelyik Részes Állam javasolhatja a jelen Egyezmény módosítását. A javasolt módosítást a letéteményesnek kell benyújtani, aki azt azonnal megküldi a többi Részes Állam részére.

2. Amennyiben a Részes Államok többsége kérelmezi, hogy a letéteményes hívjon össze konferenciát a javasolt módosítások megtárgyalására, a letéteményes meghívja valamennyi Részes Államot az e konferenciára való részvételre, és a konferencia kezdőidőpontja nem lehet korábbi, mint a meghívó kibocsátásának időpontjától számított három hónap.

3. A konferencián minden lehetséges erőfeszítést meg kell tenni annak érdekében, hogy a módosítások konszenzussal elfogadásra kerüljenek. Amennyiben ez nem lehetséges, a módosítást a Részes Államok kétharmados többségének kell elfogadnia. A konferencián elfogadott bármely módosítást a letéteményes haladéktalanul megküldi a Részes Államok részére.

4. A jelen cikk 3. bekezdése alapján elfogadott módosítások valamennyi olyan Részes Államra nézve, amely a módosításra vonatkozóan saját megerősítő, elfogadó, jóváhagyó vagy csatlakozási okiratát az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál letétbe helyezte, a Részes Államok kétharmada általi letétbe helyezéstől számított harmincadik napon lépnek hatályba. Ezt követően, bármely módosítás a Részes Államra nézve az azt követő harmincadik napon lép hatályba, hogy az adott Részes Állam a vonatkozó okiratot letétbe helyezte.

27. cikk

1. Bármelyik Részes Állam jogosult a jelen Egyezményt felmondani az Egyesült Nemzetek Főtitkárának címzett írásbeli értesítéssel.

2. A felmondás azt a napot követő egy év leteltével lép hatályba, amelyen a felmondást az Egyesült Nemzetek Főtitkára kézhez vette.

28. cikk

A jelen Egyezmény eredeti példányát, amelyből az arab, kínai, angol, francia, orosz, valamint spanyol szöveg egyaránt hiteles, az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál letétbe kell helyezni, aki annak hitelesített másolatát valamennyi Részes Államnak megküldi.

A fentiek hitelül, a Kormányai által kellően felhatalmazott alulírottak az Egyesült Nemzetek New York-i székhelyén 2005. szeptember 14-én aláírásra megnyitott jelen Egyezményt aláírták.”

5. § (1) E törvény – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – 2007. június 1-jén lép hatályba.

(2) E törvény 3–4. §-a az Egyezmény 25. cikkében meghatározott időpontban lép hatályba.

(3) Az Egyezmény, illetve e törvény 3–4. §-a hatálybalépésének naptári napját a külpolitikáért felelős miniszter annak ismertté válását követően a Magyar Közlönyben haladéktalanul közzétett egyedi határozatával állapítja meg.

(4) E törvény végrehajtásához szükséges intézkedésekről az igazságügyért felelős miniszter, a külpolitikáért felelős miniszter, valamint a rendszertért felelős miniszter gondoskodik.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

2007. évi XXI.**törvény**

**a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő
levegőszennyezésről szóló**

1979. évi Genfi Egyezményhez csatolt,

a nehézfémekről szóló, Aarhusban,

**1998. június 24-én elfogadott Jegyzőkönyv
kihirdetéséről***

*(A Jegyzőkönyv a Magyar Köztársaság tekintetében
2005. július 18-án lépett hatályba.)*

1. § Az Országgyűlés a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi Genfi Egyezményhez csatolt, a nehézfémekről szóló, Aarhusban, 1998. június 24-én elfogadott Jegyzőkönyvet (a továbbiakban: Jegyzőkönyv) e törvénnyel kihirdeti.

2. § A Jegyzőkönyv hiteles angol nyelvű szövege és annak hivatalos magyar nyelvű fordítása a következő:

**„Protocol to the 1979 Convention on Long-range
Transboundary Air Pollution on heavy metals**

The Parties,

Determined to implement the Convention on Long-range Transboundary Air Pollution,

Concerned that emissions of certain heavy metals are transported across national boundaries and may cause damage to ecosystems of environmental and economic importance and may have harmful effects on human health,

Considering that combustion and industrial processes are the predominant anthropogenic sources of emissions of heavy metals into the atmosphere,

Acknowledging that heavy metals are natural constituents of the Earth's crust and that many heavy metals in certain forms and appropriate concentrations are essential to life,

Taking into consideration existing scientific and technical data on the emissions, geochemical processes, atmospheric transport and effects on human health and the environment of heavy metals, as well as on abatement techniques and costs,

Aware that techniques and management practices are available to reduce air pollution caused by the emissions of heavy metals,

Recognizing that countries in the region of the United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) have different economic conditions, and that in certain countries the economies are in transition,

Resolved to take measures to anticipate, prevent or minimize emissions of certain heavy metals and their related compounds, taking into account the application of the precautionary approach, as set forth in principle 15 of the Rio Declaration on Environment and Development,

Reaffirming that States have, in accordance with the Charter of the United Nations and the principles of international law, the sovereign right to exploit their own resources pursuant to their own environmental and development policies, and the responsibility to ensure that activities within their jurisdiction or control do not cause damage to the environment of other States or of areas beyond the limits of national jurisdiction,

Mindful that measures to control emissions of heavy metals would also contribute to the protection of the environment and human health in areas outside the UNECE region, including the Arctic and international waters,

Noting that abating the emissions of specific heavy metals may provide additional benefits for the abatement of emissions of other pollutants,

Aware that further and more effective action to control and reduce emissions of certain heavy metals may be needed and that, for example, effects-based studies may provide a basis for further action,

Noting the important contribution of the private and non-governmental sectors to knowledge of the effects associated with heavy metals, available alternatives and abatement techniques, and their role in assisting in the reduction of emissions of heavy metals,

Bearing in mind the activities related to the control of heavy metals at the national level and in international forums,

Have agreed as follows:

Article 1

Definitions

For the purposes of the present Protocol,

1. „Convention” means the Convention on Long-range Transboundary Air Pollution, adopted in Geneva on 13 November 1979;

2. „EMEP” means the Cooperative Programme for Monitoring and Evaluation of Long-range Transmission of Air Pollutants in Europe;

3. „Executive Body” means the Executive Body for the Convention constituted under article 10, paragraph 1, of the Convention;

4. „Commission” means the United Nations Economic Commission for Europe;

5. „Parties” means, unless the context otherwise requires, the Parties to the present Protocol;

6. „Geographical scope of EMEP” means the area defined in article 1, paragraph 4, of the Protocol to the

* A törvényt az Országgyűlés a 2007. március 19-i ülésnapján fogadta el.

1979 Convention on Long-range Transboundary Air Pollution on Long-term Financing of the Cooperative Programme for Monitoring and Evaluation of the Long-range Transmission of Air Pollutants in Europe (EMEP), adopted in Geneva on 28 September 1984;

7. „Heavy metals” means those metals or, in some cases, metalloids which are stable and have a density greater than 4.5 g/cm³ and their compounds;

8. „Emission” means a release from a point or diffuse source into the atmosphere;

9. „Stationary source” means any fixed building, structure, facility, installation, or equipment that emits or may emit a heavy metal listed in annex I directly or indirectly into the atmosphere;

10. „New stationary source” means any stationary source of which the construction or substantial modification is commenced after the expiry of two years from the date of entry into force of: (i) this Protocol; or (ii) an amendment to annex I or II, where the stationary source becomes subject to the provisions of this Protocol only by virtue of that amendment. It shall be a matter for the competent national authorities to decide whether a modification is substantial or not, taking into account such factors as the environmental benefits of the modification;

11. „Major stationary source category” means any stationary source category that is listed in annex II and that contributes at least one per cent to a Party’s total emissions from stationary sources of a heavy metal listed in annex I for the reference year specified in accordance with annex I.

Article 2

Objective

The objective of the present Protocol is to control emissions of heavy metals caused by anthropogenic activities that are subject to long-range transboundary atmospheric transport and are likely to have significant adverse effects on human health or the environment, in accordance with the provisions of the following articles.

Article 3

Basic obligations

1. Each Party shall reduce its total annual emissions into the atmosphere of each of the heavy metals listed in annex I from the level of the emission in the reference year set in accordance with that annex by taking effective measures, appropriate to its particular circumstances.

2. Each Party shall, no later than the timescales specified in annex IV, apply:

(a) The best available techniques, taking into consideration annex III, to each new stationary source within a major stationary source category for which annex III identifies best available techniques;

(b) The limit values specified in annex V to each new stationary source within a major stationary source category. A Party may, as an alternative, apply different emission reduction strategies that achieve equivalent overall emission levels;

(c) The best available techniques, taking into consideration annex III, to each existing stationary source within a major stationary source category for which annex III identifies best available techniques. A Party may, as an alternative, apply different emission reduction strategies that achieve equivalent overall emission reductions;

(d) The limit values specified in annex V to each existing stationary source within a major stationary source category, insofar as this is technically and economically feasible. A Party may, as an alternative, apply different emission reduction strategies that achieve equivalent overall emission reductions.

3. Each Party shall apply product control measures in accordance with the conditions and timescales specified in annex VI.

4. Each Party should consider applying additional product management measures, taking into consideration annex VII.

5. Each Party shall develop and maintain emission inventories for the heavy metals listed in annex I, for those Parties within the geographical scope of EMEP, using as a minimum the methodologies specified by the Steering Body of EMEP, and, for those Parties outside the geographical scope of EMEP, using as guidance the methodologies developed through the work plan of the Executive Body.

6. A Party that, after applying paragraphs 2 and 3 above, cannot achieve the requirements of paragraph 1 above for a heavy metal listed in annex I, shall be exempted from its obligations in paragraph 1 above for that heavy metal.

7. Any Party whose total land area is greater than 6,000,000 km² shall be exempted from its obligations in paragraphs 2 (b), (c), and (d) above, if it can demonstrate that, no later than eight years after the date of entry into force of the present Protocol, it will have reduced its total annual emissions of each of the heavy metals listed in annex I from the source categories specified in annex II by at least 50 per cent from the level of emissions from these categories in the reference year specified in accordance with annex I. A Party that intends to act in accordance with this paragraph shall so specify upon signature of, or accession to, the present Protocol.

*Article 4**Exchange of information and technology*

1. The Parties shall, in a manner consistent with their laws, regulations and practices, facilitate the exchange of technologies and techniques designed to reduce emissions of heavy metals, including but not limited to exchanges that encourage the development of product management measures and the application of best available techniques, in particular by promoting:

- (a) The commercial exchange of available technology;
- (b) Direct industrial contacts and cooperation, including joint ventures;
- (c) The exchange of information and experience; and
- (d) The provision of technical assistance.

2. In promoting the activities specified in paragraph 1 above, the Parties shall create favourable conditions by facilitating contacts and cooperation among appropriate organizations and individuals in the private and public sectors that are capable of providing technology, design and engineering services, equipment or finance.

*Article 5**Strategies, policies, programmes and measures*

1. Each Party shall develop, without undue delay, strategies, policies and programmes to discharge its obligations under the present Protocol.

2. A Party may, in addition:

- (a) Apply economic instruments to encourage the adoption of cost-effective approaches to the reduction of heavy metal emissions;
- (b) Develop government/industry covenants and voluntary agreements;
- (c) Encourage the more efficient use of resources and raw materials;
- (d) Encourage the use of less polluting energy sources;
- (e) Take measures to develop and introduce less polluting transport systems;
- (f) Take measures to phase out certain heavy metal emitting processes where substitute processes are available on an industrial scale;
- (g) Take measures to develop and employ cleaner processes for the prevention and control of pollution.

3. The Parties may take more stringent measures than those required by the present Protocol.

*Article 6**Research, development and monitoring*

The Parties shall encourage research, development, monitoring and cooperation, primarily focusing on the heavy metals listed in annex I, related, but not limited, to:

(a) Emissions, long-range transport and deposition levels and their modelling, existing levels in the biotic and abiotic environment, the formulation of procedures for harmonizing relevant methodologies;

(b) Pollutant pathways and inventories in representative ecosystems;

(c) Relevant effects on human health and the environment, including quantification of those effects;

(d) Best available techniques and practices and emission control techniques currently employed by the Parties or under development;

(e) Collection, recycling and, if necessary, disposal of products or wastes containing one or more heavy metals;

(f) Methodologies permitting consideration of socio-economic factors in the evaluation of alternative control strategies;

(g) An effects-based approach which integrates appropriate information, including information obtained under subparagraphs (a) to (f) above, on measured or modelled environmental levels, pathways, and effects on human health and the environment, for the purpose of formulating future optimized control strategies which also take into account economic and technological factors;

(h) Alternatives to the use of heavy metals in products listed in annexes VI and VII;

(i) Gathering information on levels of heavy metals in certain products, on the potential for emissions of those metals to occur during the manufacture, processing, distribution in commerce, use, and disposal of the product, and on techniques to reduce such emissions.

*Article 7**Reporting*

1. Subject to its laws governing the confidentiality of commercial information:

(a) Each Party shall report, through the Executive Secretary of the Commission, to the Executive Body, on a periodic basis as determined by the Parties meeting within the Executive Body, information on the measures that it has taken to implement the present Protocol;

(b) Each Party within the geographical scope of EMEP shall report, through the Executive Secretary of the Commission, to EMEP, on a periodic basis to be determined by the Steering Body of EMEP and approved by the Parties at a session of the Executive Body, information on the levels of emissions of the heavy metals listed in annex I, using as a minimum the methodologies and the temporal and spatial resolution specified by the Steering Body of EMEP. Parties in areas outside the geographical scope of EMEP shall make available similar information to the Executive Body if requested to do so. In addition, each Party shall, as appropriate, collect and report relevant information relating to its emissions of

other heavy metals, taking into account the guidance on the methodologies and the temporal and spatial resolution of the Steering Body of EMEP and the Executive Body.

2. The information to be reported in accordance with paragraph 1 (a) above shall be in conformity with a decision regarding format and content to be adopted by the Parties at a session of the Executive Body. The terms of this decision shall be reviewed as necessary to identify any additional elements regarding the format or the content of the information that is to be included in the reports.

3. In good time before each annual session of the Executive Body, EMEP shall provide information on the long-range transport and deposition of heavy metals.

Article 8

Calculations

EMEP shall, using appropriate models and measurements and in good time before each annual session of the Executive Body, provide to the Executive Body calculations of transboundary fluxes and depositions of heavy metals within the geographical scope of EMEP. In areas outside the geographical scope of EMEP, models appropriate to the particular circumstances of Parties to the Convention shall be used.

Article 9

Compliance

Compliance by each Party with its obligations under the present Protocol shall be reviewed regularly. The Implementation Committee established by decision 1997/2 of the Executive Body as its fifteenth session shall carry out such reviews and report to the Parties meeting within the Executive Body in accordance with the terms of the annex to that decision, including any amendments thereto.

Article 10

Reviews by the Parties at sessions of the Executive Body

1. The Parties shall, at sessions of the Executive Body, pursuant to article 10, paragraph 2 (a), of the Convention, review the information supplied by the Parties, EMEP and other subsidiary bodies and the reports of the Implementation Committee referred to in article 9 of the present Protocol.

2. The Parties shall, at sessions of the Executive Body, keep under review the progress made towards meeting the obligations set out in the present Protocol.

3. The Parties shall, at sessions of the Executive Body, review the sufficiency and effectiveness of the obligations set out in the present Protocol.

(a) Such reviews will take into account the best available scientific information on the effects of the deposition of heavy metals, assessments of technological developments, and changing economic conditions;

(b) Such reviews will, in the light of the research, development, monitoring and cooperation undertaken under the present Protocol:

(i) Evaluate progress towards meeting the objective of the present Protocol;

(ii) Evaluate whether additional emission reductions beyond the levels required by this Protocol are warranted to reduce further the adverse effects on human health or the environment; and

(iii) Take into account the extent to which a satisfactory basis exists for the application of an effects-based approach;

(c) The procedures, methods and timing for such reviews shall be specified by the Parties at a session of the Executive Body.

4. The Parties shall, based on the conclusion of the reviews referred to in paragraph 3 above and as soon as practicable after completion of the review, develop a work plan on further steps to reduce emissions into the atmosphere of the heavy metals listed in annex I.

Article 11

Settlement of disputes

1. In the event of a dispute between any two or more Parties concerning the interpretation or application of the present Protocol, the Parties concerned shall seek a settlement of the dispute through negotiation or any other peaceful means of their own choice. The parties to the dispute shall inform the Executive Body of their dispute.

2. When ratifying, accepting, approving or acceding to the present Protocol, or at any time thereafter, a Party which is not a regional economic integration organization may declare in a written instrument submitted to the Depositary that, in respect of any dispute concerning the interpretation or application of the Protocol, it recognizes one or both of the following means of dispute settlement as compulsory *ipso facto* and without special agreement, in relation to any Party accepting the same obligation:

(a) Submission of the dispute to the International Court of Justice;

(b) Arbitration in accordance with procedures to be adopted by the Parties at a session of the Executive Body, as soon as practicable, in an annex on arbitration.

A Party which is a regional economic integration organization may make a declaration with like effect in relation to arbitration in accordance with the procedures referred to in subparagraph (b) above.

3. A declaration made under paragraph 2 above shall remain in force until it expires in accordance with its terms or until three months after written notice of its revocation has been deposited with the Depositary.

4. A new declaration, a notice of revocation or the expiry of a declaration shall not in any way affect proceedings pending before the International Court of Justice or the arbitral tribunal, unless the parties to the dispute agree otherwise.

5. Except in a case where the parties to a dispute have accepted the same means of dispute settlement under paragraph 2, if after twelve months following notification by one Party to another that a dispute exists between them, the Parties concerned have not been able to settle their dispute through the means mentioned in paragraph 1 above, the dispute shall be submitted, at the request of any of the parties to the dispute, to conciliation.

6. For the purpose of paragraph 5, a conciliation commission shall be created. The commission shall be composed of equal numbers of members appointed by each Party concerned or, where the Parties in conciliation share the same interest, by the group sharing that interest, and a chairman chosen jointly by the members so appointed. The commission shall render a recommendatory award, which the Parties shall consider in good faith.

Article 12

Annexes

The annexes to the present Protocol shall form an integral part of the Protocol. Annexes III and VII are recommendatory in character.

Article 13

Amendments to the Protocol

1. Any Party may propose amendments to the present Protocol.

2. Proposed amendments shall be submitted in writing to the Executive Secretary of the Commission, who shall communicate them to all Parties. The Parties meeting within the Executive Body shall discuss the proposed

amendments at its next session, provided that the proposals have been circulated by the Executive Secretary to the Parties at least ninety days in advance.

3. Amendments to the present Protocol and to annexes I, II, IV, V and VI shall be adopted by consensus of the Parties present at a session of the Executive Body, and shall enter into force for the Parties which have accepted them on the ninetieth day after the date on which two thirds of the Parties have deposited with the Depositary their instruments of acceptance thereof. Amendments shall enter into force for any other Party on the ninetieth day after the date on which that Party has deposited its instrument of acceptance thereof.

4. Amendments to annexes III and VII shall be adopted by consensus of the Parties present at a session of the Executive Body. On the expiry of ninety days from the date of its communication to all Parties by the Executive Secretary of the Commission, an amendment to any such annex shall become effective for those Parties which have not submitted to the Depositary a notification in accordance with the provisions of paragraph 5 below, provided that at least sixteen Parties have not submitted such a notification.

5. Any Party that is unable to approve an amendment to annex III or VII shall so notify the Depositary in writing within ninety days from the date of the communication of its adoption. The Depositary shall without delay notify all Parties of any such notification received. A Party may at any time substitute an acceptance for its previous notification and, upon deposit of an instrument of acceptance with the Depositary, the amendment to such an annex shall become effective for that Party.

6. In the case of a proposal to amend annex I, VI or VII by adding a heavy metal, a product control measure or a product or product group to the present Protocol:

(a) The proposer shall provide the Executive Body with the information specified in Executive Body decision 1998/1, including any amendments thereto; and

(b) The Parties shall evaluate the proposal in accordance with the procedures set forth in Executive Body decision 1998/1, including any amendments thereto.

7. Any decision to amend Executive Body decision 1998/1 shall be taken by consensus of the Parties meeting within the Executive Body and shall take effect sixty days after the date of adoption.

Article 14

Signature

1. The present Protocol shall be open for signature at Aarhus (Denmark) from 24 to 25 June 1998, then at United Nations Headquarters in New York until 21 December

1998 by States members of the Commission as well as States having consultative status with the Commission pursuant to paragraph 8 of Economic and Social Council resolution 36 (IV) of 28 March 1947, and by regional economic integration organizations, constituted by sovereign States members of the Commission, which have competence in respect of the negotiation, conclusion and application of international agreements in matters covered by the Protocol, provided that the States and organizations concerned are Parties to the Convention.

2. In matters within their competence, such regional economic integration organizations shall, on their own behalf, exercise the rights and fulfil the responsibilities which the present Protocol attributes to their member States. In such cases, the member States of these organizations shall not be entitled to exercise such rights individually.

Article 15

Ratification, acceptance, approval and accession

1. The present Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by Signatories.

2. The present Protocol shall be open for accession as from 21 December 1998 by the States and organizations that meet the requirements of article 14, paragraph 1.

Article 16

Depositary

The instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations, who will perform the functions of Depositary.

Article 17

Entry into force

1. The present Protocol shall enter into force on the ninetieth day following the date on which the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession has been deposited with the Depositary.

2. For each State and organization referred to in article 14, paragraph 1, which ratifies, accepts or approves the present Protocol or accedes thereto after the deposit of the sixteenth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the Protocol shall enter into force on the

ninetieth day following the date of deposit by such Party of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 18

Withdrawal

At any time after five years from the date on which the present Protocol has come into force with respect to a Party, that Party may withdraw from it by giving written notification to the Depositary. Any such withdrawal shall take effect on the ninetieth day following the date of its receipt by the Depositary, or on such later date as may be specified in the notification of the withdrawal.

Article 19

Authentic texts

The original of the present Protocol, of which the English, French and Russian texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

In witness whereof the undersigned, being duly authorized thereto, have signed the present Protocol.

Done at Aarhus (Denmark), this twenty-fourth day of June, one thousand nine hundred and ninety-eight.

Annex I

Heavy metals referred to in article 3, paragraph 1, and the reference year for the obligation

Heavy metal	Reference year
Cadmium (Cd)	1990; or an alternative year from 1985 to 1995 inclusive, specified by a Party upon ratification, acceptance, approval or accession.
Lead (Pb)	1990; or an alternative year from 1985 to 1995 inclusive, specified by a Party upon ratification, acceptance, approval or accession.
Mercury (Hg)	1990; or an alternative year from 1985 to 1995 inclusive, specified by a Party upon ratification, acceptance, approval or accession.

*Annex II***Stationary source categories***I. INTRODUCTION*

1. Installations or parts of installations for research, development and the testing of new products and processes are not covered by this annex.

2. The threshold values given below generally refer to production capacities or output. Where one operator carries out several activities falling under the same subheading at the same installation or the same site, the capacities of such activities are added together.

II. LIST OF CATEGORIES

Category	Description of the category
1	Combustion installations with a net rated thermal input exceeding 50 MW.
2	Metal ore (including sulphide ore) or concentrate roasting or sintering installations with a capacity exceeding 150 tonnes of sinter per day for ferrous ore or concentrate, and 30 tonnes of sinter per day for the roasting of copper, lead or zinc, or any gold and mercury ore treatment.
3	Installations for the production of pig-iron or steel (primary or secondary fusion, including electric arc furnaces) including continuous casting, with a capacity exceeding 2.5 tonnes per hour.
4	Ferrous metal foundries with a production capacity exceeding 20 tonnes per day.
5	Installations for the production of copper, lead and zinc from ore, concentrates or secondary raw materials by metallurgical processes with a capacity exceeding 30 tonnes of metal per day for primary installations and 15 tonnes of metal per day for secondary installations, or for any primary production of mercury.
6	Installations for the smelting (refining, foundry casting, etc.), including the alloying, of copper, lead and zinc, including recovered products, with a melting capacity exceeding 4 tonnes per day for lead or 20 tonnes per day for copper and zinc.
7	Installations for the production of cement clinker in rotary kilns with a production capacity exceeding 500 tonnes per day or in other furnaces with a production capacity exceeding 50 tonnes per day.
8	Installations for the manufacture of glass using lead in the process with a melting capacity exceeding 20 tonnes per day.
9	Installations for chlor-alkali production by electrolysis using the mercury cell process.

Category	Description of the category
10	Installations for the incineration of hazardous or medical waste with a capacity exceeding 1 tonne per hour, or for the co-incineration of hazardous or medical waste specified in accordance with national legislation.
11	Installations for the incineration of municipal waste with a capacity exceeding 3 tonnes per hour, or for the co-incineration of municipal waste specified in accordance with national legislation.

Annex III

Best available techniques for controlling emissions of heavy metals and their compounds from the source categories listed in annex II

I. INTRODUCTION

1. This annex aims to provide Parties with guidance on identifying best available techniques for stationary sources to enable them to meet the obligations of the Protocol.

2. „Best available techniques” (BAT) means the most effective and advanced stage in the development of activities and their methods of operation which indicate the practical suitability of particular techniques for providing in principle the basis for emission limit values designed to prevent and, where that is not practicable, generally to reduce emissions and their impact on the environment as a whole:

– ‘Techniques’ includes both the technology used and the way in which the installation is designed, built, maintained, operated and decommissioned;

– ‘Available’ techniques means those developed on a scale which allows implementation in the relevant industrial sector, under economically and technically viable conditions, taking into consideration the costs and advantages, whether or not the techniques are used or produced inside the territory of the Party in question, as long as they are reasonably accessible to the operator;

– ‘Best’ means most effective in achieving a high general level of protection of the environment as a whole.

In determining the best available techniques, special consideration should be given, generally or in specific cases, to the factors below, bearing in mind the likely costs and benefits of a measure and the principles of precaution and prevention:

- The use of low-waste technology;
- The use of less hazardous substances;

- The furthering of recovery and recycling of substances generated and used in the process and of waste;
- Comparable processes, facilities or methods of operation which have been tried with success on an industrial scale;
- Technological advances and changes in scientific knowledge and understanding;
- The nature, effects and volume of the emissions concerned;
- The commissioning dates for new or existing installations;
- The time needed to introduce the best available technique;
- The consumption and nature of raw materials (including water) used in the process and its energy efficiency;
- The need to prevent or reduce to a minimum the overall impact of the emissions on the environment and the risks to it;
- The need to prevent accidents and to minimize their consequences for the environment.

The concept of best available techniques is not aimed at the prescription of any specific technique or technology, but at taking into account the technical characteristics of the installation concerned, its geographical location and the local environmental conditions.

3. The information regarding emission control performance and costs is based on official documentation of the Executive Body and its subsidiary bodies, in particular documents received and reviewed by the Task Force on Heavy Metal Emissions and the Ad Hoc Preparatory Working Group on Heavy Metals. Furthermore, other international information on best available techniques for emission control has been taken into consideration (e.g. the European Community's technical notes on BAT, the PARCOM recommendations for BAT, and information provided directly by experts).

4. Experience with new products and new plants incorporating low-emission techniques, as well as with the retrofitting of existing plants, is growing continuously; this annex may, therefore, need amending and updating.

5. The annex lists a number of measures spanning a range of costs and efficiencies. The choice of measures for any particular case will depend on, and may be limited by, a number of factors, such as economic circumstances, technological infrastructure, any existing emission control device, safety, energy consumption and whether the source is a new or existing one.

6. This annex takes into account the emissions of cadmium, lead and mercury and their compounds, in solid (particle-bound) and/or gaseous form. Speciation of these compounds is, in general, not considered here. Nevertheless, the efficiency of emission control devices with regard to the physical properties of the heavy metal,

especially in the case of mercury, has been taken into account.

7. Emission values expressed as mg/m^3 refer to standard conditions (volume at 273.15 K, 101.3 kPa, dry gas) not corrected for oxygen content unless otherwise specified, and are calculated in accordance with draft CEN (Comité européen de normalisation) and, in some cases, national sampling and monitoring techniques.

II. GENERAL OPTIONS FOR REDUCING EMISSIONS OF HEAVY METALS AND THEIR COMPOUNDS

8. There are several possibilities for controlling or preventing heavy metal emissions. Emission reduction measures focus on add-on technologies and process modifications (including maintenance and operating control). The following measures, which may be implemented depending on the wider technical and/or economic conditions, are available:

(a) Application of low-emission process technologies, in particular in new installations;

(b) Off-gas cleaning (secondary reduction measures) with filters, scrubbers, absorbers, etc.;

(c) Change or preparation of raw materials, fuels and/or other feed materials (e.g. use of raw materials with low heavy metal content);

(d) Best management practices such as good housekeeping, preventive maintenance programmes, or primary measures such as the enclosure of dust-creating units;

(e) Appropriate environmental management techniques for the use and disposal of certain products containing Cd, Pb, and/or Hg.

9. It is necessary to monitor abatement procedures to ensure that appropriate control measures and practices are properly implemented and achieve an effective emission reduction. Monitoring abatement procedures will include:

(a) Developing an inventory of those reduction measures identified above that have already been implemented;

(b) Comparing actual reductions in Cd, Pb and Hg emissions with the objectives of the Protocol;

(c) Characterizing quantified emissions of Cd, Pb and Hg from relevant sources with appropriate techniques;

(d) Regulatory authorities periodically auditing abatement measures to ensure their continued efficient operation.

10. Emission reduction measures should be cost-efficient. Cost-efficient strategy considerations should be based on total costs per year per unit abated (including capital and operating costs). Emission reduction costs should also be considered with respect to the overall process.

III. CONTROL TECHNIQUES

11. The major categories of available control techniques for Cd, Pb and Hg emission abatement are primary measures such as raw material and/or fuel substitution and low-emission process technologies, and secondary measures such as fugitive emission control and off-gas cleaning. Sector-specific techniques are specified in chapter IV.

12. The data on efficiency are derived from operating experience and are considered to reflect the capabilities of current installations. The overall efficiency of flue gas and fugitive emission reductions depends to a great extent on the evacuation performance of the gas and dust collectors (e.g. suction hoods). Capture/collection efficiencies of over 99% have been demonstrated. In particular cases experience has shown that control measures are able to reduce overall emissions by 90% or more.

13. In the case of particle-bound emissions of Cd, Pb and Hg, the metals can be captured by dust-cleaning devices. Typical dust concentrations after gas cleaning with selected techniques are given in table 1. Most of these measures have generally been applied across sectors. The minimum expected performance of selected techniques for capturing gaseous mercury is outlined in table 2. The application of these measures depends on the specific processes and is most relevant if concentrations of mercury in the flue gas are high.

Table 1: Performance of dust-cleaning devices expressed as hourly average dust concentrations

	Dust concentrations after cleaning (mg/m ³)
Fabric filters	<10
Fabric filters, membrane type	<1
Dry electrostatic precipitators	<50
Wet electrostatic precipitators	<50
High-efficiency scrubbers	<50

Note: Medium- and low-pressure scrubbers and cyclones generally show lower dust removal efficiencies.

Table 2: Minimum expected performance of mercury separators expressed as hourly average mercury concentrations

	Mercury content after cleaning (mg/m ³)
Selenium filter	<0.01
Selenium scrubber	<0.2
Carbon filter	<0.01
Carbon injection + dust separator	<0.05

	Mercury content after cleaning (mg/m ³)
Odda Norzink chloride process	<0.1
Lead sulphide process	<0.05
Bolkem (Thiosulphate) process	<0.1

14. Care should be taken to ensure that these control techniques do not create other environmental problems. The choice of a specific process because of its low emission into the air should be avoided if it worsens the total environmental impact of the heavy metals' discharge, e.g. due to more water pollution from liquid effluents. The fate of captured dust resulting from improved gas cleaning must also be taken into consideration. A negative environmental impact from the handling of such wastes will reduce the gain from lower process dust and fume emissions into the air.

15. Emission reduction measures can focus on process techniques as well as on off-gas cleaning. The two are not independent of each other; the choice of a specific process might exclude some gas-cleaning methods.

16. The choice of a control technique will depend on such parameters as the pollutant concentration and/or speciation in the raw gas, the gas volume flow, the gas temperature, and others. Therefore, the fields of application may overlap; in that case, the most appropriate technique must be selected according to case-specific conditions.

17. Adequate measures to reduce stack gas emissions in various sectors are described below. Fugitive emissions have to be taken into account. Dust emission control associated with the discharging, handling, and stockpiling of raw materials or by-products, although not relevant to long-range transport, may be important for the local environment. The emissions can be reduced by moving these activities to completely enclosed buildings, which may be equipped with ventilation and dedusting facilities, spray systems or other suitable controls. When stockpiling in unroofed areas, the material surface should be otherwise protected against wind entrainment. Stockpiling areas and roads should be kept clean.

18. The investment/cost figures listed in the tables have been collected from various sources and are highly case-specific. They are expressed in 1990 US\$ [US\$ 1 (1990) = ECU 0.8 (1990)]. They depend on such factors as plant capacity, removal efficiency and raw gas concentration, type of technology, and the choice of new installations as opposed to retrofitting.

IV. SECTORS

19. This chapter contains a table per relevant sector with the main emission sources, control measures based on

the best available techniques, their specific reduction efficiency and the related costs, where available. Unless stated otherwise, the reduction efficiencies in the tables refer to direct stack gas emissions.

Combustion of fossil fuels in utility and industrial boilers (annex II, category 1)

20. The combustion of coal in utility and industrial boilers is a major source of anthropogenic mercury emissions. The heavy metal content is normally several orders of magnitude higher in coal than in oil or natural gas.

21. Improved energy conversion efficiency and energy conservation measures will result in a decline in the emissions of heavy metals because of reduced fuel requirements. Combusting natural gas or alternative fuels with a low heavy metal content instead of coal would also result in a significant reduction in heavy metal emissions such as mercury. Integrated gasification combined-cycle (IGCC) power plant technology is a new plant technology with a low-emission potential.

22. With the exception of mercury, heavy metals are emitted in solid form in association with fly-ash particles. Different coal combustion technologies show different magnitudes of fly-ash generation: grate-firing boilers 20–40%; fluidized-bed combustion 15%; dry bottom boilers (pulverized coal combustion) 70–100% of total ash. The heavy metal content in the small particle size fraction of the fly-ash has been found to be higher.

23. Beneficiation, e.g. „washing” or „bio-treatment”, of coal reduces the heavy metal content associated with the inorganic matter in the coal. However, the degree of heavy metal removal with this technology varies widely.

24. A total dust removal of more than 99.5% can be obtained with electrostatic precipitators (ESP) or fabric filters (FF), achieving dust concentrations of about 20 mg/m³ in many cases. With the exception of mercury, heavy metal emissions can be reduced by at least 90–99%, the lower figure for the more easily volatilized elements. Low filter temperature helps to reduce the gaseous mercury off-gas content.

25. The application of techniques to reduce emissions of nitrogen oxides, sulphur dioxide and particulates from the flue gas can also remove heavy metals. Possible cross media impact should be avoided by appropriate waste water treatment.

26. Using the techniques mentioned above, mercury removal efficiencies vary extensively from plant to plant, as seen in table 3. Research is ongoing to develop mercury removal techniques, but until such techniques are available on an industrial scale, no best available technique is identified for the specific purpose of removing mercury.

Table 3: Control measures, reduction efficiencies and costs for fossil-fuel combustion emissions

Emission source	Control measure(s)	Reduction efficiency (%)	Abatement costs (total costs US\$)
Combustion of fuel oil	Switch fuel oil to gas	Cd, Pd: 100; Hg: 70–80	Highly case-specific
Combustion of coal	Switch from coal to fuels with lower heavy metals emissions	Dust 70–100	Highly case-specific
	ESP (cold-side)	Cd, Pb: >90; Hg: 10–40	Specific investment US\$ 5–10/m ³ waste gas per hour (>200,000 m ³ /h)
	Wet fuel-gas desulphurization (FGD) ^{a/}	Cd, Pb: >90; Hg: 10–90 ^{b/}	15–30/Mg waste
	Fabric filters (FF)	Cd: >95; Pb: >99; Hg: 10–60	Specific investment US\$ 8–15/m ³ waste gas per hour (>200,000 m ³ /h)

^{a/} Hg removal efficiencies increase with the proportion of ionic mercury. High-dust selective catalytic reduction (SCR) installations facilitate Hg(II) formation.

^{b/} This is primarily for SO₂ reduction. Reduction in heavy metal emissions is a side benefit. (Specific investment US\$ 60–250/kW_{el}.)

Primary iron and steel industry (annex II, category 2)

27. This section deals with emissions from sinter plants, pellet plants, blast furnaces, and steelworks with a basic oxygen furnace (BOF). Emissions of Cd, Pb and Hg occur in association with particulates. The content of the heavy metals of concern in the emitted dust depends on the composition of the raw materials and the types of alloying metals added in steel-making. The most relevant emission reduction measures are outlined in table 4. Fabric filters should be used whenever possible; if conditions make this impossible, electrostatic precipitators and/or high-efficiency scrubbers may be used.

28. When using BAT in the primary iron and steel industry, the total specific emission of dust directly related to the process can be reduced to the following levels:

Sinter plants	40–120 g/Mg
Pellet plants	40 g/Mg
Blast furnace	35–50 g/Mg
BOF	35–70 g/Mg.

29. Purification of gases using fabric filters will reduce the dust content to less than 20 mg/m³, whereas electrostatic precipitators and scrubbers will reduce the dust content to 50 mg/m³ (as an hourly average). However, there are many applications of fabric filters in the primary iron and steel industry that can achieve much lower values.

Table 4: Emission sources, control measures, dust reduction efficiencies and costs for the primary iron and steel industry

Emission source	Control measure(s)	Dust reduction efficiency (%)	Abatement costs (total costs US\$)
Sinter plants	Emission optimized sintering	ca. 50	..
	Scrubbers and ESP	>90	..
	Fabric filters	>99	..
Pellet plants	ESP + lime reactor + fabric filters	>99	..
	Scrubbers	>95	..
Blast furnaces Blast furnace gas cleaning	FF/ESP	>99	ESP: 0.24–1/Mg pig-iron
	Wet scrubbers	>99	..
	Wet ESP	>99	..
BOF	Primary dedusting: wet separator/ESP/FF	>99	Dry ESP: 2.25/Mg steel
	Secondary dedusting: dry ESP/FF	>97	FF: 0.26/Mg steel
Fugitive emissions	Closed conveyor belts, enclosure, wetting stored feedstock, cleaning of reads	80–99	..

30. Direct reduction and direct smelting are under development and may reduce the need for sinter plants and blast furnaces in the future. The application of these technologies depends on the ore characteristics and requires the resulting product to be processed in an electric arc furnace, which should be equipped with appropriate controls.

Secondary iron and steel industry (annex II, category 3)

31. It is very important to capture all the emissions efficiently. That is possible by installing doghouses or movable hoods or by total building evacuation. The captured emissions must be cleaned. For all dust-emitting processes in the secondary iron and steel industry, dedusting in fabric filters, which reduces the dust content to less than 20 mg/m³, shall be considered as BAT. When BAT is used also for minimizing fugitive emissions, the specific dust emission (including fugitive emission directly related to the process) will not exceed the range of 0.1 to 0.35 kg/Mg steel. There are many examples of clean gas dust content below 10 mg/m³ when fabric filters are used. The specific dust emission in such cases is normally below 0.1 kg/Mg.

32. For the melting of scrap, two different types of furnace are in use: open-hearth furnaces and electric arc furnaces (EAF) where open-hearth furnaces are about to be phased out.

33. The content of the heavy metals of concern in the emitted dust depends on the composition of the iron and

steel scrap and the types of alloying metals added in steel-making. Measurements at EAF have shown that 95% of emitted mercury and 25% of cadmium emissions occur as vapour. The most relevant dust emission reduction measures are outlined in table 5.

Table 5: Emission sources, control measures, dust reduction efficiencies and costs for the secondary iron and steel industry

Emission source	Control measure(s)	Dust reduction efficiency (%)	Abatement costs (total costs US\$)
EAF	ESP FF	>99 >99.5	.. FF: 24/Mg steel

Iron foundries (annex II, category 4)

34. It is very important to capture all the emissions efficiently. That is possible by installing doghouses or movable hoods or by total building evacuation. The captured emissions must be cleaned. In iron foundries, cupola furnaces, electric arc furnaces and induction furnaces are operated. Direct particulate and gaseous heavy metal emissions are especially associated with melting and sometimes, to a small extent, with pouring. Fugitive emissions arise from raw material handling, melting, pouring and fettling. The most relevant emission reduction measures are outlined in table 6 with their achievable reduction efficiencies and costs, where available. These measures can reduce dust concentrations to 20 mg/m³, or less.

35. The iron foundry industry comprises a very wide range of process sites. For existing smaller installations, the measures listed may not be BAT if they are not economically viable.

Table 6: Emission sources, control measures, dust reduction efficiencies and costs for iron foundries

Emission source	Control measure(s)	Dust reduction efficiency (%)	Abatement costs (total costs US\$)
EAF	ESP	>99	..
	FF	>99.5	FF: 24/Mg iron
Induction furnace	FF/dry absorption + FF	>99	..
Cold blast cupola	Below-the-door take-off: FF	>98	..
	Above-the-door take-off: FF + pre-dedusting	>97	8–12/Mg iron
	FF + chemisorption	>99	45/Mg iron
	FF + pre-dedusting	>99	23/Mg iron
Hot blast cupola	FF + pre-dedusting	>99	23/Mg iron
	Disintegrator/venturi scrubber	>97	..

Primary and secondary non-ferrous metal industry (annex II, categories 5 and 6)

36. This section deals with emissions and emission control of Cd, Pb and Hg in the primary and secondary production of non-ferrous metals like lead, copper, zinc, tin and nickel. Due to the large number of different raw materials used and the various processes applied, nearly all kinds of heavy metals and heavy metal compounds might be emitted from this sector. Given the heavy metals of concern in this annex, the production of copper, lead and zinc are particularly relevant.

37. Mercury ores and concentrates are initially processed by crushing, and sometimes screening. Ore beneficiation techniques are not used extensively, although flotation has been used at some facilities processing low-grade ore. The crushed ore is then heated in either retorts, at small operations, or furnaces, at large operations, to the temperatures at which mercuric sulphide sublimates. The resulting mercury vapour is condensed in a cooling system and collected as mercury metal. Soot from the condensers and settling tanks should be removed, treated with lime and returned to the retort or furnace.

38. For efficient recovery of mercury the following techniques can be used:

- Measures to reduce dust generation during mining and stockpiling, including minimizing the size of stockpiles;
- Indirect heating of the furnace;
- Keeping the ore as dry as possible;
- Bringing the gas temperature entering the condenser to only 10 to 20 °C above the dew point;
- Keeping the outlet temperature as low as possible; and
- Passing reaction gases through a post-condensation scrubber and/or a selenium filter.

Dust formation can be kept down by indirect heating, separate processing of fine grain classes of ore, and control of ore water content. Dust should be removed from the hot reaction gas before it enters the mercury condensation unit with cyclones and/or electrostatic precipitators.

39. For gold production by amalgamation, similar strategies as for mercury can be applied. Gold is also produced using techniques other than amalgamation, and these are considered to be the preferred option for new plants.

40. Non-ferrous metals are mainly produced from sulphitic ores. For technical and product quality reasons, the off-gas must go through a thorough dedusting ($<3 \text{ mg/m}^3$) and could also require additional mercury removal before being fed to an SO_3 contact plant, thereby also minimizing heavy metal emissions.

41. Fabric filters should be used when appropriate. A dust content of less than 10 mg/m^3 can be obtained. The dust of all pyrometallurgical production should be

recycled in-plant or off-site, while protecting occupational health.

42. For primary lead production, first experiences indicate that there are interesting new direct smelting reduction technologies without sintering of the concentrates. These processes are examples of a new generation of direct autogenous lead smelting technologies which pollute less and consume less energy.

43. Secondary lead is mainly produced from used car and truck batteries, which are dismantled before being charged to the smelting furnace. This BAT should include one melting operation in a short rotary furnace or shaft furnace. Oxy-fuel burners can reduce waste gas volume and flue dust production by 60%. Cleaning the flue-gas with fabric filters makes it possible to achieve dust concentration levels of 5 mg/m^3 .

44. Primary zinc production is carried out by means of roast-leach electrowin technology. Pressure leaching may be an alternative to roasting and may be considered as a BAT for new plants depending on the concentrate characteristics. Emissions from pyrometallurgical zinc production in Imperial Smelting (IS) furnaces can be minimized by using a double bell furnace top and cleaning with high-efficiency scrubbers, efficient evacuation and cleaning of gases from slag and lead casting, and thorough cleaning ($<10 \text{ mg/m}^3$) of the CO-rich furnace off-gases.

45. To recover zinc from oxidized residues these are processed in an IS furnace. Very low-grade residues and flue dust (e.g. from the steel industry) are first treated in rotary furnaces (Waelz-furnaces) in which a high-content zinc oxide is manufactured. Metallic materials are recycled through melting in either induction furnaces or furnaces with direct or indirect heating by natural gas or liquid fuels or in vertical New Jersey retorts, in which a large variety of oxidic and metallic secondary material can be recycled. Zinc can also be recovered from lead furnace slags by a slag fuming process.

Table 7 (a): Emission sources, control measures, dust reduction efficiencies and costs for the primary non-ferrous metal industry

Emission source	Control measure(s)	Dust reduction efficiency (%)	Abatement costs (total costs US\$)
Fugitive emissions	Suction hoods, enclosure, etc. off-gas cleaning by FF	>99	..
Roasting/sintering	Updraught sintering: ESP + scrubbers (prior to double contact sulphuric acid plant) + FF for tail gases	..	7–10/Mg H_2SO_4
Conventional smelting (blast furnace reduction)	Shaft furnace: closed top/efficient evacuation of tap holes + FF, covered launders, double bell furnace top	..	..

Emission source	Control measure(s)	Dust reduction efficiency (%)	Abatement costs (total costs US\$)
Imperial smelting	High-efficiency scrubbing	>95	..
	Venturi scrubbers	..	..
	Double bell furnace top	..	4/Mg metal produced
Pressure leaching	Application depends on leaching characteristics of concentrates	>99	site-specific
Direct smelting reduction processes	Flash smelting, e.g. kivcet, Outokumpu and Mitsubishi process	..	..
	Bath smelting, e.g. top blown rotary converter, Ausmelt, Isasmelt, QSL and Noranda processes	Ausmelt: Pb 77, Cd 97; QSL: Pb 92, Cd 93	QSL: operating costs 60/Mg Pb

Table 7 (b): Emission sources, control measures, dust reduction efficiencies and costs for the secondary non-ferrous metal industry

Emission source	Control measure(s)	Dust reduction efficiency (%)	Abatement costs (total costs, US\$)
Lead production	Short rotary furnace: suction hoods for tap holes + FF; tube condenser, oxy-fuel burner	99.9	45/Mg Pb
Zinc production	Imperial smelting	>95	14/Mg Zn

46. In general, processes should be combined with an effective dust collecting device for both primary gases and fugitive emissions. The most relevant emission reduction measures are outlined in tables 7 (a) and (b). Dust concentrations below 5 mg/m³ have been achieved in some cases using fabric filters.

Cement industry (annex II, category 7)

47. Cement kilns may use secondary fuels such as waste oil or waste tyres. Where waste is used, emission requirements for waste incineration processes may apply, and where hazardous waste is used, depending on the amount used in the plant, emission requirements for hazardous waste incineration processes may apply. However, this section refers to fossil fuel fired kilns.

48. Particulates are emitted at all stages of the cement production process, consisting of material handling, raw material preparation (crushers, dryers), clinker production and cement preparation. Heavy metals are brought into the cement kiln with the raw materials, fossil and waste fuels.

49. For clinker production the following kiln types are available: long wet rotary kiln, long dry rotary kiln, rotary kiln with cyclone preheater, rotary kiln with grate preheater, shaft furnace. In terms of energy demand and emission control opportunities, rotary kilns with cyclone preheaters are preferable.

50. For heat recovery purposes, rotary kiln off-gases are conducted through the preheating system and the mill dryers (where installed) before being dedusted. The collected dust is returned to the feed material.

51. Less than 0.5% of lead and cadmium entering the kiln is released in exhaust gases. The high alkali content and the scrubbing action in the kiln favour metal retention in the clinker or kiln dust.

52. The emissions of heavy metals into the air can be reduced by, for instance, taking off a bleed stream and stockpiling the collected dust instead of returning it to the raw feed. However, in each case these considerations should be weighed against the consequences of releasing the heavy metals into the waste stockpile. Another possibility is the hot-meal bypass, where calcined hot-meal is in part discharged right in front of the kiln entrance and fed to the cement preparation plant. Alternatively, the dust can be added to the clinker. Another important measure is a very well controlled steady operation of the kiln in order to avoid emergency shut-offs of the electrostatic precipitators. These may be caused by excessive CO concentrations. It is important to avoid high peaks of heavy metal emissions in the event of such an emergency shut-off.

53. The most relevant emission reduction measures are outlined in table 8. To reduce direct dust emissions from crushers, mills, and dryers, fabric filters are mainly used, whereas kiln and clinker cooler waste gases are controlled by electrostatic precipitators. With ESP, dust can be reduced to concentrations below 50 mg/m³. When FF are used, the clean gas dust content can be reduced to 10 mg/m³.

Table 8: Emission sources, control measures, reduction efficiencies and costs for the cement industry

Emission source	Control measure(s)	Reduction efficiency (%)	Abatement costs
Direct emissions from crushers, mills, dryers	FF	Cd, Pb: >95	..
Direct emissions from rotary kilns, clinker coolers	ESP	Cd, Pb: >95	..
Direct emissions from rotary kilns	Carbon adsorption	Hg: >95	..

Glass industry (annex II, category 8)

54. In the glass industry, lead emissions are particularly relevant given the various types of glass in which lead is introduced as raw material (e.g. crystal glass, cathode ray tubes). In the case of soda-lime container glass, lead emissions depend on the quality of the recycled glass used in the process. The lead content in dusts from crystal glass melting is usually about 20–60%.

55. Dust emissions stem mainly from batch mixing, furnaces, diffuse leakages from furnace openings, and finishing and blasting of glass products. They depend notably on the type of fuel used, the furnace type and the type of glass produced. Oxy-fuel burners can reduce waste gas volume and flue dust production by 60%. The lead emissions from electrical heating are considerably lower than from oil/gas-firing.

56. The batch is melted in continuous tanks, day tanks or crucibles. During the melting cycle using discontinuous furnaces, the dust emission varies greatly. The dust emissions from crystal glass tanks (<5 kg/Mg melted glass) are higher than from other tanks (<1 kg/Mg melted soda and potash glass).

57. Some measures to reduce direct metal-containing dust emissions are: pelleting the glass batch, changing the heating system from oil/gas-firing to electrical heating, charging a larger share of glass returns in the batch, and applying a better selection of raw materials (size distribution) and recycled glass (avoiding lead-containing fractions). Exhaust gases can be cleaned in fabric filters, reducing the emissions below 10 mg/m³. With electrostatic precipitators 30 mg/m³ is achieved. The corresponding emission reduction efficiencies are given in table 9.

58. The development of crystal glass without lead compounds is in progress.

Table 9: Emission sources, control measures, dust reduction efficiencies and costs for the glass industry

Emission source	Control measure(s)	Dust reduction efficiency (%)	Abatement costs (total costs)
Direct emissions	FF	>98	..
	ESP	>90	..

Chlor-alkali industry (annex II, category 9)

59. In the chlor-alkali industry, Cl₂, alkali hydroxides and hydrogen are produced through electrolysis of a salt solution. Commonly used in existing plants are the mercury process and the diaphragm process, both of which need the introduction of good practices to avoid environmental problems. The membrane process results in no direct mercury emissions. Moreover, it shows a lower electrolytic energy and higher heat demand for alkali hydroxide concentration (the global energy balance resulting in a slight advantage for membrane cell technology in the range of 10 to 15%) and a more compact cell operation. It is, therefore, considered as the preferred option for new plants. Decision 90/3 of 14 June 1990 of the Commission for the Prevention of Marine Pollution from Land-based Sources (PARCOM) recommends that existing mercury cell chlor-alkali plants should be phased out as soon as practicable with the objective of phasing them out completely by 2010.

60. The specific investment for replacing mercury cells by the membrane process is reported to be in the region of US\$ 700–1000/Mg Cl₂ capacity. Although additional costs may result from, inter alia, higher utility costs and brine purification cost, the operating cost will in most cases decrease. This is due to savings mainly from lower energy consumption, and lower waste-water treatment and waste-disposal costs.

61. The sources of mercury emissions into the environment in the mercury process are: cell room ventilation; process exhausts; products, particularly hydrogen; and waste water. With regard to emissions into air, Hg diffusely emitted from the cells to the cell room are particularly relevant. Preventive measures and control are of great importance and should be prioritized according to the relative importance of each source at a particular installation. In any case specific control measures are required when mercury is recovered from sludges resulting from the process.

62. The following measures can be taken to reduce emissions from existing mercury process plants:

- Process control and technical measures to optimize cell operation, maintenance and more efficient working methods;
- Coverings, sealings and controlled bleeding-off by suction;
- Cleaning of cell rooms and measures that make it easier to keep them clean; and
- Cleaning of limited gas streams (certain contaminated air streams and hydrogen gas).

63. These measures can cut mercury emissions to values well below 2.0 g/Mg of Cl₂ production capacity, expressed as an annual average. There are examples of plants that achieve emissions well below 1.0 g/Mg of Cl₂ production capacity. As a result of PARCOM decision 90/3, existing mercury-based chlor-alkali plants were required to meet the level of 2 g of Hg/Mg of Cl₂ by 31 December 1996 for emissions covered by the Convention for the Prevention of Marine Pollution from Land-based Sources. Since emissions depend to a large extent on good operating practices, the average should depend on and include maintenance periods of one year or less.

Municipal, medical and hazardous waste incineration (annex II, categories 10 and 11)

64. Emissions of cadmium, lead and mercury result from the incineration of municipal, medical and hazardous waste. Mercury, a substantial part of cadmium and minor parts of lead are volatilized in the process. Particular actions should be taken both before and after incineration to reduce these emissions.

65. The best available technology for dedusting is considered to be fabric filters in combination with dry or

wet methods for controlling volatiles. Electrostatic precipitators in combination with wet systems can also be designed to reach low dust emissions, but they offer fewer opportunities than fabric filters especially with pre-coating for adsorption of volatile pollutants.

66. When BAT is used for cleaning the flue gases, the concentration of dust will be reduced to a range of 10 to 20 mg/m³; in practice lower concentrations are reached, and in some cases concentrations of less than 1 mg/m³ have been reported. The concentration of mercury can be reduced to a range of 0.05 to 0.10 mg/m³ (normalized to 11% O₂).

67. The most relevant secondary emission reduction measures are outlined in table 10. It is difficult to provide generally valid data because the relative costs in US\$/tonne depend on a particularly wide range of site-specific variables, such as waste composition.

68. Heavy metals are found in all fractions of the municipal waste stream (e.g. products, paper, organic materials). Therefore, by reducing the quantity of municipal waste that is incinerated, heavy metal emissions can be reduced. This can be accomplished through various waste management strategies, including recycling programmes and the composting of organic materials. In addition, some UNECE countries allow municipal waste to be landfilled. In a properly managed landfill, emissions of cadmium and lead are eliminated and mercury emissions may be lower than with incineration. Research on emissions of mercury from landfills is taking place in several UNECE countries.

Table 10: Emission sources, control measures, reduction efficiencies and costs for municipal, medical and hazardous waste incineration

Emission source	Control measure(s)	Reduction efficiency (%)	Abatement costs (total costs US\$)
Stack gases	High-efficiency scrubbers	Pd, Cd: >98; Hg: ca. 50	..
	ESP (3 fields)	Pb, Cd: 80–90	10–20/Mg waste
	Wet ESP (1 field)	Pb, Cd: 95–99	..
	Fabric filters	Pb, Cd: 95–99	15–30/Mg waste
	Carbon injection + FF	Hg: >85	operating costs; ca. 2–3/Mg waste
	Carbon bed filtration	Hg: >99	operating costs; ca. 50/Mg waste

Annex IV

Timescales for the application of limit values and best available techniques to new and existing stationary sources

The timescales for the application of limit values and best available techniques are:

(a) For new stationary sources: two years after the date of entry into force of the present Protocol;

(b) For existing stationary sources: eight years after the date of entry into force of the present Protocol. If necessary, this period may be extended for specific existing stationary sources in accordance with the amortization period provided for by national legislation.

Annex V

Limit values for controlling emissions from major stationary sources

I. INTRODUCTION

1. Two types of limit value are important for heavy metal emission control:

- Values for specific heavy metals or groups of heavy metals; and
- Values for emissions of particulate matter in general.

2. In principle, limit values for particulate matter cannot replace specific limit values for cadmium, lead and mercury, because the quantity of metals associated with particulate emissions differs from one process to another. However, compliance with these limits contributes significantly to reducing heavy metal emissions in general. Moreover, monitoring particulate emissions is generally less expensive than monitoring individual species and continuous monitoring of individual heavy metals is in general not feasible. Therefore, particulate limit values are of great practical importance and are also laid down in this annex in most cases to complement or replace specific limit values for cadmium or lead or mercury.

3. Limit values, expressed as mg/m³, refer to standard conditions (volume at 273.15 K, 101.3 kPa, dry gas) and are calculated as an average value of one-hour measurements, covering several hours of operation, as a rule 24 hours. Periods of start-up and shutdown should be excluded. The averaging time may be extended when required to achieve sufficiently precise monitoring results. With regard to the oxygen content of the waste gas, the values given for selected major stationary sources shall apply. Any dilution for the purpose of lowering concentrations of pollutants in waste gases is forbidden. Limit values for heavy metals include the solid, gaseous and vapour form of the metal and its compounds, expressed as the metal. Whenever limit values for total emissions are given, expressed as g/unit of production or capacity respectively, they refer to the sum of stack and fugitive emissions, calculated as an annual value.

4. In cases in which an exceeding of given limit values cannot be excluded, either emissions or a performance parameter that indicates whether a control device is being properly operated and maintained shall be monitored.

Monitoring of either emissions or performance indicators should take place continuously if the emitted mass flow of particulates is above 10 kg/h. If emissions are monitored, the concentrations of air pollutants in gas-carrying ducts have to be measured in a representative fashion. If particulate matter is monitored discontinuously, the concentrations should be measured at regular intervals, taking at least three independent readings per check. Sampling and analysis of all pollutants as well as reference measurement methods to calibrate automated measurement systems shall be carried out according to the standards laid down by the Comité européen de normalisation (CEN) or the International Organization for Standardization (ISO). While awaiting the development of the CEN or ISO standards, national standards shall apply. National standards can also be used if they provide equivalent results to CEN or ISO standards.

5. In the case of continuous monitoring, compliance with the limit values is achieved if none of the calculated average 24-hour emission concentrations exceeds the limit value or if the 24-hour average of the monitored parameter does not exceed the correlated value of that parameter that was established during a performance test when the control device was being properly operated and maintained. In the case of discontinuous emission monitoring, compliance is achieved if the average reading per check does not exceed the value of the limit. Compliance with each of the limit values expressed as total emissions per unit of production or total annual emissions is achieved if the monitored value is not exceeded, as described above.

II. SPECIFIC LIMIT VALUES FOR SELECTED MAJOR STATIONARY SOURCES

Combustion of fossil fuels (annex II, category 1):

6. Limit values refer to 6% O₂ in flue gas for solid fuels and to 3% O₂ for liquid fuels.

7. Limit value for particulate emissions for solid and liquid fuels: 50 mg/m³.

Sinter plants (annex II, category 2):

8. Limit value for particulate emissions: 50 mg/m³.

Pellet plants (annex II, category 2):

9. Limit value for particulate emissions:

- (a) Grinding, drying: 25 mg/m³; and
- (b) Pelletizing: 25 mg/m³; or

10. Limit value for total particulate emissions: 40 g/Mg of pellets produced.

Blast furnaces (annex II, category 3):

11. Limit value for particulate emissions: 50 mg/m³.

Electric arc furnaces (annex II, category 3):

12. Limit value for particulate emissions: 20 mg/m³.

Production of copper and zinc, including Imperial Smelting furnaces (annex II, categories 5 and 6):

13. Limit value for particulate emissions: 20 mg/m³.

Production of lead (annex II, categories 5 and 6):

14. Limit value for particulate emissions: 10 mg/m³.

Cement industry (annex II, category 7):

15. Limit value for particulate emissions: 50 mg/m³.

Glass industry (annex II, category 8):

16. Limit values refer to different O₂ concentrations in flue gas depending on furnace type: tank furnaces: 8%; pot furnaces and day tanks: 13%.

17. Limit value for lead emissions: 5 mg/m³.

Chlor-alkali industry (annex II, category 9):

18. Limit values refer to the total quantity of mercury released by a plant into the air, regardless of the emission source and expressed as an annual mean value.

19. Limit values for existing chlor-alkali plants shall be evaluated by the Parties meeting within the Executive Body no later than two years after the date of entry into force of the present Protocol.

20. Limit value for new chlor-alkali plants: 0.01 g Hg/Mg Cl₂ production capacity.

Municipal, medical and hazardous waste incineration (annex II, categories 10 and 11):

21. Limit values refer to 11% O₂ concentration in flue gas.

22. Limit value for particulate emissions:

- (a) 10 mg/m³ for hazardous and medical waste incineration;
- (b) 25 mg/m³ for municipal waste incineration.

23. Limit value for mercury emissions:

- (a) 0.05 mg/m³ for hazardous waste incineration;
- (b) 0.08 mg/m³ for municipal waste incineration;
- (c) Limit values for mercury-containing emissions from medical waste incineration shall be evaluated by the Parties meeting within the Executive Body no later than two years after the date of entry into force of the present Protocol.

Annex VI

Product control measures

1. Except as otherwise provided in this annex, no later than six months after the date of entry into force of the present Protocol, the lead content of marketed petrol intended for on-road vehicles shall not exceed 0.013 g/l. Parties marketing unleaded petrol with a lead content

lower than 0.013 g/l shall endeavour to maintain or lower that level.

2. Each Party shall endeavour to ensure that the change to fuels with a lead content as specified in paragraph 1 above results in an overall reduction in the harmful effects on human health and the environment.

3. Where a State determines that limiting the lead content of marketed petrol in accordance with paragraph 1 above would result in severe socio-economic or technical problems for it or would not lead to overall environmental or health benefits because of, inter alia, its climate situation, it may extend the time period given in that paragraph to a period of up to 10 years, during which it may market leaded petrol with a lead content not exceeding 0.15 g/l. In such a case, the State shall specify, in a declaration to be deposited together with its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, that it intends to extend the time period and present to the Executive Body in writing information on the reasons for this.

4. A Party is permitted to market small quantities, up to 0.5 per cent of its total petrol sales, of leaded petrol with a lead content not exceeding 0.15 g/l to be used by old on-road vehicles.

5. Each Party shall, no later than five years, or ten years for countries with economies in transition that state their intention to adopt a ten-year period in a declaration to be deposited with their instrument of ratification, acceptance, approval or accession, after the date of entry into force of this Protocol, achieve concentration levels which do not exceed:

(a) 0.05 per cent of mercury by weight in alkaline manganese batteries for prolonged use in extreme conditions (e.g. temperature below 0 °C or above 50 °C, exposed to shocks); and

(b) 0.025 per cent of mercury by weight in all other alkaline manganese batteries.

The above limits may be exceeded for a new application of a battery technology, or use of a battery in a new product, if reasonable safeguards are taken to ensure that the resulting battery or product without an easily removable battery will be disposed of in an environmentally sound manner. Alkaline manganese button cells and batteries composed of button cells shall also be exempted from this obligation.

Annex VII

Product management measures

1. This annex aims to provide guidance to Parties on product management measures.

2. The Parties may consider appropriate product management measures such as those listed below, where

warranted as a result of the potential risk of adverse effects on human health or the environment from emissions of one or more of the heavy metals listed in annex I, taking into account all relevant risks and benefits of such measures, with a view to ensuring that any changes to products result in an overall reduction of harmful effects on human health and the environment:

(a) The substitution of products containing one or more intentionally added heavy metals listed in annex I, if a suitable alternative exists;

(b) The minimization or substitution in products of one or more intentionally added heavy metals listed in annex I;

(c) The provision of product information including labelling to ensure that users are informed of the content of one or more intentionally added heavy metals listed in annex I and of the need for safe use and waste handling;

(d) The use of economic incentives or voluntary agreements to reduce or eliminate the content in products of the heavy metals listed in annex I; and

(e) The development and implementation of programmes for the collection, recycling or disposal of products containing one of the heavy metals in annex I in an environmentally sound manner.

3. Each product or product group listed below contains one or more of the heavy metals listed in annex I and is the subject of regulatory or voluntary action by at least one Party to the Convention based for a significant part on the contribution of that product to emissions of one or more of the heavy metals in annex I. However, sufficient information is not yet available to confirm that they are a significant source for all Parties, thereby warranting inclusion in annex VI. Each Party is encouraged to consider available information and, where satisfied of the need to take precautionary measures, to apply product management measures such as those listed in paragraph 2 above to one or more of the products listed below:

(a) Mercury-containing electrical components, i.e. devices that contain one or several contacts/sensors for the transfer of electrical current such as relays, thermostats, level switches, pressure switches and other switches (actions taken include a ban on most mercury-containing electrical components; voluntary programmes to replace some mercury switches with electronic or special switches; voluntary recycling programmes for switches; and voluntary recycling programmes for thermostats);

(b) Mercury-containing measuring devices such as thermometers, manometers, barometers, pressure gauges, pressure switches and pressure transmitters (actions taken include a ban on mercury-containing thermometers and ban on measuring instruments);

(c) Mercury-containing fluorescent lamps (actions taken include reductions in mercury content per lamp through both voluntary and regulatory programmes and voluntary recycling programmes);

(d) Mercury-containing dental amalgam (actions taken include voluntary measures and a ban with exemptions on

the use of dental amalgams and voluntary programmes to promote capture of dental amalgam before release to water treatment plants from dental surgeries);

(e) Mercury-containing pesticides including seed dressing (actions taken include bans on all mercury pesticides including seed treatments and a ban on mercury use as a disinfectant);

(f) Mercury-containing paint (actions taken include bans on all such paints, bans on such paints for interior use and use on children's toys; and bans on use in antifouling paints); and

(g) Mercury-containing batteries other than those covered in annex VI (actions taken include reductions in mercury content through both voluntary and regulatory programmes and environmental charges and voluntary recycling programmes)."

„A nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi egyezményhez csatolt jegyzőkönyv a nehézfémekről

A szerződő felek

azzal a szándékkal, hogy végrehajtják a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló egyezményt,

törődve azzal, hogy bizonyos nehézfém-kibocsátások országhatárokon is áterjednek és a környezetvédelmi, illetve gazdasági szempontból jelentős ökoszisztémákat károsíthatják, valamint káros hatással lehetnek az emberi egészségre,

figyelembe véve, hogy az atmoszférába történő nehézfém-kibocsátások legfőbb emberi eredetű forrásai az égetés és az ipari eljárások,

elismerve, hogy a nehézfémek a földkéreg természetes összetevői, és számos nehézfém bizonyos formában és megfelelő koncentrációban az élethez elengedhetetlen,

figyelembe véve a nehézfém-kibocsátásokra, a nehézfémekkel kapcsolatos geokémiai folyamatokra, az atmoszferikus terjedésükre, az emberi egészségre és környezetre gyakorolt hatásaikra vonatkozó tudományos és technológiai adatokat, valamint a kibocsátás-csökkentési technikákat és költségeket,

tudatában annak, hogy vannak elérhető, a nehézfém-kibocsátások által okozott levegőszennyezés mérséklésére alkalmas technikák és kezelési megoldások,

felismerve, hogy az Egyesült Nemzetek Európai Gazdasági Bizottságához (ENSZ-EGB) tartozó országok gazdasági körülményei eltérőek, ráadásul egyes országokban a gazdaság átalakulóban van,

azzal az elhatározással, hogy intézkedéseket tesznek bizonyos nehézfémek és vegyületeik kibocsátásának előrejelzése, megelőzése vagy minimalizálása érdekében, az elővigyázatosság alapelveinek alkalmazását tartva szem

előtt, ahogyan az a környezet és fejlődés Riói egyezmény 15. alapelvében szerepel,

újólág megerősítve, hogy összhangban az Egyesült Nemzetek Kartájával és a nemzetközi jog alapelveivel valamennyi országnak szuverén joga saját környezeti és gazdasági politikájának megfelelően kihasználni erőforrásait, ugyanakkor köteles biztosítani, hogy a fennhatósága, vagy az ellenőrzése alá tartozó tevékenységek nem károsítják más ország vagy a fennhatóságán kívül eső területek környezeti értékeit,

tudatában annak, hogy az intézkedések, amelyeket a nehézfém-kibocsátások szabályozása érdekében tesznek, az ENSZ-EGB határain kívüli területeken, így az Északi-sarkvidéken és a nemzetközi vizeken is hozzájárulnak a környezet és az emberi egészség védelméhez,

megállapítva, hogy bizonyos nehézfém-kibocsátások csökkentése előnyösen hozzájárulhat egyéb szennyező anyag-kibocsátások csökkenéséhez,

tudatában annak, hogy bizonyos nehézfém-kibocsátások csökkentése és szabályozása érdekében további, az eddigieknél hatékonyabb lépés megtételére van szükség, valamint, hogy a további lépéseket például hatástanulmányok alapolhatják meg,

tudomásul véve, hogy a magánszektorak és az NGO-knak fontos szerepe van a nehézfémekkel kapcsolatos hatásokkal, a rendelkezésre álló alternatívákkal és a kibocsátás-csökkentési technikákkal kapcsolatos ismeretek kialakításában, valamint a nehézfém-kibocsátások csökkentésében,

szem előtt tartva a nehézfémek szabályozásával kapcsolatban nemzeti és nemzetközi szinten folyó tevékenységeket,

a következőkben állapodtak meg:

1. cikk

Fogalom meghatározás

Ennek a jegyzőkönyvnek az alkalmazásában,

1. „egyezmény” az 1979. november 13-án Genfben elfogadott, a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló egyezmény;

2. „EMEP” a levegőszennyező anyagok nagy távolságra való eljuttatásának megfigyelésére és értékelésére vonatkozó európai együttműködési program;

3. „végrehajtó szerv” az egyezmény szerinti, annak 10. cikke (1) bekezdésében meghatározott végrehajtó szerv;

4. „bizottság” az Egyesült Nemzetek Európai Gazdasági Bizottsága;

5. „szerződő felek” a jegyzőkönyv szerződő felei, amennyiben az a szövegösszefüggésből másképpen nem következik;

6. „Az EMEP területi hatálya” a nagy távolságra jutó, országhatárokon áterjedő levegőszennyezésről szóló 1979. évi egyezményhez csatolt, a levegőszennyező anyagok nagy távolságra való eljutásának megfigyelésére és értékelésére szolgáló európai együttműködési program (EMEP) hosszú távú finanszírozásáról szóló, 1984. szeptember 28-i genfi jegyzőkönyv 1. cikkének (4) bekezdésében meghatározott terület;

7. „nehézfémek” azok a fémek, vagy bizonyos esetekben metalloidek, amelyek stabilak és sűrűségük $4,5 \text{ g/cm}^3$ -nél nagyobb, valamint ezek vegyületei;

8. „kibocsátás” pont- vagy diffúz forrásból az atmoszférába történő kibocsátás;

9. „helyhez kötött forrás” bármely rögzített épület, építmény, létesítmény, berendezés vagy készülék, amely az I. mellékletben szereplő nehézfémek bármelyikét közvetlenül vagy közvetve az atmoszférába bocsátja vagy bocsáthatja;

10. „új, helyhez kötött forrás” minden olyan, helyhez kötött forrás, amelynek építését vagy jelentős átalakítását megkezdték (i) ennek a jegyzőkönyvnek, vagy (ii) az I. vagy a II. melléklet olyan módosításának a hatálybalépésétől számított két év elteltével, amely a helyhez kötött forrást a jegyzőkönyv hatálya alá vonta. Azt, hogy az átalakítás jelentős-e vagy sem, az adott ország illetékes hatósága dönti el, figyelembe véve olyan szempontokat, mint például az átalakítás környezetvédelmi előnyei;

11. „nagyobb, helyhez kötött forráskategória” minden olyan, a II. mellékletben szereplő helyhez kötött forráskategória, amely az I. melléklet szerinti referenciaévben az aláíró fél összes, az I. mellékletben felsorolt, helyhez kötött forrásból származó nehézfém-kibocsátásának legalább 1%-át eléri.

2. cikk

Cél

A jegyzőkönyv célja az emberi tevékenységből származó olyan nehézfém-kibocsátások szabályozása az alábbi cikkben szereplő előírásokkal összhangban, amelyek légköri áramlás révén országhatárokon át nagy távolságra jutnak, és valószínűsíthető, hogy súlyosan és maradandóan károsítják az emberi egészséget, illetve a környezetet.

3. cikk

Alapvető kötelezettségek

(1) Minden szerződő félnek – hatékony, az adott körülményekhez igazodó intézkedésekkel – csökkentenie kell az I. mellékletben felsorolt valamennyi nehézfém légkörbe

kibocsátott éves összes mennyiségét a melléklettel összhangban meghatározott referenciaév kibocsátási szintjéhez képest.

(2) Minden szerződő félnek a IV. mellékletben meghatározott határidőn belül alkalmaznia kell:

a) az elérhető legjobb technikát a III. mellékletben foglaltak figyelembevételével minden olyan nagyobb, helyhez kötött forráskategóriába tartozó, új szennyezőforrásra, amelyre a III. melléklet elérhető legjobb technikát határoz meg;

b) az V. mellékletben megadott határértékeket minden nagyobb, helyhez kötött forráskategóriába tartozó, új forrás esetében. A szerződő fél alkalmazhat más, az összes kibocsátást tekintve azonos eredménnyel járó kibocsátás-csökkentési stratégiát is;

c) az elérhető legjobb technikát a III. mellékletben foglaltak figyelembevételével minden olyan nagyobb, helyhez kötött forráskategóriába tartozó, meglévő helyhez kötött forrásra, amelyre a III. melléklet elérhető legjobb technikát határoz meg. A szerződő fél alkalmazhat más, az összes kibocsátást tekintve azonos eredménnyel járó kibocsátás-csökkentési stratégiát is;

d) az V. mellékletben megadott határértékeket minden nagyobb, helyhez kötött forráskategóriába tartozó, meglévő szennyezőforrásra, amennyiben az technikailag és gazdaságilag megvalósítható. A szerződő fél alkalmazhat más, az összes kibocsátást tekintve azonos eredménnyel járó kibocsátás-csökkentési stratégiát is.

(3) Valamennyi szerződő félnek alkalmaznia kell a termékösszetétel szabályozására irányuló intézkedéseket a VI. mellékletben megadott feltételek és ütemezés betartásával.

(4) Minden egyes szerződő félnek kiegészítő termék-gazdálkodási intézkedéseket kell fontolóra vennie a VII. mellékletet figyelembe véve.

(5) A szerződő felek kötelesek az I. mellékletben szereplő nehézfémekre emissziókataszttert készíteni és azt folyamatosan frissíteni; ha az EMEP területi hatályán belül esnek, akkor alapkövetelmény, hogy az EMEP irányító szerve által meghatározott módszer szerint, ha az EMEP területi hatályán kívül esnek, akkor a végrehajtó szerv munkatervének megfelelően kialakított módszert használva útmutatóként.

(6) Ha valamely szerződő fél a (2) és (3) bekezdés alkalmazását követően nem tudja teljesíteni az (1) bekezdés követelményeit valamely, az I. mellékletben szereplő nehézfémre vonatkozóan, akkor annak tekintetében mentesül az (1) bekezdésben szereplő előírások alól.

(7) Minden szerződő fél, amelynek teljes területe nagyobb $6\,000\,000 \text{ km}^2$ -nél, mentesül a (2) bekezdés b), c) és d) pontja alól, ha bizonyítani tudja, hogy a jegyzőkönyv hatálybalépésétől számított 8 éven belül az I. mellékletben szereplő valamennyi nehézfémnek a II. mellékletben szereplő forráskategóriákból származó éves összes kibocsátá-

sa legalább 50%-kal csökkenni fog az I. melléklettel összhangban meghatározott vonatkoztatási évben az ezeknél a kategóriáknál mért kibocsátáshoz képest. Amelyik szerződő fél e bekezdésnek kíván megfelelni, azt a jegyzőkönyv aláírásakor vagy a jegyzőkönyvhöz való csatlakozáskor jeleznie kell.

4. cikk

Információ- és technológiacsere

(1) A szerződő felek törvényeikkel, rendeleteikkel és eddigi gyakorlatukkal összhangban kötelesek elősegíteni a nehézfém-kibocsátások csökkentését célzó technológiák és technikák cseréjét – ideértve többek között az olyan cse-refolyamatokat, amelyek előmozdítják a termékforgalmat szabályozó intézkedések fejlődését és az elérhető legjobb technikák alkalmazását; különösen azzal, hogy támogatják:

- a) a meglévő technológiák kereskedelmi átadását, át-vételét;
- b) a közvetlen ipari kapcsolatokat és együttműködést, ideértve a vegyesvállalatokat;
- c) információ- és tapasztalatcserét;
- d) a technikai segítségnyújtást.

(2) Az (1) bekezdésben szereplő tevékenységek támogatásánál a felek kötelesek megfelelő feltételeket teremteni azzal, hogy lehetővé teszik az olyan megfelelő magán- és közszervezetek, valamint egyének közötti kapcsolatokat és együttműködést, amelyek képesek technológiák, tervezési és mérnöki szolgáltatások, gépek vagy pénzügyi eszközök nyújtására.

5. cikk

Stratégiák, politikák, programok és intézkedések

(1) A felek kötelesek minden indokolatlan késedelem nélkül kidolgozni a jegyzőkönyv előírásainak teljesítéséhez szükséges stratégiákat, politikákat és programokat.

(2) Emellett a feleknek lehetőségük van a következőkre:

- a) olyan gazdasági szabályozóeszközök alkalmazása, amelyek a nehézfém-kibocsátások csökkentésére szolgáló, költséghatékony módszerek alkalmazására készítetnek;
- b) a kormány és az ipar közötti megállapodások és önkéntes egyezségek létrehozása;
- c) hatékonyabb forrás- és nyersanyag-felhasználás ösztönzése;
- d) kevésbé szennyező energiaforrások használatának ösztönzése;
- e) intézkedések megtétele kevésbé szennyező szállítási rendszerek fejlesztése és kialakítása érdekében;

f) intézkedések megtétele bizonyos, nehézfém-kibocsátással járó ipari folyamatok kiváltására, amennyiben ipari mértékű helyettesítő folyamatok rendelkezésre állnak;

g) intézkedések megtétele tisztább folyamatok kifejlesztésére és alkalmazására a környezetszennyezés megelőzése és korlátozása érdekében.

(3) A felek a jegyzőkönyvben előírtaknál szigorúbb intézkedéseket is tehetnek.

6. cikk

Kutatás, fejlesztés és megfigyelés

A szerződő feleknek elő kell segíteniük az elsődlegesen az I. mellékletben szereplő nehézfémekre irányuló kutatásokat, fejlesztéseket, rendszeres méréseket és együttműködést, többek között az alábbi területeken:

- a) a kibocsátások, a nagy távolságokra történő terjedés és a lerakódás, valamint ezek modellezése, a biotikus és abiotikus környezetben fennálló koncentrációsintek, a releváns módszerek összehangolását célzó intézkedések kidolgozása;
- b) a szennyező anyag-terjedési utak és katasztere reprezentatív ökoszisztémákban;
- c) az emberi egészségre és környezetre gyakorolt fontosabb hatások, és azok mennyiségi meghatározása;
- d) a szerződő felek által jelenleg alkalmazott vagy kifejlesztés alatt álló legjobb elérhető technikák, gyakorlati megoldások és kibocsátás-csökkentési módszerek;
- e) egy vagy több nehézfémet tartalmazó termékek vagy hulladékok gyűjtése, újrahasznosítása és szükség esetén ártalmatlanítása;
- f) az alternatív kibocsátás-csökkentési stratégiák értékelésénél alkalmazandó olyan módszerek, amelyek lehetővé teszik a társadalomgazdasági tényezők figyelembevételét;
- g) olyan hatásalapú megközelítés, amely integrálja a megfelelő információkat – köztük az a)–f) pontok szerint mérések vagy modellezés útján megállapított koncentrációsinteket, terjedési utakat, az emberi egészségre és környezetre gyakorolt hatásokat –, és célja az optimalizált, a gazdasági és technológiai tényezőket is figyelembe vevő, jövőbeni szabályozási stratégiák meghatározása;
- h) a VI. és VII. mellékletben felsorolt termékeknek felhasznált nehézfémek kiváltása;
- i) információk gyűjtése bizonyos termékek nehézfém-tartalmáról, és a terméknek ezekre vonatkozó kibocsátási potenciáljáról a gyártás, feldolgozás, kereskedelmi forgalmazás, felhasználás és hulladékként történő lerakás során, valamint az ilyen kibocsátások csökkentésének módszereiről.

7. cikk

Jelentés

(1) A kereskedelmi információk bizalmasságáról szóló jogszabályainak megfelelően:

a) minden egyes szerződő fél köteles az e jegyzőkönyv végrehajtása érdekében tett intézkedésekről a Bizottság végrehajtó titkárán keresztül a végrehajtó szervnek rendszeres, a végrehajtó szerv keretében ülésező felek által meghatározott időközönként jelentést tenni,

b) az EMEP területi hatálya alá tartozó szerződő felek kötelesek a Bizottság végrehajtó titkárán keresztül az EMEP-nek jelentést tenni rendszeres, az EMEP irányító szerve által meghatározott és a felek által a végrehajtó szerv ülésén jóváhagyott időközönként az I. mellékletben felsorolt nehézfémek kibocsátási szintjére vonatkozó információkról; felhasználva ehhez minimumként az EMEP irányító szerve által megjelölt módszereket, valamint idő- és térbeli elosztást. Az EMEP területi hatályán kívül eső szerződő felek megkeresésre kötelesek a végrehajtó szerv rendelkezésére bocsátani a hasonló információkat. Mindemellett a felek a megfelelő mértékben kötelesek összegyűjteni és jelenteni az egyéb nehézfém-kibocsátásokra vonatkozó szükséges információkat, figyelembe véve az EMEP irányító szerve és a végrehajtó szerv által a módszerekre, valamint a tér- és időbeli elosztásra vonatkozóan adott iránymutatásokat.

(2) Az (1) bekezdés a) pontja értelmében nyújtandó információknak összhangban kell lenniük azzal a formai és tartalmi követelményekkel megszabó határozattal, amelyet a felek a végrehajtó szerv ülésén fogadnak el. A határozatban szereplő fogalmakat szükség szerint felül kell vizsgálni az olyan újabb előírások meghatározása érdekében, amelyek a jelentésben adandó információk formájára vagy tartalmára vonatkoznak.

(3) A végrehajtó szerv éves ülése előtt elegendő idővel az EMEP minden évben köteles tájékoztatást adni a nehézfémek nagy távolságokra történő áramlásáról és lerakódásáról.

8. cikk

Számítások

A végrehajtó szerv éves ülése előtt elegendő idővel az EMEP köteles a megfelelő modellek és mérések használatával készített, az EMEP területi hatályán belül a nehézfémek országhatárokon áttérjedő áramlataira és lerakódására vonatkozó számításokat átadni a végrehajtó szervnek. Az EMEP területi hatályán kívül eső területek esetében az egyezmény szerződő feleinél érvényes körülményekhez igazodó modellt kell használni.

9. cikk

Teljesítés

A jegyzőkönyvben foglalt előírások felek által történő teljesítését rendszeresen ellenőrizni kell. E felülvizsgálatokat a végrehajtó szerv 15. ülésén hozott, 1997/2. számú határozatával megalapított végrehajtási bizottság végzi, és arról jelentést tesz a végrehajtó szervben megjelent feleknek a hivatkozott határozat mellékletében és annak módosításaiban foglaltaknak megfelelően.

10. cikk

A végrehajtó szerv ülésén a felek által végzendő felülvizsgálatok

(1) A szerződő feleknek a végrehajtó szerv ülésén az egyezmény 10. cikkének (2) bekezdésében szereplő a) pontnak megfelelően át kell nézniük a felek, az EMEP és más kisegítő testületek által nyújtott információkat, valamint a végrehajtási bizottságnak e jegyzőkönyv 9. cikkében szereplő jelentéseit.

(2) A szerződő felek a végrehajtó szerv ülésein folyamatosan ellenőrzik a jegyzőkönyv követelményeinek teljesítése érdekében tett előrehaladást.

(3) A felek a végrehajtó szerv ülésein felülvizsgálják a jegyzőkönyv előírásainak alkalmasságát és hatékonyságát.

a) A felülvizsgálatnak figyelembe kell vennie a nehézfémek lerakódásával okozott hatásokra vonatkozó elérhető legjobb tudományos információkat, a technológiai fejlődés áttekintését, valamint a változó gazdasági körülményeket.

b) A jegyzőkönyvnek megfelelően elvégzett kutatások, fejlesztések, rendszeres mérések és együttműködés fényében a felülvizsgálat során:

(i) értékelni kell a jegyzőkönyv előírásainak teljesítése érdekében tett előrehaladást,

(ii) vizsgálni kell, hogy indokolt-e további, a jegyzőkönyvben előírtaknál nagyobb mértékű kibocsátás-csökkentés az emberi egészségre és a környezetre gyakorolt káros hatások további visszaszorítása érdekében, valamint

(iii) figyelembe kell venni, hogy milyen mértékben áll rendelkezésre megfelelő alap a hatásokon alapuló megközelítés alkalmazásához.

c) A felülvizsgálatok eljárási rendjét, módszereit és ütemezését a szerződő felek határozzák meg a végrehajtó szerv ülésén.

(4) A (3) bekezdésben említett felülvizsgálatok következtetése alapján, a felülvizsgálat elvégzését követő lehető legrövidebb időn belül ki kell dolgozniuk a feleknek az I. mellékletben szereplő nehézfémek atmoszférába történő

kibocsátásainak csökkentése érdekében szükséges további lépések munkatervét.

11. cikk

A viták rendezése

(1) Amennyiben a jegyzőkönyv értelmezése vagy alkalmazása tekintetében két vagy több szerződő fél között vita alakul ki, úgy az érintett szerződő feleknek saját választásuk alapján meg kell kísérelniük a vita tárgyalás vagy más békés úton történő rendezését. A vitáról a szerződő feleknek értesíteniük kell a végrehajtó szervet.

(2) A jegyzőkönyv megerősítésekor, elfogadásakor, jóváhagyásakor vagy az ahhoz való csatlakozáskor azon szerződő fél, amely nem regionális gazdasági integrációs szervezet, a letéteményeshez benyújtott írásos nyilatkozatában kinyilváníthatja, hogy a jegyzőkönyv értelmezése vagy alkalmazása kérdésében egy másik, ugyanezt a kötelezettséget elfogadó féllel szemben keletkező vitás kérdés esetén elismeri a vita rendezésének alábbi egyik vagy mindkét módszerét ipso facto és megállapodás nélkül kötelezőként bármely szerződő fél vonatkozásában, amely elfogadja ugyanezt a kötelezettséget:

a) a vita Nemzetközi Bíróság elé terjesztése;

b) választottbíráskodás, amelynek összhangban kell lennie a szerződő felek által meghatározott eljárással, amelyet a végrehajtó szerv ülésén, választottbíráskodásról szóló mellékletként a lehető leghamarabb el kell fogadni.

A regionális gazdasági integrációs szervezet szerződő félként hasonló hatású nyilatkozatot tehet a választottbíráskodással kapcsolatban a fenti b) pontban meghatározott eljárás szerint.

(3) A (2) bekezdéssel összhangban tett nyilatkozat hatályos, amíg a nyilatkozatban foglaltak szerint hatályát nem veszti, vagy a visszavonásra vonatkozó írásbeli nyilatkozatnak a letéteményesnél történő letétbe helyezésétől számított három hónapig.

(4) A Nemzetközi Bíróságon vagy a választottbíráskodás előtt folyamatban lévő eljárást sem új nyilatkozat, sem a nyilatkozat visszavonásáról vagy lejártáról szóló értesítés nem befolyásolja semmilyen módon, hacsak a vitában részes szerződő felek másképpen nem rendelkeznek.

(5) Amennyiben a vitában részes szerződő felek nem fordulnak a viták rendezésének (2) bekezdésben leírt módjához, és tizenkét hónappal az után, hogy valamely szerződő fél bejelentette, hogy vitája van egy másikkal, az érintett szerződő felek nem tudták rendezni vitájukat az (1) bekezdésben leírt módon, a vitát bármely szerződő fél kérésére egyeztetésre kell bocsátani.

(6) Az (5) bekezdés céljára egyeztetőbizottságot kell létrehozni. A bizottságnak az érintett felek által egyenlő számban kijelölt tagokból kell állnia, vagy, amennyiben

az egyeztetésben részt vevő felek érdeke megegyezik, a bizottság a közös érdekeltségű csoport által kiválasztott tagokból és az így kijelölt tagok által közösen kiválasztott elnökből áll. A bizottság ajánlás formájában hoz döntést, amelyet a feleknek jóhiszeműen kell tudomásul venniük.

12. cikk

Mellékletek

E jegyzőkönyv mellékletei a jegyzőkönyv szerves részét képezik. A III. és IV. melléklet nem kötelező érvényű.

13. cikk

A jegyzőkönyv módosítása

(1) E jegyzőkönyv módosítását bármely szerződő fél javasolhatja.

(2) A javasolt módosítások szövegét a Bizottság végrehajtó titkárához kell írásban eljuttatni, aki azokat közli valamennyi szerződő féllel. A javasolt módosításokat a végrehajtó szerv a soron következő éves ülésén csak akkor vitatja meg, ha a végrehajtó titkár e javaslatokat legalább 90 nappal az ülést megelőzően a szerződő felek számára továbbította.

(3) A jegyzőkönyv, valamint az I., II., IV., V. és VI. melléklet a végrehajtó szerv ülésén jelenlévő szerződő felek konszenzussal fogadják el, és a módosítás az azt elfogadó szerződő felek tekintetében attól az időponttól számított kilencvenedik napon lép hatályba, amikor a szerződő felek kétharmada letétbe helyezte a módosításra vonatkozó elfogadási okiratát. A többi szerződő fél tekintetében a módosítás kilencven nappal azt követően lép hatályba, hogy az adott szerződő fél letétbe helyezi elfogadó okiratát.

(4) A III. és VII. melléklet módosítását a végrehajtó szerv ülésén jelen lévő felek konszenzussal fogadják el. A Bizottság végrehajtó titkárától érkezett valamennyi szerződő félnek szóló értesítést követő kilencvenedik nap elteltével bármely melléklet módosítása hatályba lép azon szerződő felek tekintetében, amelyek nem nyújtottak be bejelentést a letéteményeshez az alábbi, (5) bekezdés rendelkezéseinek megfelelően, feltéve, hogy legalább tizenhat szerződő fél nem nyújtott be ilyen bejelentést.

(5) Bármely szerződő fél, amely a III. vagy VII. melléklet módosítását nem tudja jóváhagyni, köteles azt írásban bejelenteni a letéteményesnek az elfogadásról szóló értesítéstől számított 90 napon belül. A letéteményes késedelem nélkül minden ilyen bejelentésről köteles értesíteni a többi szerződő felet. Bármely szerződő fél korábbi bejelentését

elfogadásra cserélheti; az elfogadó nyilatkozat letéteményesnél történő letétbe helyezésével lép a melléklet módosítása e szerződő fél tekintetében hatályba.

(6) Olyan, az I., VI. vagy VII. mellékletre vonatkozó módosítási javaslat esetén, amikor e jegyzőkönyvhöz új nehézfém, termékellenőrzési intézkedés vagy termék, termékcsoporthoz felvételét javasolják:

a) a javaslattevőnek be kell nyújtania a végrehajtó szervhez a tanács 1998/1. határozatában, illetve annak módosításaiban előírt információkat, és

b) a feleknek értékelniük kell a javaslatot a végrehajtó szerv 1998/1. határozatában és annak módosításaiban meghatározott eljárások szerint.

(7) A végrehajtó szerv 1998/1. határozatainak módosítására vonatkozó döntést a végrehajtó szerv keretében ülésen a feleknek együttesen kell meghozniuk, ami az elfogadást követő 60. napon lép hatályba.

14. cikk

Aláírás

(1) E jegyzőkönyv Aarhusban (Dánia) 1998. június 24. és 25. között, ezt követően 1998. december 21-ig az Egyesült Nemzetek New York-i székházában írható alá a Bizottság tagországai, valamint a Gazdasági és Szociális Tanács 1947. március 28-i 36. (IV.) sz. határozatának 8. cikke alapján az Európai Gazdasági Bizottságban tanácskozási jogállással rendelkező államok, valamint az Európai Gazdasági Bizottság szuverén tagországaiból álló olyan regionális gazdasági integrációs szervezetek által, amelyek hatáskörrel bírnak az egyezményben foglalt kérdésekkel kapcsolatos nemzetközi megállapodásokról tárgyalásokat folytatni, ilyeneket kötni és alkalmazni, feltéve, hogy az érintett államok és szervezetek az egyezményben szerződő félként szerepelnek.

(2) E regionális gazdasági integrációs szervezetek – a hatáskörükbe tartozó kérdésekben – saját nevükben gyakorolják azokat a jogokat és teljesítik azokat a kötelezettségeket, amelyek a jegyzőkönyv szerint e szervezetek tagországait megilletik. Ilyen esetekben e szervezetek tagországai külön-külön nem gyakorolhatják e jogokat.

15. cikk

Megerősítés, elfogadás, jóváhagyás és csatlakozás

(1) A jegyzőkönyvet az aláíróknak meg kell erősíteniük, el kell fogadniuk vagy jóvá kell hagyniuk.

(2) A jegyzőkönyvhöz a 14. cikk (1) bekezdésében szereplő követelményeket teljesítő államok és szervezetek 1998. december 21-től csatlakozhatnak.

16. cikk

Letéteményes

A megerősítési, elfogadási, jóváhagyási vagy csatlakozási okiratot letétbe kell helyezni az Egyesült Nemzetek Szervezete főtitkáránál, aki ellátja a letéteményes feladatát.

17. cikk

Hatálybalépés

(1) Ez a jegyzőkönyv a tizenhatodik megerősítési, elfogadási, jóváhagyási vagy csatlakozási okirat letétbe helyezése időpontjától számított 90. napon lép hatályba.

(2) A 14. cikk (1) bekezdésében említett állam és szervezet esetében, amely a tizenhatodik megerősítő, elfogadási, jóváhagyási vagy csatlakozási okiratának letétbe helyezését követően erősíti meg, fogadja el, hagyja jóvá e jegyzőkönyvet vagy csatlakozik ahhoz, a jegyzőkönyv az illető szerződő fél saját megerősítő, elfogadási, jóváhagyási vagy csatlakozási okiratának letétbe helyezése időpontját követő kilencvenedik napon lép hatályba.

18. cikk

Felmondás

Az attól az időponttól számított öt év elteltével, amikor a jegyzőkönyv valamely szerződő fél tekintetében hatályba lépett, e szerződő fél a letéteményeshez intézett írásos értesítéssel bármikor felmondhatja a jegyzőkönyvet. Ez a jegyzőkönyv az ilyen értesítés napját követő kilencvenedik napon hatályát veszti, illetve az azt követő napon, amelyet a felmondásról szóló értesítő meghatároz.

19. cikk

Hiteles szövegek

E jegyzőkönyv eredeti példányát, amelynek angol, francia és orosz nyelvű szövege egyaránt hiteles, letétbe kell helyezni az Egyesült Nemzetek Szervezete főtitkáránál.

Fentiek hitelül az alulírott meghatalmazottak e jegyzőkönyvet alább kézjegyükkel látták el.

Kelt Aarhusban (Dániában), az ezerkilencszázkilencvennyolcadik év június havának huszonnegyedik napján.

*I. Melléklet***A 3. cikk (1) bekezdésében szereplő nehézfémek, és a kibocsátás-csökkentési kötelezettségre vonatkozó referenciaév**

Nhézfém	Referenciaév
Kadmium (Cd)	1990; vagy egy másik év 1985-től 1995-ig bezárólag, amelyet a szerződő fél a megerősítés, elfogadás, jóváhagyás vagy csatlakozás alkalmával megjelöl.
Ólom (Pb)	1990; vagy egy másik év 1985-től 1995-ig bezárólag, amelyet a szerződő fél a megerősítés, elfogadás, jóváhagyás vagy csatlakozás alkalmával megjelöl.
Higany (Hg)	1990; vagy egy másik év 1985-től 1995-ig bezárólag, amelyet a szerződő fél a megerősítés, elfogadás, jóváhagyás vagy csatlakozás alkalmával megjelöl.

*II. Melléklet***Helyhez kötött forráskategóriák***I. BEVEZETÉS*

1. A kutatási, fejlesztési célból vagy új termékek és eljárások kipróbálása céljából üzemelő létesítmények nem tartoznak e melléklet hatálya alá.

2. Az alábbi küszöbértékek általában termelőkapacitásra vagy teljesítményre vonatkoznak. Amennyiben egy üzemeltető több, azonos alcím alá eső tevékenységet folytat ugyanabban a létesítményben vagy ugyanazon a területen, a kapacitás-adatok összeadódnak.

II. KATEGÓRIAJEGYZÉK

Kategória száma	A kategória jellemzői
1	Égetőművek 50 MW nettó bemenő névleges hőteljesítmény felett
2	Fémérc (köztük szulfid érc) vagy érckoncentrátumok pörkölésére vagy szinterelésére szolgáló létesítmények vasérc vagy annak dúsítmánya esetén 150 t/nap szinterelési kapacitás felett, és réz, ólom vagy cink pörkölésnél 30 t/nap szinterelés felett, vagy bármilyen arany- és higanyérckezelés
3	Nyersvas vagy acél előállítására szolgáló létesítmények (elsődleges vagy másodlagos tüzi feltárással, köztük az ívkemence), ideértve a folyamatos öntési eljárást, ha kapacitásuk meghaladja a 2,5 t/órát
4	Vasfémöntődék 20 t/nap termelési kapacitás felett
5	Ércből, koncentrátumból vagy másodnyersanyagokból metallurgiai eljárásokkal rezet, ólmot és cinket előállító, primer gyártás esetén 30 t fém/nap, másodnyersanyag feldolgozás esetén 15 t fém/nap értéknél nagyobb kapacitású létesítmények vagy mindenféle primer higanygyártó létesítmény

Kategória száma	A kategória jellemzői
6	Létesítmények, amelyekben réz, ólom és cink olvasztása (tisztítás, öntődei öntés) történik, ideértve az ötvöztetést, valamint a visszanyert anyagok olvasztását is, ólomnál 4 t/nap, réz és cink esetében 20 t/nap olvasztási kapacitás felett
7	Klinkercement előállítása forgódobos kemencében, ha a termelési kapacitás meghaladja az 500 t/napot, vagy egyéb kemencében, amelynek termelési kapacitása 50 t/nap felett van
8	Üveggyártás ólomfelhasználással 20 t/nap olvasztási kapacitás felett
9	Klór-alkáli termelés elektrolízissel, higanykatódos eljárással
10	Veszélyes vagy gyógyászati hulladék égetésére szolgáló létesítmények 1 t/h kapacitás felett és veszélyes vagy gyógyászati hulladékot más célú berendezésben együttegető létesítmények a nemzeti jogszabályokban foglaltak szerint
11	Települési hulladékot égető berendezések 3 t/h kapacitás felett vagy települési hulladékot más célú berendezésben együttegető létesítmények a nemzeti jogszabályoknak megfelelően

*III. Melléklet***A II. mellékletben felsorolt forráskategóriáknál a nehézfémek és vegyületeik kibocsátásának csökkentésére szolgáló elérhető legjobb technikák***I. BEVEZETÉS*

1. E melléklet célja iránymutatást nyújtani a szerződő feleknek a helyhez kötött szennyezőforrásoknál alkalmazható elérhető legjobb technikák megtalálásához a jegyzőkönyv által előírt kötelezettségek teljesítése érdekében.

2. Az elérhető legjobb technika (BAT) az a korszerű technikai színvonalnak megfelelő leghatékonyabb módszer, üzemeltetési eljárás, berendezés, amelyet a kibocsátások megelőzése és – amennyiben az nem valósítható meg – a kibocsátások csökkentése, valamint a környezet egészére gyakorolt hatásmérséklése érdekében alkalmaznak, és amely a kibocsátási határértékek megállapításának alapjául szolgál.

– A „technika” fogalmába beleértendő az alkalmazott technológia és módszer, amelynek alapján a létesítményt tervezték, építették, karbantartják, üzemeltetik és működését megszüntetik.

– „Elérhető” technika az, amelynek fejlesztési szintje lehetővé teszi az érintett ipari ágazatokban a költségeket és előnyöket tekintve elfogadható műszaki és gazdasági feltételek mellett a technika alkalmazását, attól függetlenül, hogy a technikát az érintett szerződő fél országában használják-e már vagy ott állítják-e elő, amennyiben az az üzemeltető számára ésszerű módon hozzáférhető.

– A „legjobb” azt jelenti, hogy az ilyen technika a leghatékonyabb a környezet egészének magas szintű védelme szempontjából.

Az elérhető legjobb technikák meghatározásakor – általánosságban és esetenként is – különös figyelmet kell fordítani az alább felsorolt tényezőkre, szem előtt tartva az intézkedéssel járó, várható költségeket és előnyöket, valamint az elővigyázatosság és a megelőzés elvét:

- kevés hulladék képződésével járó technológia alkalmazása,
- kevésbé veszélyes anyagok használata,
- az eljárás során használt és keletkezett anyagok és hulladékok visszanyerésének és hasznosításának elősegítése,
- az ipari méretekben már sikerrel kipróbált hasonló eljárások, berendezések és üzemeltetési módszerek,
- a technológiai fejlődésben és a tudományos ismeretekben és megértésben bekövetkező változások,
- az adott kibocsátás természete, hatásai és mértéke,
- az új vagy meglévő létesítmények üzembe helyezésének időpontja,
- az elérhető legjobb technikák bevezetéséhez szükséges idő,
- az eljárás során használt nyersanyagok (köztük a víz) fogyasztása és azok sajátosságai, valamint az eljárás energiahatékonysága,
- a kibocsátás környezetre gyakorolt, átfogó hatásának megelőzésére vagy minimalizálására vonatkozó követelmény és az ezzel járó kockázatok,
- a balesetek megelőzésének és a környezetre gyakorolt hatásainak minimalizálásának szükségessége.

Az elérhető legjobb technikák elvének nem az a célja, hogy előírja egy bizonyos eljárás alkalmazását, hanem hogy figyelembe vegye az adott létesítmény műszaki jellemzőit, földrajzi elhelyezkedését és a helyi környezeti viszonyokat.

3. A kibocsátás-csökkentés hatékonyságára és költségeire vonatkozó információk alapja a végrehajtó szerv és kiegészítő szerveinek hivatalos dokumentumai, elsősorban a Nehézfém-kibocsátási Munkacsoport és a Nehézfémekkel Foglalkozó Előkészítő Ad Hoc Munkacsoport által átvett és áttekintett dokumentumok. Mindemellett az elérhető legjobb kibocsátás-csökkentési technikákról rendelkezésre álló nemzetközi információkat is figyelembe vették (így pl. az Európai Közösség BAT műszaki leírásait, a Parcom Egyezmény BAT ajánlásait, valamint közvetlenül szakértőktől származó információkat).

4. Az új termékekkel, az alacsony szennyező anyag-kibocsátással járó technikákat alkalmazó új üzemekkel és a meglévő üzemek felújításával kapcsolatos tapasztalatok folyamatosan gyarapodnak, ezért e melléklet tartalmát is folyamatosan módosítani és aktualizálni kell.

5. A melléklet számos intézkedést mutat be a költségek és hatékonyság széles skáláját felölelve. Egy megoldás adott esetben történő kiválasztása számos tényező függvénye, alkalmazását sok tényező korlátozhatja, például a gazdasági körülmények, műszaki infrastruktúra, már meglévő, kibocsátás-csökkentő berendezések, biztonsági megfontolások, energiafogyasztás, valamint az is, hogy az adott szennyezőforrás újonnan létesül-e vagy már működik.

6. E melléklet a kadmium, ólom, higany és vegyületeik részecskéhez kötött és/vagy gázhalmazállapotú kibocsátásaival foglalkozik. A vegyületek részletes jellemzését a melléklet általában nem tartalmazza. Mindazonáltal a kibocsátás-csökkentő berendezéseknek a nehézfém fizikai tulajdonságaitól függő hatékonyságát – különösen a higany esetében – figyelembe veszi.

7. A mg/m^3 -ben kifejezett kibocsátási értékek standard állapotú, száraz gázra vonatkoznak (273,15 K hőmérsékleten, 101,3 kPa nyomáson mért szárazgáztérfogat), az oxigéntartalomhoz kapcsolódó korrekció nélkül, amennyiben nincs más megadva; kiszámításuk pedig a CEN (Európai Szabványügyi Bizottság) tervezete, valamint egyes esetekben nemzeti mintavételi és monitoring módszerek alapján történt.

II. A NEHÉZFÉMEK ÉS VEGYÜLETEIK KIBOCSÁTÁSÁNAK CSÖKKENTÉSÉRE SZOLGÁLÓ, ÁLTALÁNOS MEGOLDÁSOK

8. Számos, a nehézfém-kibocsátások megelőzésére vagy csökkentésére szolgáló megoldás létezik. A kibocsátás-csökkentési intézkedések középpontjában a „hozzáadott” technológiák, és a technológiaváltoztatások állnak (amelyek magukban foglalják a karbantartás és üzemeltetés szabályozását). Az általános műszaki és/vagy gazdasági körülmények függvényében az alább felsorolt módszerek állnak rendelkezésre:

a) alacsony szennyező anyag-kibocsátással járó technológiák alkalmazása, különösen új berendezések esetében;

b) véggáztisztítás szűrőkkel, gázmosókkal, abszorberekkel stb. (másodlagos csökkentési módszerek);

c) az alapanyagok, fűtőanyagok vagy/és egyéb adalékanyagok megváltoztatása vagy előkészítése (pl. alacsony nehézfém-tartalmú nyersanyagok használata);

d) a legjobb gazdálkodási gyakorlat alkalmazása, például az általános gondosság és rendezettség fenntartása, megelőző karbantartási programok vagy olyan elsődleges megelőző módszerek alkalmazása, mint a porkibocsátó egységek zárttá tétele;

e) megfelelő környezetgazdálkodási technológiák alkalmazása egyes Cd-, Pb- és/vagy Hg-tartalmú termékek használata és ártalmatlanítása során.

9. Azt, hogy az alkalmas kibocsátás-csökkentési módszereket és gyakorlati megoldásokat a megfelelő módon használják, és azokkal hatékony kibocsátás-csökkentést érjenek el, a szennyezéscsökkentő eljárás folyamatos megfigyelésével kell biztosítani. Ez az ellenőrzés az alábbi tevékenységeket foglalja magában:

a) lista készítése azokról a kibocsátás-csökkentési intézkedésekről, amelyeket a fentebb felsorolt megoldások közül már alkalmaznak;

b) a Cd-, Pb- és Hg-kibocsátásnál elért csökkentések összehasonlítása a jegyzőkönyvben meghatározott célkitűzésekkel;

c) a jellegzetes forrásokból származó, mennyiségileg meghatározott Cd-, Pb-, és Hg-kibocsátások jellemzése a megfelelő módszerekkel;

d) a kibocsátás-csökkentő módszerek hatóságok által történő rendszeres ellenőrzése a folyamatos és hatékony működés fenntartásának érdekében.

10. A kibocsátás-csökkentő módszereknek költséghatékonynak kell lenniük. A költséghatékonyságot – a beruházási és működtetési költségek figyelembevételével – az egy év alatt egységnyi kibocsátás-csökkentést eredményező összes költség alapján kell megítélni. A kibocsátás-csökkentés költségének meghatározásakor a teljes technológiai folyamatot figyelembe kell venni.

III. KIBOCSÁTÁS-CSÖKKENTÉSI TECHNIKÁK

11. A Cd-, Pb- és Hg-kibocsátások csökkentésére szolgáló megoldások alapvetően két csoportra oszthatók: elsődleges módszerek, mint például a nyersanyag és/vagy tüzelőanyag cseréje és az alacsony kibocsátású gyártási technológiák alkalmazása, valamint másodlagos megoldások, mint például a diffúz kibocsátások korlátozása és a véggáztisztítás. Az ágazatspecifikus módszerek leírását a IV. fejezet tartalmazza.

12. A hatékonyságra vonatkozó adatok üzemeltetési tapasztalatokból származnak és úgy tekintendők, hogy a jelenlegi berendezések képességeit tükrözik. A véggáz- és a területi, diffúz kibocsátások csökkentésének általános hatékonysága nagymértékben függ a gáz- és porgyűjtők (pl. elszívó ernyő) elvezetési hatékonyságától. 99% feletti gyűjtési, elszívási hatékonyságot is bemutatnak. Konkrét esetekre vonatkozó gyakorlati tapasztalat, hogy a kibocsátás-csökkentési technikák 90%-kal vagy akár többel is képesek csökkenteni az összes kibocsátást.

13. Abban az esetben, amikor a távozó Cd-, Pb- és Hg-részecskékhez kötött, a fémek portisztító berendezésekkel leválaszthatók. Az egyes véggáztisztítási módszerekkel elérhető, jellemző porkoncentrációkat az 1. táblázat mutatja be. Ezek a módszerek általánosan elterjedtek a különböző iparágakban. A gáz-halmazállapotú higany levá-

lasztására szolgáló néhány módszer minimálisan elvárt teljesítményét mutatja be 2. táblázat. A módszerek alkalmazása az adott eljárástól függ és akkor a legelőnyösebb, ha a véggáz higanykoncentrációja magas.

1. táblázat: Porleválasztó berendezések teljesítménye óránkénti átlagos porkoncentrációban megadva

	Tisztítás utáni porkoncentráció (mg/m ³)
Szövetbetétes szűrők	<10
Membrános szövetbetétes szűrők	<1
Száraz elektrosztatikus leválasztók	<50
Nedves elektrosztatikus leválasztók	<50
Nagy hatásfokú gázmosók	<50

Megjegyzés: a közép- és alacsony nyomású gázmosók és ciklonok porleválasztási hatásfoka általában alacsonyabb.

2. táblázat: Higanyleválasztók minimálisan elvárt teljesítménye óránkénti átlagos higanykoncentrációban megadva

	Tisztítás utáni higanykoncentráció (mg/m ³)
Szelénfilter	<0,01
Szelén gázmosó	<0,2
Aktívszén filter	<0,01
Aktívszén-adagolás + porleválasztás	<0,05
Odda Norzink kloridos eljárás	<0,1
Ólom-szulfidos eljárás	<0,05
Bolkem (thioszulfátos) eljárás	<0,1

14. Gondoskodni kell arról, hogy a fenti módszerek alkalmazása ne eredményezzen újabb környezeti problémákat. Egy alacsony légszennyezőanyag-kibocsátással járó technológiát nem szabad választani, amennyiben az a nehézfém-kibocsátás környezeti hatásait összességében súlyosbítja, például a folyékony szennyező anyag-kibocsátások által okozott nagyobb mértékű vízszennyezés miatt. A hatékonyabb gáztisztítás eredményeként összegyűjtött por további sorsára szintén tekintettel kell lenni. Az ilyen hulladék kezelésének környezeti hatásai leronthatják az eljárás levegőbe történő por- és füst kibocsátásának csökkentésével elért eredményt.

15. A kibocsátás-csökkentő módszerek egyaránt koncentrálhatnak az eljárásban használt technikákra és a véggáz (vagy más elvezetett gázáramok) tisztítására. A két dolog nem független egymástól; egy adott eljárás választása kizárhatja bizonyos gáztisztítási módszerek alkalmazását.

16. Egy kibocsátás-csökkentő megoldás kiválasztása olyan paramétereiktől függ, mint a tisztítatlan gáz szennyező anyag-koncentrációja és/vagy egyéb jellemzői, a gáz térfogatárama, hőmérséklete stb. Így az alkalmazási területek átfedhetik egymást, ezért az adott feltételek mellett legalkalmasabb megoldást kell választani.

17. A következő fejezet a különböző iparágak pontforrásokból származó kibocsátásának csökkentésére alkalmas módszereket tartalmazza. A felületi, diffúz kibocsátások sem hagyhatók figyelmen kívül. A nyersanyagok és melléktermékek rakodásával, kezelésével és ömlesztett tárolásával járó porkibocsátás nem jelent ugyan nagy távolságokra eljutó szennyezést, de csökkentése a helyi környezet számára fontos lehet. A porkibocsátás csökkenthető, ha ezeket a tevékenységeket zárt épületbe telepítik, amelyet szellőztető és porleválasztó rendszerekkel, vízpermetező vagy más, megfelelő berendezésekkel lehet ellátni. Anyagok nyílt téren történő tárolásakor valamilyen más módszerrel kell megvédeni a felületet a szélkiporzás ellen. A tárolótereket és utakat tisztán kell tartani.

18. A táblázatokban szereplő beruházási/költség adatok különböző forrásokból származnak, s erősen esetfüggők. USD-ben, 1990-es árfolyamon [1 USD (1990) = 0,8 ECU (1990)] vannak megadva. Alakulásukat olyan tényezők befolyásolják, mint az üzem kapacitása, a nyers, tisztítatlan gáz koncentrációja és a tisztítás hatásfoka, a technológia fajtája, valamint új beruházás választása a felújítással szemben.

IV. IPARÁGAK

19. Ez a fejezet iparáganként egy, a fő kibocsátási forrásokat, az elérhető legjobb technikán alapuló kibocsátás-csökkentő módszereket, a módszerek specifikus kibocsátás-csökkentési hatékonyságát és – amennyiben rendelkezésre állnak – a vonatkozó költségeket bemutató táblázatot tartalmaz. A táblázatokban a kibocsátás-csökkentés hatékonysága a közvetlen, kéményen távozó véggáz kibocsátásra vonatkozik, kivéve, ha a szöveg elétérő utalást tartalmaz.

Fosszilis tüzelőanyagok égetése lakossági és ipari fűtőművekben

(II. melléklet, 1. kategória)

20. A lakossági és ipari fűtőművekben történő széntüzelés az egyik legjelentősebb antropogén higany-kibocsátó forrás. A szén nehézfém-tartalma általában nagyságrendekkel nagyobb, mint az olajé vagy a földgázé.

21. Az energiaátalakítás hatékonyságának növekedése, valamint az energiatakarékossági intézkedések miatt csök-

kenő tüzelőanyag-igény a nehézfém-kibocsátások csökkentését fogja eredményezni. A szén helyett alacsony nehézfém-tartalmú földgáz vagy egyéb alternatív tüzelőanyagok égetése szintén jelentősen csökkenti a nehézfém- – így pl. higany- – kibocsátásokat. Az integrált elgázosító kombinált ciklusú erőmű (integrated gasification combined-cycle: IGCC) olyan új üzemtechnológia, amelynek kibocsátási potenciálja alacsony.

22. A higany kivételével a nehézfémek szilárd alakban, a pernyerészecskékhez tapadva kerülnek a légterbe. A különböző széntüzelési technológiák eltérő mennyiségű pernyeképződéssel járnak: rostélyos égetőműveknél az összes pernyemennyiség 20–40%-a, fluidágyasoknál 15%-a, szénportüzelésű szárazágyas berendezéseknél pedig 70–90%-a pernye. A nehézfém-tartalom magasabb a pernye kisebb méretű frakciójában.

23. A szén dúsítása például „mosással” vagy biológiai „kezeléssel” csökkenti a szén szervesetlen alkotóelemeihez kötődő nehézfémek mennyiségét. Ezzel a technológiával azonban a nehézfémek eltávolításának mértéke nagyon változó.

24. Elektrosztatikus leválasztók (ESP) vagy szövetbetétes szűrők (FRF) alkalmazásával az összes por több mint 99,5%-a eltávolítható, számos esetben érték el már 20 mg/m³ körüli porkoncentrációt. A nehézfémek kibocsátása, a higany kivételével, legalább 90–99%-kal csökkenthető, az alacsonyabb érték az illékonyabb elemekre vonatkozik. A szűrő alacsony hőmérséklete segíti a véggáz gázhalmazállapotú higanytartalmának csökkenését.

25. A véggázban lévő nitrogén-oxidok, kén-dioxid és a por mennyiségének csökkentésére szolgáló technikák alkalmazása nehézfémek eltávolításával is járhat. A szennyezések környezeti elemek közti átjutásának lehetőségét a megfelelő szennyvízkezeléssel kell elkerülni.

26. A fent bemutatott módszerek alkalmazásával a higanykivonás hatékonysága üzemenként erősen eltérő, mint azt a 3. táblázat mutatja. A higany-leválasztási technikák fejlesztése érdekében jelenleg is folynak kutatások, amíg azonban nincs ipari méretekben alkalmazható eljárás, addig a kifejezetten higany eltávolítására vonatkozó, elérhető legjobb technika sem kerül meghatározásra.

3. táblázat: A fosszilis tüzelőanyagok égetéséből származó kibocsátások csökkentési módszerei, hatékonysága és költségei

Kibocsátó forrás	Kibocsátás-csökkentés módszere(i)	Csökkentés hatékonysága (%)	Költség
Fűtőolaj-égetés	Átállás olajról gázra	Cd, Pb Hg: 70–80	Erősen esetfüggő

Kibocsátó forrás	Kibocsátás-csökkentés módszere(i)	Csökkentés hatékonysága (%)	Költség
Széntüzelés	Átállás alacsonyabb nehézfém-tartalmú tüzelőanyagra	Por: 70–100	Erősen esetfüggő
	Elektrosztatikus leválasztó (hidegoldali)	Cd, Pb: >90; Hg: 10–40	Fajlagos beruházási költség: 5–10 USD/m ³ véggáz/óra (>200 000 m ³ /h)
	Nedves véggáz-kéntelenítés ^[1]	Cd, Pb: >90 Hg: 10–90 ^[2]	15–30/Mg hulladék
	Szövetbetétes szűrők	Cd: >95, Pb: >99; Hg: 10–60	Fajlagos beruházási költség: 8–15 USD/m ³ véggáz/óra (>200 000 m ³ /h)

^[1] A higany-eltávolítás hatékonysága a higany-ionok arányának növekedésével nő. A nagy porkoncentrációs, szelektív katalitikus redukáló eljárás elősegíti a Hg(II) ionok képződését.

^[2] Ez elsődlegesen a SO₂-re vonatkozik. Az eljárásnak a nehézfém-eltávolítás egy kedvező mellékhatása. (A fajlagos beruházási költség 60–250 USD/kW_{el})

Vas- és acélgyártás alapnyersanyagokból (II. melléklet, 2. kategória)

27. Ez a fejezet a szinterelő üzemek, pelletáló üzemek, kohók és a felsőfúvatásos oxigén konverteracél-gyártás kibocsátásaival foglalkozik. A Cd-, Pb- és Hg-kibocsátás porrészecskékhez kötötten történik. A kibocsátott por nehézfém-tartalma a nyersanyagok összetételétől és az acélgyártás során használt ötvözőanyagok fajtájától függ. A főbb kibocsátás-csökkentő módszereket a 4. táblázat tartalmazza. Ahol lehetséges, szövetbetétes szűrőket kell alkalmazni, ha ezt a körülmények nem teszik lehetővé, akkor elektrosztatikus leválasztók és/vagy nagy hatásfokú gázmosók beépítésére kerülhet sor.

28. Az elérhető legjobb technikák alkalmazásával az alapnyersanyag elsődleges vas- és acélgyártásnál a közvetlenül a gyártási folyamatból származó összes fajlagos porkibocsátás az alábbi szintekre csökkenthető:

Szinterelő üzemek: 40–120 g/Mg

Pelletáló üzemek: 40 g/Mg

Kohó: 35–50 g/Mg

Bázisos oxidáló konverter: 35–70 g/Mg.

29. Szövetbetétes szűrőkkel történő gáztisztítással a portartalom 20 mg/m³ alá csökkenthető, míg elektrosztatikus leválasztókkal és gázmosókkal óránkénti átlagot tekintve 50 mg/m³ koncentráció érhető el. Van azonban számos olyan alkalmazási terület a vas- és acélalapanyag-iparban, ahol a szövetbetétes szűrők használatával jóval alacsonyabb koncentrációk is elérhetők.

4. táblázat: A vas és acél alapnyersanyagokból történő előállításának szennyezőforrásai, kibocsátás-csökkentő módszerei, azok hatékonysága és költségigénye

Kibocsátó forrás	Kibocsátás-csökkentés módszere	Por- és pernye-kibocsátás-csökkentés hatékonysága (%)	Költség (teljes költség USD-ben)
Szinterelő üzemek	Kibocsátás-optimalizált szinterelés	kb. 50	–
	Gázmosók és elektrosztatikus leválasztók	>90	–
	Szövetbetétes szűrők	>99	–
Pelletáló üzemek	Elektrosztatikus leválasztó + meszes reaktor + szövetbetétes szűrő	>99	–
	Gázmosó	>95	–
Kohók	FRF/ESP	>99	Elektrosztatikus leválasztó: 0,24–1/Mg nyersvas
Kohógáz tisztítása	Nedves gázmosó	>99	–
	Nedves elektrosztatikus leválasztó	>99	–
Konverteres acélművek	Elsődleges porleválasztás: nedves elektrosztatikus leválasztó/szövetbetétes szűrő	>99	Száraz elektrosztatikus leválasztó: 2,25/Mg acél
	Másodlagos porleválasztás: száraz elektrosztatikus leválasztó/szövetbetétes szűrő	>97	Szövetbetétes szűrő: 0,26/Mg acél
Diffúz kibocsátások	Zárt szállítószalagok, nyersanyagtárolás zárt térben, felületnedvesítéssel, utak tisztítása	80–99	–

30. Fejlesztés alatt áll a dúsítás nélküli és közvetlen redukációs kohósítás módszere, amelyek révén a jövőben csökkenhet a szinterelő-üzemek és kohók száma. Alkalmazhatóságuk azonban függ az érc tulajdonságaitól és feltételezi, hogy a végtermék további feldolgozása elektromos ívkemencében történik, ahol megfelelő kibocsátás-csökkentő intézkedésekre van szükség.

Másodlagos vas- és acélipar (II. melléklet, 3. kategória)

31. Nagyon fontos az összes légköri kibocsátás hatékony visszatartása. Ez történhet porkamra vagy mobil elszívófülkék alkalmazásával vagy a teljes épület gépi szellőztetésével. A felfogott kibocsátásokat tisztítani kell. A másodnyersanyagokból történő vas- és acélgyártás valamennyi porkibocsátással járó folyamatában BAT-nak tekintendő a szövetbetétes szűrőkkel történő portalanítás, amivel a portartalom 20 mg/m³ alá csökken. Amennyiben a diffúz kibocsátások minimalizálására is BAT-ot használnak, a fajlagos porkibocsátás (beszámítva a közvetlenül a technológiai folyamatból eredő diffúz kibocsátást is) nem fogja meghaladni a 0,1–0,35 kg/Mg acél szintet. Számos példa van arra, hogy a szövetbetétes szűrőkkel tisztított

gáz portartalma nem éri el a 10 mg/m³-es koncentrációt. A fajlagos porkibocsátás ilyen esetekben általában 0,1 kg/Mg alatt van.

32. Ócskavas olvasztására két kemencetípust használnak: az újabban már teret vesztő, nyitott olvasztókemencét és az elektromos ívkemencét.

33. A kibocsátott pornak e jegyzőkönyv szempontjából érdekes nehézfém tartalma döntően a vas- és acélhulladék összetételétől, valamint az acélgégyártás során hozzáadott ötvözőfémek fajtájától függ. Az elektromos ívkemencék-nél végzett mérések tanúsága szerint a kibocsátott higany 95%-a, a kadmiumnak pedig 25%-a gőz formájában távozik. A legfontosabb porkibocsátás-csökkentő eljárásokat az 5. táblázat mutatja be.

5. táblázat: Vas- és acél másodnyersanyagokból történő előállításának szennyezőforrásai, kibocsátás-csökkentő módszerei, azok hatékonysága és költségigénye

Kibocsátás forrása	Kibocsátás-csökkentés módszere	Por- és pernye-kibocsátás-csökkentésének hatékonysága (%)	Költség (teljes költség USD-ben)
Ívkemence	Elektrosztatikus leválasztó (ESP)	>99	–
	Szövetbetétes szűrők (FRF)	>99,5	Szövetszűrő (FRF): 24/Mg acél

Vasöntödék

(II. melléklet, 4. kategória)

34. Nagyon fontos az összes légköri kibocsátás hatékony visszatartása. Ez történhet porkamra vagy mobil elszívófülkék alkalmazásával vagy a teljes épület gépi szellőztetésével. A felfogott kibocsátásokat tisztítani kell. A vasöntödékben kupolókemencéket, elektromos ívkemencéket és indukciós kemencéket alkalmaznak. Közvetlen por- és gázformájú nehézfém-kibocsátás különösen az olvasztás során történik, de kisebb mértékben az öntés során is előfordul. Diffúz kibocsátások a nyersanyag mozgatása, kezelése, az olvasztás, öntés és öntecstisztítás során lépnek fel. A legfontosabb kibocsátás-csökkentő módszereket a 6. táblázat vázolja fel a csökkentés hatékonyságának és – amennyiben ismert – költségének bemutatásával. Ezek az eljárások a porkibocsátást 20 mg/m³ értékre vagy az alá csökkentik.

6. táblázat: Vasöntödék szennyezőforrásai, kibocsátás-csökkentő módszerei, azok hatékonysága és költségigénye

Kibocsátás forrása	Kibocsátás-csökkentés módszere	Por- és pernye-kibocsátás-csökkentésének hatékonysága (%)	Költség (teljes költség USD-ben)
Ívkemence	Elektrosztatikus leválasztók	>99	–
	Szövetbetétes szűrők	>99,5	Szövetszűrő: 24/Mg acél

Kibocsátás forrása	Kibocsátás-csökkentés módszere	Por- és pernye-kibocsátás-csökkentésének hatékonysága (%)	Költség (teljes költség USD-ben)
Indukciós kemence	szövetbetétes szűrő + száraz adszorpció + teljes töltés	>99	–
Hideglevegős kupolókemence	Ajtó alatti kiáramlás: szövetbetétes szűrők	>98	–
	Ajtó feletti kiáramlás szövetbetétes szűrő + előzetes porleválasztás	>97	8–12/Mg vas
	teljes töltés + kemisorpció	>99	45/Mg vas
Forrószeles kupolókemence	szövetbetétes szűrő + előzetes porleválasztás	>99	23/Mg vas
	Dezintegrátor/venturi mosó	>97	–

35. A vasöntödei ágazatban a legkülönbözőbb üzemi helyszínek fordulnak elő. A meglévő kisebb létesítményeknél a felsorolt eljárások nem jöhetnek szóba BAT-ként, ha nem gazdaságosak.

Elsődleges és másodlagos színesfémipar (II. melléklet, 5. és 6. kategória)

36. Ez a fejezet a színesfémek (pl. ólom, réz, cink, ón és nikkel) alapanyagokból és másodnyersanyagokból történő előállítása során fellépő Cd-, Pb- és Hg-kibocsátásokkal és a kibocsátás-csökkentés módszereivel foglalkozik. Ebben az iparágban majdnem mindegyik nehézfém és nehézfém-vegyület megjelenik szennyezőanyagként a sokféle alapanyag és gyártási eljárás miatt. Az ebben a mellékletben tárgyalt nehézfémek szempontjából a legfontosabb a réz-, ólom- és cinkgyártás.

37. A higanyérccek és -koncentrátumok elsődleges feldolgozási eljárása az őrlés és egyes esetekben a rostálás. Az ércdúsítást nem alkalmazzák széles körben, bár néhány üzemben a szegényérc feldolgozásának bevett technikája a flotálás. Ezt követően a kisebb üzemekben az őrlött ércet retortában, nagyobb üzemeknél kemencében olyan hőmérsékletre melegítik, ahol a higany-szulfid szublimál. A higanygőzt hűtőrendszerben kondenzálják és összegyűjtik a fémes higanyt. A kondenzátorból és az ülepítőből az iszapot ki kell szedni, mésszel kezelni kell, majd vissza kell vezetni a retortába vagy kemencébe.

38. A higany hatékony kinyerésére a következő eljárások alkalmazhatók:

- porképződést csökkentő intézkedések a bányászat és az ömlesztett tárolás során, ideértve a hányók méretének minimalizálását,
- a kemence indirekt fűtése,

- az érc lehető legszárazabban tartása,
- a kondenzátorba lépő gáz hőmérsékletének beállítása úgy, hogy az mindössze 10–20 °C-kal legyen a harmatpont felett,
- a kondenzátor kilépő hőmérsékletének a lehető legalacsonyabban tartása, és
- a reakciógázok átvezetése utókondenzáló mosón és/vagy szelén szűrőn.

A porképződés alacsony szinten tartható indirekt fűtés segítségével, a finomszemcsés ércfrakciók elkülönített feldolgozásával, valamint az érc víztartalmának ellenőrzésével. A forró reakciógázból ciklonokkal és/vagy elektrosztatikus leválasztókkal el kell távolítani a port, mielőtt a gáz belép a higanykondenzáló berendezésbe.

39. A higanygyártásnál használt eljárásokhoz hasonló módszerek alkalmazhatók az amalgámos aranygyártásnál. Aranyat az amalgamozáson kívül más technológiával is elő lehet állítani, amit új üzem esetén előnyben kell részesíteni.

40. A színesfémeket legtöbbször szulfidos ércből állítják elő. Műszaki és termékminőségi okokból a porkgázokat nagy hatékonysággal portalánítani kell ($<3 \text{ mg/m}^3$), és az SO_3 -kontaktkemencébe történő betáplálás előtt szükség lehet további higany-eltávolítási lépésre is, ami szintén a nehézfém-kibocsátás minimalizálását eredményezi.

41. Ahol csak lehetséges, szövetbetétes szűrőket kell alkalmazni. Ezek használatával 10 mg/m^3 alatti porkoncentrációk is elérhetőek. Valamennyi pirometallurgiai eljárásnál meg kell oldani a keletkező por üzemben belüli vagy kívüli újrafelhasználását, betartva a munkaegészségügyi követelményeket.

42. Az alapnyersanyagokból történő ólomgyártásnál a kezdeti tapasztalatok azt mutatják, hogy vannak olyan új, ígéretes közvetlen redukciós olvasztási technológiák, amelyek során nincs szükség az érckoncentrátum színterelésére. Ezek az eljárások a közvetlen autogén ólomolvasztásos technológiák új generációjához tartoznak, amelyek kevesebb szennyező anyag-kibocsátással és energiafelhasználással járnak.

43. A másodnyersanyagokból készülő ólmot főleg használt személy- és tehergépkocsi-akkumulátorokból nyerik, amelyeket az olvasztókemencébe adagolás előtt szétszerelnek. Itt a BAT egy rövid forgódobos kemencében vagy aknakemencében történő egyszeri olvasztás. Oxigénfűtőanyag-égőkkel a véggáz mennyisége és a szállópor-termelődés 60%-kal csökkenthető. A véggáztisztításnál szövetbetétes szűrők alkalmazásával 5 mg/m^3 -es porkoncentráció is elérhető.

44. Az alapnyersanyagokból történő cinkgyártás módszere a porköléses-kilúgzásos elektrolitikus technológia.

A porkölés alternatívája lehet a nyomás alatti kilúgozás, ami új üzemknél BAT-ként jöhet szóba az érckoncentrátum jellemzőitől függően. Az Imperial Smelting kemencékben történő pirometallurgiai cinkgyártás kibocsátásai minimálisra csökkenthetők tolóajtós kemencefedél és nagy hatékonyságú gázmosók alkalmazásával, a salak- és ólomöntés során keletkező gázok hatékony elszívásával és tisztításával, valamint a szén-monoxidban gazdag kemencéből származó véggázok alapos tisztításával ($<10 \text{ mg/m}^3$).

45. Az oxidált maradékokból az Imperial Smelting eljárással nyerhető vissza a cink. A rendkívül rossz minőségű maradékanyagokat és a szállóport (pl. az acéliparnál) először forgódobos kemencében (Waelz kemence) kezelik, ahol nagyobb cinkoxid-tartalmú termék keletkezik. A fémtartalmú anyagokat olvasztással hasznosítják újra, ez indukciós kemencében, földgázzal vagy fűtőolajjal fűtött, direkt vagy indirekt tüzelésű kemencékben vagy állóretortás New Jersey eljárás segítségével történik, ahol számos oxidos vagy fémes másodnyersanyag visszanyerhető. A cink az ólomkohók salakjából is kinyerhető a fuming-eljárás segítségével.

46. Általánosságban véve, a technológiai folyamatokat hatékony porgyűjtő berendezésekkel kell ellátni mind az elsődleges gázkibocsátások, mind a diffúz kibocsátások kezelése érdekében. A főbb kibocsátás-csökkentési módszereket a 7. a) és b) táblázat vázolja fel. Szövetbetétes szűrők alkalmazásával néhány esetben 5 mg/m^3 -es porkoncentrációt is sikerült elérni.

7. a) táblázat: színesfémek alapnyersanyagból történő előállításának szennyezőforrásai, kibocsátás-csökkentő módszerei, a porleválasztás hatékonysága és költségigénye

Kibocsátás forrása	Kibocsátás-csökkentés módszere	Porkibocsátás csökkentésének hatékonysága (%)	Költség (teljes költség USD-ben)
Diffúz kibocsátások	Elszívó ernyők, zárt térbe telepítés stb., véggáztisztítás szövetbetétes szűrőkkel	>99	–
Porkölés/színterelés	Feláramló színterelés: elektrosztatikus leválasztók + gázmosók (a kétlépcsős kontaktkénsavgyártás előtt) + szövetbetétes szűrők a maradék gázra	–	7–10/Mg H_2SO_4

Kibocsátás forrása	Kibocsátás-csökkentés módszere	Porkibocsátás csökkentésének hatékonysága (%)	Költség (teljes költség USD-ben)
Hagyományos olvasztás (redukciós kohó)	Aknakemence: lezárt tető/megfelelő elszívása a csapolónyílásoknál + szövetbetétes szűrők, burkolt öntőcsatorna, tolóajtós kemencefedél	–	–
Imperial Smelting	Hatékony gázmosók	>95	–
	Venturi gázmosók	–	–
	Tolóajtós kemencefedél	–	4/Mg gyártott fém
Nyomás alatti kilúgozás	Az alkalmazott technológia a koncentrációtól függ	>99	esetfüggő
Közvetlen redukciós olvasztás	Flash-olvasztás: pl. Kivcet, Outokumpu és Mitsubishi eljárás	–	–
	Füldős olvasztás, pl. felülről levegőztetett, forgódobos konverter, Ausmelt, Isasmelt, QSL és Noranda eljárás	Ausmelt: Pb 77, Cd 97; QSL: Pb 92, Cd 93	QSL: működési költségek: 60/Mg Pb

7. b) táblázat: A másodlagos színesfém-ágazat szennyezőforrásai, kibocsátás-csökkentő módszerei, azok hatékonysága és költségigénye

Kibocsátás forrása	Kibocsátás-csökkentés módszere	Porkibocsátás csökkentésének hatékonysága (%)	Költség (teljes költség USD-ben)
Ólomgyártás	Rövid forgódobos kemence: elszívóernyők a csapoló nyílások megfelelő elszívására + szövetbetétes szűrők, csököndenzátor, oxigén-befúvós égő	99.9	45/Mg Pb
Cinkgyártás	Imperial Smelting	>95	14/Mg Zn

*Cementipar
(II. melléklet, 7. kategória)*

47. A cementégető kemencékben másodlagos tüzelőanyagok is felhasználhatók, úgy, mint hulladékolaj vagy használt gumiabroncs. Amennyiben az égetéshez hulladékot használnak, akkor a kibocsátásnak a hulladékégetőkkel szemben támasztott követelményeknek kell megfelelnie, és az alkalmazott mennyiségtől függően, veszélyes hulladék hasznosítása esetén a kibocsátásnak a veszélyes hulladék-égetők előírásait kell teljesítenie. Jelen fejezet

azonban csak a fosszilis tüzelőanyagokkal fűtött kemencékkel foglalkozik.

48. A cementgyártás valamennyi folyamatában előfordul részecske-kibocsátás, így a nyersanyagok szállítása-kor, rakodásakor és tárolásakor, valamint előkészítésekor (törők, szárítók), továbbá a klinkergyártásnál és a cementkészítésnél. A nehézfémek a nyersanyagokkal és a fosszilis vagy hulladék-tüzelőanyagokkal jutnak be a cementkemencékbe.

49. A következő kemencetípusokat használják klinkercement gyártására: hosszú nedves forgódobos kemence, hosszú száraz forgódobos kemence, forgódobos kemence ciklonos előfűtővel, forgódobos kemence rostélyos előfűtővel, és aknakemence. Az energiaigény és a kibocsátás-csökkentési lehetőségek szempontjából a ciklonos előfűtős forgódobos kemencét kell előnyben részesíteni.

50. A forgódobos kemencéből kilépő torokgázokat a porleválasztás előtt hővisszanyerés céljából átvézetik az előfűtő rendszeren és (ha vannak) a szárítómalmokon. Az összegyűjtött port visszaadagolják az alapanyaghoz.

51. A kemencébe kerülő ólom és kadmium mennyiségének kevesebb, mint 0,5%-a kerül a véggázokba. A magas alkálitartalom és a kemencében lejátszódó elnyelési folyamat elősegíti a fémek megkötődését a klinkerben vagy a klinkerporban.

52. A légkörbe kibocsátott nehézfémek mennyisége csökkenthető például egy mellékáram kivezetésével és az abból összegyűjtött por összegyűjtésével a nyersanyaghoz való visszatáplálás helyett. Minden ilyen esetben mérlegelni kell azonban a nehézfémek hulladéklerakóba való ki-eresztésének következményeit. Egy másik lehetséges eljárás a forrólisztos módszer, amikor a kalcinált forróliszt egy részét közvetlenül a kemence bejáratánál leválasztják, és azt a cementgyártó egységbe juttatják. Alternatívaként a por a klinkerhez is hozzáadagolható. Egy másik fontos módszer a jól szabályozott, stabil kemenceüzem, hogy elkerülhessék az elektrosztatikus leválasztók vészleállítását. Vészleállítást okozhat a magas szénmonoxid-koncentráció. Ilyenkor nagyon fontos a kiugró mértékű nehézfém-kibocsátások elkerülése.

53. A legfontosabb kibocsátás-csökkentő eljárásokat a 8. táblázat mutatja be. A törő- és őrlőművek, valamint a szárítók porkibocsátásának csökkentésére leginkább szövetbetétes szűrőket használnak, míg a kemencék és klinkerhűtők esetében elektrosztatikus leválasztókkal végzik a kilépő gázok tisztítását. Az elektrosztatikus leválasztók alkalmazásával 50 mg/m³ alá csökkenthető a porkoncentráció. Szövetbetétes szűrőkkel 10 mg/m³ porkoncentráció érhető el a tisztított gázban.

8. táblázat: A cementipar szennyezőforrásai, kibocsátás-csökkentő módszerei, azok hatékonysága és költségigénye

Kibocsátás forrása	Kibocsátás-csökkentés módszere	Csökkentés hatékonysága (%)	Költség
Aprítók, őrlőmalmok, szárítók közvetlen kibocsátása	Szövetbetétes szűrők	Cd. Pb: >95	—
Forgódobos kemencék, klinkerhűtők közvetlen kibocsátásai	Elektrosztatikus leválasztók	Cd. Pb: >95	—
Forgódobos kemencék közvetlen kibocsátásai	Aktív szenes adszorpció (megkötés)	Hg: >95	—

Üveggyártás

(II. melléklet, 8. kategória)

54. Az üveggyártásban különösen nagy jelentősége van az ólomkibocsátásnak, mivel számos üvegfajta előállításánál az ólom nyersanyagként funkcionál (pl. kristályüvegek, katódsugárcsővek). A közönséges üveg előállításának ólomkibocsátása a folyamatban felhasznált visszaforgatott üveg minőségétől függ. A kristályüvegek olvasztásakor kibocsátott porok ólomtartalma általában mintegy 20–60%.

55. A porkibocsátás főleg a nyersanyag-bekeverésből, a kemencékből, a kemencenyílások diffúz gázszivárgásaiból és a kész üveg polírozásából, szórásából származik. A kibocsátás függ a felhasznált tüzelőanyagtól, a kemence típusától és a gyártott üveg fajtájától. Az oxigéntüzeléses égők mintegy 60%-kal csökkentik a véggáz mennyiségét és a szállópor-keletkezést. Az ólomkibocsátás jelentősen alacsonyabb elektromos fűtésnél, mint olaj- vagy gáztüzelés esetén.

56. A nyersanyag megolvasztása folyamatos vagy napi üzemi kádakban vagy olvasztótégelyekben történik. A szakaszos üzemi kemencékben történő olvasztásnál a porkibocsátás jelentősen változhat. A kristályüveg-olvasztó kádak porkibocsátása magasabb (<5 kg/Mg olvadt üveg), mint az egyéb kádaké (<1 kg/Mg megömlesztett szóda- vagy káliüveg).

57. Néhány módszer a fémtartalmú közvetlen porkibocsátások csökkentésére: az üvegegy pelletézése, a fűtőrendszer átállítása olaj-/gáztüzelésről elektromos fűtésre, nagyarányú üveg-visszaforgatás a nyersanyagadagba, jobb méreteloszlású nyersanyagok használata és az újrahasznosított üvegeknél az ólomtartalmú frakciók kiszűrése. Az elszívott gázok tisztíthatók szövetbetétes szűrőkkel, amelyek segítségével 10 mg/m³ alá csökkenthetők a kibocsátások. Elektrosztatikus leválasztókkal 30 mg/m³ érhető el. Az ide vonatkozó leválasztási hatékonyságokat a 9. táblázat mutatja.

58. Az ólom nélküli kristályüveggyártás fejlődik.

9. táblázat: Az üveggyártás szennyezőforrásai, kibocsátás-csökkentő módszerei, azok hatékonysága és költségigénye

Kibocsátás forrása	Kibocsátás-csökkentés módszere	Porleválasztási hatékonyság (%)	Költség (teljes költség)
Közvetlen kibocsátások	Szövetbetétes szűrők (FRF)	>98	—
	Elektrosztatikus leválasztók (ESP)	>90	—

Klór-alkáli ipar

(II. melléklet, 9. kategória)

59. A klór-alkáli ipar klórgázt, alkáli-hidroxidokat és hidrogént állít elő sóoldatok elektrolízisével. A működő üzemekben leggyakrabban alkalmazott két módszer a higanykatódos és a diafragmás eljárás. Mindkettőnél megfelelő technológiai megoldásokra van szükség a környezetszennyezés elkerülése érdekében. A diafragmás eljárásnál nincs közvetlen higanykibocsátás, kisebb az elektrolízis energiaigénye, de nagyobb az alkálihidroxid-töményítés hőenergia-igénye (a teljes energiameerleget tekintve a diafragmás technológia kissé előnyösebb, kb. 10–15%-kal), és jóval kompaktabb cellákkal működik. Ezért új üzemek létesítésekor a diafragmás eljárást kell előnyben részesíteni. A szárazföldi eredetű tengerszennyezés megelőzéséről szóló 1990. június 14-i, 90/3. számú bizottsági határozat (Parcom) javaslatot tesz a meglévő, higanykatódos klór-alkáli üzemek meglévő kiváltására, célul tűzve ki a 2010. évet, mint a teljes felszámolás időpontját.

60. A higanykatódos eljárás diafragmásra cserélésének fajlagos beruházási költségét 700–1000 USD/Mg Cl₂ közötti értékre teszik. Bár többeltráfördítást jelent – egyebek között – a szolgáltatások nagyobb költsége vagy a sóoldat tisztítási költsége, a teljes üzemeltetési költség a legtöbb esetben alacsonyabb. Ez főként az alacsonyabb energiafogyasztásnak, valamint a szennyvíztisztítás és hulladékártalmatlanítás kisebb költségének köszönhető.

61. A higanykatódos eljárás során a higany környezetbe történő kibocsátásának forrásai a következők: cellaterem szellőztetése, technológiai elszívások, a termékek, főleg a hidrogén, valamint a szennyvíz. A légköri kibocsátásokat tekintve a cellákból a cellaterembe történő diffúz higanykibocsátás különösen jelentős. A megelőző és kibocsátás-csökkentő intézkedések nagy fontosságúak és előnyben részesítendőek, figyelembe véve az adott üzem kibocsátási forrásainak fontossági sorrendjét. Minden esetben speciális környezetvédelmi intézkedésekre van szükség, ha az eljárás során keletkező iszapokból visszanyerik a higanyt.

62. A meglévő higanykatódos üzemekben az alábbi eljárásokkal csökkenthetők a kibocsátások:

- folyamatszabályozás és műszaki megoldások a cellák működésének optimalizálására, karbantartás és hatékonyabb munkaszervezés,
- lefedés, tömítések használata, szabályozott lefűt-gázelszívás,
- a cellatermek takarítása és a tisztántartásukat megkönnyítő intézkedések,
- bizonyos gázáramok (egyes szennyezett levegőáramok és hidrogéngáz) tisztítása.

63. A fenti intézkedések segítségével termelési kapacitásra vonatkoztatva éves átlagban a higanykibocsátás jóval 2 g/Mg klórgáz fajlagos szint alá csökkenthető. Léteznek üzemek, ahol jóval 1 g/Mg Cl₂ termelési kapacitás alatti kibocsátást érnek el. A 90/3-as Parcom határozat eredményeként a működő higanykatódos üzemeknek a szárazföldi eredetű tengerszennyezés megelőzéséről szóló egyezmény hatálya alá tartozó kibocsátások esetében 1996. december 31-éig el kellett érniük a 2 g Hg/Mg Cl₂ kibocsátási értéket. Mivel a kibocsátás nagymértékben függ a megfelelő technológiai gyakorlattól, az átlagértékébe bele kell számítani az egyéves vagy rövidebb karbantartási periódus is.

*Települési, gyógyászati és veszélyes hulladék égetése
(II. melléklet, 10. és 11. kategória)*

64. A települési hulladék, gyógyászati és veszélyes hulladék égetése is kadmium-, ólom- és higanykibocsátással jár. A higany teljes egészében, a kadmium nagy része, míg az ólom kis mértékben válik gőz-halmazállapotúvá az égetés során. A nehézfém-kibocsátás csökkentésére célzott lépéseket kell tenni az égetési folyamat előtt és után is.

65. A pernyeleválasztásra az elérhető legjobb technika a szövetbetétes szűrők kombinálása a gőzök kibocsátását csökkentő nedves vagy száraz módszerekkel. Az elektrosztatikus pernyeleválasztók nedves leválasztó rendszerekkel történő kombinálása szintén eredményezhet alacsony por- és pernyekibocsátást, azonban itt a textilbetétes szűrőknél jóval kisebb ez egyéb hatékonyságnövelő intézkedések lehetősége, különösen, ha a textilbetéteknek az illékony szennyezőanyagok megkötésére szolgáló előzetes felületi kezelésére gondolunk.

66. Amennyiben BAT technológiát használnak a véggáz tisztítására, a porkoncentráció 10–20 mg/m³ közé csökken, de a gyakorlatban ennél alacsonyabb értéket is elérnek, néhány esetben 1 mg/m³ alatti koncentrációról számoltak be. A higany koncentrációja 0,05–0,10 mg/m³ szintre csökkenthető (11% O₂ tartalomra átszámítva).

67. A másodlagos kibocsátások csökkentésére szolgáló legfontosabb eljárásokat a 10. táblázat mutatja be. Megle-

hetősen nehéz általánosan érvényes költségadatokat megadni, mivel az 1 tonnára jutó, USD-ben kifejezett fajlagos költségek számos üzemspecifikus tényezőtől függenek, mint például a hulladék összetételétől.

68. A települési hulladék valamennyi összetevőjében (pl. termékek, papír, szerves anyag) találhatók nehézfémek. Ezért az égetésre kerülő hulladék mennyiségének csökkentésével csökkenthető a kibocsátott nehézfémek mennyisége. Ez többféle hulladékkezelési stratégiával, köztük újrahasznosítási programokkal, a szerves anyagok komposztálásával érhető el. Emellett vannak olyan UN/ECE tagországok, ahol engedélyezett a települési hulladék lerakása. Megfelelően működtetett hulladéklerakóban nincs kadmium- és ólomkibocsátás, és a higanykibocsátás is alacsonyabb, mint az égetés esetén. Számos UN/ECE tagországban folynak kutatások a lerakók higany-kibocsátására vonatkozóan.

10. táblázat: A települési hulladék-, gyógyászati- és veszélyeshulladék-égetés kibocsátóforrásai, kibocsátás-csökkentő módszerei, azok hatékonysága és költségigénye

Kibocsátás forrása	Kibocsátás-csökkentés módszere	Porkibocsátás csökkentésének hatékonysága (%)	Költség (teljes költség USD-ben)
Kéményből távozó véggázok	Nagy hatékonyságú gázmosók	Pb, Cd: >98 Hg: kb. 50	–
	Elektrosztatikus leválasztók (3 területen)	Pb, Cd: 80–90	10–20/Mg hulladék
	Nedves elektrosztatikus leválasztók (1 területen)	Pb, Cd: 95–99	–
	Szövetbetétes szűrők	Pb, Cd: 95–99	15–30/Mg hulladék
	Aktívszén-hozzáadás + szövetbetétes szűrők	Hg: >85	üzemeltetési költség: kb. 2–3/Mg hulladék
	Aktívszén ágyas szűrés	Hg: >99	üzemeltetési költség: kb. 50/Mg hulladék

IV. Melléklet

A határértékek és az elérhető legjobb technikák alkalmazásának határideje új és meglévő, helyhez kötött forrásokra

A határértékek és az elérhető legjobb technikák alkalmazására rendelkezésre álló időtartam a következő:

- új, helyhez kötött források esetében: a jegyzőkönyv hatálybalépésétől számított két év,
- meglévő, helyhez kötött források esetében: a jegyzőkönyv hatálybalépésétől számított nyolc év. Bizonyos

meglévő, helyhez kötött források esetében ez az időtartam szükség esetén meghosszabbítható a nemzeti jogszabályokban meghatározott amortizációs időszaknak megfelelően.

V. Melléklet

A nagyobb, helyhez kötött forrásokból származó kibocsátások korlátozására szolgáló határértékek

I. BEVEZETÉS

1. A nehézfém-kibocsátások korlátozása szempontjából kétféle határértéknek van jelentősége:

- egyes nehézfémekre vagy nehézfémcsoportokra vonatkozó határértékek, és
- a por-kibocsátásokra vonatkozó általános határértékek.

2. A por-határértékek alapvetően nem helyettesíthetik a kadmiumra, ólomra és higanyra vonatkozó fajlagos határértékeket, mivel a porhoz kötődő fémek mennyisége eljárásunként változó. Azonban a szállópor-határértékek betartása jelentősen hozzájárul az általánosságban vett nehézfém-kibocsátások csökkentéséhez. Emellett a por-kibocsátások figyelemmel követése általában olcsóbb, mint az egyes anyagok monitoringja, ráadásul az egyes nehézfémek folyamatos megfigyelése általában nem kivitelezhető. Mindezek miatt a részecske-határértékeknek nagy jelentősége van, és legtöbbször ebben a mellékletben is szerepelnek, hogy kiegészítsék vagy helyettesítsék a kadmiumra, ólomra vagy higanyra vonatkozó fajlagos határértékeket.

3. A mg/m^3 -ben megadott határértékek normál állapotra vonatkoznak (273,15 K hőmérsékleten, 101,3 kPa nyomáson mért szárazgáztérfogat), és általában többszörös, rendszerint 24 órás működés alatti egy órás mérések átlagértékeként számítják őket. Ebbe nem tartozik bele az indítás és leállítás szakasza. Az átlagolási időtartam szükség szerint növelhető a kellően pontos monitoring eredmények elérése érdekében. A véggáz oxigéntartalmára vonatkozóan a néhány fő, helyhez kötött forrásra megadott értékeket kell alkalmazni. Tilos mindenféle, a hulladékgázban lévő szennyezőanyagok koncentrációjának csökkentését célzó hígítás. A nehézfémekre vonatkozó határértékek magukba foglalják a fém és vegyületeinek szilárd, gáz és gőz halmazállapotú formáját, átszámítva az adott tiszta fémre. Ha a határérték g/termelési egységre vagy kapacitásra vonatkoztatott összkibocsátásra van megadva, akkor azon a pont- vagy diffúz forrásból származó összes, egy évre számított kibocsátást kell érteni.

4. Amennyiben nem zárható ki egy adott határérték túllépése, akkor vagy a kibocsátásokat, vagy egy olyan teljesítményparamétert kell megfigyelés alá vonni, amely jelzi, hogy a kibocsátás korlátozására szolgáló berendezés üzemeltetése és fenntartása a megfelelő módon történik-e. A kibocsátás vagy a teljesítményindikátor megfigyelésének folyamatosnak kell lennie, ha a részecske-kibocsátás tömegárama 10 kg/h felett van. Ha a kibocsátásokat mérik rendszeresen, akkor a légszennyező anyag koncentrációját a gázvezetékben, csatornában vagy kéményben reprezentatív méréssel kell meghatározni. Ha a részecske-kibocsátás megfigyelése szakaszos, akkor a koncentrációk mérését szabályos időközönként, alkalmanként legalább három független leolvasással kell végezni. A mintavételt és minden szennyező anyag elemzését, valamint az automata mérőberendezések kalibrálására szolgáló referenciaméréseket is az Európai Szabványügyi Bizottság (CEN) vagy a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (ISO) által kiadott szabványok szerint kell végezni. A CEN- vagy ISO-szabványok kidolgozásáig a nemzeti szabványok az irányadók. A nemzeti szabványok akkor is alkalmazhatók, ha a CEN vagy ISO által kiadott szabványokkal azonos eredményre vezetnek.

5. Folyamatos megfigyelés esetén a határérték akkor tekinthető teljesítettnek, ha a 24 órás időtartamra számított kibocsátási átlagértékek egyike sem haladja meg a határértéket, vagy ha a megfigyelt paraméter 24 órás átlaga nem haladja meg a paraméternek azt a korrelációs értékét, amelyet a kibocsátást korlátozó berendezés szabályos üzemeltetése és fenntartása idején végzett teljesítménytesztrel határoztak meg. A kibocsátás nem folyamatosan végzett megfigyelésekor a megfelelés akkor tekinthető teljesítettnek, ha az ellenőrzésenkénti leolvasások átlaga nem haladja meg a határértéket. A termelési egységekre vonatkoztatott összkibocsátásban vagy összes éves kibocsátásban kifejezett határérték akkor tekinthető teljesítettnek, ha a fentebb írtaknak megfelelően a megfigyelt értéket nem lépi túl.

II. A KIVÁLASZTOTT FŐ, HELYHEZ KÖTÖTT FORRÁSOKRA VONATKOZÓ SPECIFIKUS HATÁRÉRTÉKEK

Fosszilis tüzelőanyagok égetése (II. melléklet, 1. kategória)

6. A határértékek szilárd tüzelőanyagok esetén 6%-os, folyékony tüzelőanyagoknál 3%-os O_2 -tartalmú véggázra vonatkoznak.

7. A részecske-kibocsátás határértéke szilárd és folyékony tüzelőanyagoknál: $50 \text{ mg}/\text{m}^3$.

Szinterelő üzemek (II. melléklet, 2. kategória)

8. A részecske-kibocsátás határértéke: 50 mg/m³.

Pelletező üzemek

(II. melléklet, 2. kategória)

9. A részecske-kibocsátás határértéke:

a) őrlés, szárítás: 25 mg/m³ és

b) pelletezés: 25 mg/m³ vagy

10. az összes részecske-kibocsátás határértéke: 40 g/Mg előállított pellet.

Kohók

(II. melléklet, 3. kategória)

11. A részecske-kibocsátás határértéke: 50 mg/m³.

Ívkemencék

(II. melléklet, 3. kategória)

12. A részecske-kibocsátás határértéke: 20 mg/m³.

Réz- és cinkgyártás, ideértve az Imperial Smelting kemencéket

(II. melléklet, 5. és 6. kategória)

13. A részecske-kibocsátás határértéke: 20 mg/m³.

Ólomgyártás

(II. melléklet, 5. és 6. kategória)

14. A részecske-kibocsátás határértéke: 10 mg/m³.

Cementipar

(II. melléklet, 7. kategória)

15. A részecske-kibocsátás határértéke: 50 mg/m³.

Üveggyártás

(II. melléklet, 8. kategória)

16. A határértékek kemencetípustól függően eltérő O₂ tartalmú véggázra vonatkoznak: kádkemencék: 8%; téglykemencék és napi kádak: 13%.

17. Az ólomkibocsátás határértéke: 5 mg/m³.

Klór-alkáli ipar

(II. melléklet, 9. kategória)

18. A határértékek az egy üzem által a levegőbe kibocsátott összes higany mennyiségére vonatkoznak, a szennyezőforrás típusától függetlenül, éves átlagban megadva.

19. A meglévő klór-alkáli üzemekre vonatkozó határértékeket a végrehajtó szerv keretében ülésező feleknek kell meghatározniuk a jegyzőkönyv hatálybalépésétől számított két éven belül.

20. Az új klór-alkáli üzemekre vonatkozó határérték: 0,01 g Hg/Mg Cl₂ termelőkapacitás.

Települési-, gyógyászati- és veszélyeshulladék-égetés

(II. melléklet, 10. és 11. kategória)

21. A határértékek 11% O₂ tartalmú véggázra vonatkoznak.

22. A részecske-kibocsátás határértéke:

a) 10 mg/m³ veszélyes és gyógyászati hulladék égetése esetén,

b) 25 mg/m³ települési hulladék égetésénél.

23. Az ólomkibocsátás határértéke:

a) 0,05 mg/m³ veszélyes hulladék égetése esetén,

b) 0,08 mg/m³ települési hulladék égetésénél,

c) a gyógyászati hulladékok égetéséből származó, higanytartalmú kibocsátások határértékeit a végrehajtó szervben ülésező feleknek kell meghatározniuk a jegyzőkönyv hatálybalépésétől számított két éven belül.

VI. Melléklet

Termékösszetételt szabályozó intézkedések

1. Amennyiben ez a melléklet másként nem rendelkezik, a jegyzőkönyv hatálybalépésétől számított hat hónapon belül az országúti járművekhez forgalmazott benzin ólomtartalmát 0,013 g/l-re kell csökkenteni. A 0,013 g/l-nél alacsonyabb ólomtartalmú olmozatlan benzint forgalmazó szerződő feleknek az ólomtartalom szinten tartására vagy további csökkentésére kell törekedniük.

2. Valamennyi szerződő félnek törekednie kell arra, hogy az (1) bekezdés szerinti ólomtartalmú üzemanyagokra történő átállás összességében az emberi egészségre és a környezetre gyakorolt káros hatások csökkenését eredményezze.

3. Ha valamely szerződő fél megállapítja, hogy a forgalmazott benzin ólomtartalmának (1) bekezdés szerinti korlátozása súlyos társadalmi-gazdasági vagy műszaki problémákat okozna, vagy összességében nem járna környezetvédelmi vagy egészségügyi előnyökkel többek között az ország éghajlata miatt, akkor az említett időtartam 10 évre meghosszabbítható, ami alatt 0,15 g/l alatti ólomtartalmú olmozott benzint forgalmazhatnak az országban. Ilyen esetben a szerződő félnek a megerősítő, elfogadó, jóváhagyó vagy csatlakozási okiratával együtt letétbe kell helyeznie egy arra vonatkozó nyilatkozatot, hogy az időtartamot meg kívánja hosszabbítani, és azt a végrehajtó szerv felé írásban meg kell indokolnia.

4. A szerződő fél engedélyt kap kis mennyiségben, összes benzin eladásának 0,5%-áig olyan, 0,15 g/l ólomtartalmú olmozott benzin forgalmazására, amit öreg országúti járművek működtetéséhez használnak.

5. Valamennyi szerződő fél köteles az alábbi koncentrációértékek alatti szintet elérni a jegyzőkönyv hatálybalépésétől számított öt éves időtartamon belül, vagy 10 éven belül az olyan, átalakulásban lévő gazdasággal rendelkező országok, amelyek a megerősítő, elfogadó, jóváhagyó

vagy csatlakozási okirattal együtt letétbe helyezett nyilatkozatban jelzik a 10 éves időszak vállalását:

a) 0,05 tömegszázalék higanytartalom a tartósan szélsőséges viszonyok közötti (pl. 0 °C alatti, vagy 50 °C feletti hőmérséklet, ütdésnek kitett) használatra gyártott alkáli-mangán szárazelemekben, valamint

b) 0,025 tömegszázalék higanytartalom az egyéb alkáli-mangán szárazelemekben.

A fenti határértékek új elemtechnológia alkalmazásánál vagy a szárazelem új termékbe való beépítésénél túlléphetők, ha megfelelő óvintézkedésekkel biztosítják, hogy a gyártott elem vagy termék, amelyből az elem nem távolítható el könnyen, környezetvédelmi szempontból megfelelő módon kerül ártalmatlanításra. Szintén nem vonatkozik a kötelezettség az alkáli-mangán gombelemekre és a gombelemekből álló szárazelemekre.

VII. Melléklet

Termékforgalmat szabályozó intézkedések

1. Ez a melléklet a termékforgalom szabályozása terén nyújt iránymutatást a szerződő feleknek.

2. A felek fontolóra vehetik a megfelelő, például alább felsorolt, termékforgalmat szabályozó intézkedések alkalmazását, ha ezt az I. mellékletben szereplő, egy vagy több nehézfém tartalmazó kibocsátások emberi egészségre és környezetre gyakorolt káros hatásainak kockázata indokoltá teszi, figyelembe véve az intézkedésekkel járó valamennyi kockázatot és előnyt, valamint szem előtt tartva azt, hogy a termékek bármiféle megváltoztatásának, cseréjének összességében az emberi egészségre és környezetre gyakorolt káros hatások csökkentését kell eredményeznie:

a) az I. mellékletben szereplő, egy vagy több nehézfém szándékos hozzáadás révén tartalmazó termék kiváltása, ha létezik megfelelő alternatívája,

b) az I. mellékletben szereplő nehézfémek minimalizálása vagy kiváltása azokban a termékekben, amelyek azt vagy azokat szándékos hozzáadás révén tartalmazzák,

c) termékinformációk nyújtása, ideértve a címkézést, hogy a felhasználók megfelelő tájékoztatást kapjanak a termékben lévő, szándékosan hozzáadott, az I. mellékletben szereplő nehézfém(ek)ről, valamint a biztonságos használat és a hulladékkezelés követelményeiről,

d) gazdasági ösztönzők vagy önkéntes megállapodások alkalmazása a termékek I. mellékletben szereplő nehézfém-tartalmának csökkentése vagy megszüntetése érdekében,

e) az I. mellékletben szereplő nehézfémek valamelyikét tartalmazó termékek környezetbarát gyűjtését, újrahasznosítását vagy ártalmatlanítását célzó programok kidolgozása és megvalósítása.

3. Az alább felsorolt termékek vagy termékcsoportok mindegyike tartalmaz az I. mellékletben felsorolt, egy vagy több nehézfém, és ezekre vonatkozóan legalább egy szerződő fél kötelező vagy önkéntes intézkedéseket tesz, mivel a termékek jelentősen hozzájárulnak az I. mellékletben felsorolt egy vagy több nehézfém-kibocsátáshoz. Azonban nincs még elegendő információ arról, hogy ezek a termékek minden félnél lényeges szennyezőforrást jelentenek, és ezért a VI. mellékletben szerepeljenek. Valamennyi felet bátorítunk azonban, hogy a beszerezhető információkat vegye figyelembe, és ha megelőző intézkedések megtétele indokolt, alkalmazza a (2) bekezdésben megadott termékforgalmazási intézkedéseket az alábbi felsorolásban szereplő egy vagy több termékre:

a) higanytartalmú, elektromos alkatrészek, azaz egy vagy több, elektromos áram vezetésére szolgáló érintkezőt vagy érzékelőt tartalmazó készülékek, pl. relék, termosztátok, szintkapcsolók, nyomáskapcsolók és egyéb kapcsolók (a megtett intézkedések között szerepel a higanytartalmú elektromos alkatrészek nagy részének a betiltása, önkéntes programok egyes higanyos kapcsolók elektronikus vagy speciális kapcsolóval történő helyettesítésére, a kapcsolók újrahasznosítására kidolgozott önkéntes programok és a termosztátok újrahasznosítására kidolgozott önkéntes programok),

b) higanytartalmú mérőeszközök, pl. hőmérők, manométerek, légnyomásmérők, nyomásmérők, kapcsolók és távadók (a megtett intézkedések között szerepel a higanytartalmú hőmérők és mérőeszközök betiltása),

c) higanytartalmú fényforrások (a megtett intézkedések között szerepelnek az önkéntes újrahasznosítási programok, valamint a lámpánkenti higanytartalom csökkentése önkéntes vagy kötelező programokkal),

d) higanytartalmú fogászati amalgám (a megtett intézkedések között szerepelnek a fogászati amalgám használatára vonatkozó önkéntes intézkedések és – nem teljes körű – tiltás, valamint annak megakadályozására irányuló önkéntes programok, hogy a szájszövetekből az amalgámhulladék víztisztító telepekre jusson),

e) higanytartalmú növényvédő szerek, köztük a csávázószer (a megtett intézkedések között szerepel az összes higanyos növényvédő szer, köztük a csávázószer betiltása, valamint a higany fertőtlenítőszerként történő alkalmazásának betiltása),

f) higanytartalmú festékek (a megtett intézkedések között szerepel minden ilyen típusú festék betiltása, tiltás az ilyen festékek belső terekben és gyerekjátékokon történő alkalmazására, higany használatának betiltása a korhadás- és algásodásgátló festékekben), és

g) egyéb, a VI. mellékletben nem szereplő higanytartalmú szárazelemek (a megtett intézkedések között a higanytartalom csökkentését célzó önkéntes programok, jogszabályok és környezetvédelmi díjak, valamint önkéntes újrahasznosítási programok szerepelnek)."

3. § (1) E törvény a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

(2) E törvény végrehajtásához szükséges intézkedésekről a környezetvédelmért felelős miniszter gondoskodik.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

2007. évi XXII. törvény

**a fogyasztóvédelmi jogszabályok alkalmazásáért
felelős nemzeti hatóságok eljárására
és együttműködésére vonatkozó közösségi jogi
aktusok végrehajtásához szükséges
törvénymódosításokról***

*A gazdasági reklámtevékenységről szóló
1997. évi LVIII. törvény módosítása*

1. § A gazdasági reklámtevékenységről szóló 1997. évi LVIII. törvény (a továbbiakban: Grtv.) 15. §-ának (4)–(5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép, egyidejűleg a jelenlegi (5) bekezdés számozása (6) bekezdésre változik:

„(4) A 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtását

a) az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek közösségi kódexéről szóló 2001/83/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv – a 2004/27/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított – 86–100. cikkét átültető tagállami jogszabályokba ütköző Európai Közösségen belüli jogsértések tekintetében a fogyasztóvédelmi hatóság, valamint a gyógyszerészeti államigazgatási szerv,

b) a 84/450/EGK tanácsi irányelvet, továbbá a 97/55/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet átültető tagállami jogszabályokba ütköző Európai Közösségen belüli jogsértések tekintetében a Gazdasági Versenyhivatal látja el.

(5) A kölcsönös jogsegély során a (4) bekezdés szerinti hatóságok a 2007/76/EK bizottsági határozatnak megfelelően járnak el.”

2. § A Grtv. 16. §-a (3) bekezdésének második mondata helyébe a következő rendelkezés lép:

„A reklámfelügyeleti eljárást ügyfélként az általuk védett fogyasztói érdekek védelme körében kezdeményezhetik azok az Európai Gazdasági Térség bármely államának joga alapján létrejött feljogosított egységek is, amelyek a 98/27/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 4. cikkének (3) bekezdése alapján az Európai Unió Hivatalos Lapjában közzétett jegyzéken szerepelnek.”

3. § A Grtv. a következő 19/B. §-sal egészül ki:

„19/B. § Az eljáró szerv a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtása során a jogsértés megszüntetése érdekében határozathozatal helyett hatósági szerződést köthet azzal az ügyféllel, aki vállalja, hogy felhagy a jogsértő magatartással, és magatartását a hatósági szerződésben meghatározott módon hozza összhangba a reklámozásra vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel.”

4. § A Grtv. a 20. §-t követően a következő 20/A. és 20/B. §-sal egészül ki:

„20/A. § (1) Az eljáró szerv a reklámfelügyeleti eljárásban hozott jogerős határozatát közzéteszi, amennyiben

a) határozatában egymillió forint vagy azt meghaladó összegű bírságot szabott ki,

b) a határozat meghozatalára a jogsértő magatartás ismételt tanúsítása miatt került sor, vagy

c) a jogsértő állapot megszüntetését elrendelő, illetve a jogsértő magatartás további folytatását megtiltó határozatát a 15. § (4) bekezdésének a) pontja vagy a 16. § (3) bekezdésének második mondata szerinti eljárása keretében hozta.

(2) Az (1) bekezdésben nem szabályozott esetekben az eljáró szerv jogerős határozatát közzéteheti.

(3) A határozat közzététele az eljáró szerv honlapján, illetőleg az eljáró szerv által célszerűnek tartott egyéb módon történik. A közzétett határozatról az eljáró szerv a nemzeti hírügynökséget is tájékoztathatja.

(4) A közzétett dokumentumnak tartalmaznia kell:

a) a közzététel napját,

b) a közzététel e törvény szerinti jogcímét,

c) az eljáró szerv megnevezését,

d) az ügy számát és tárgyát,

e) a jogsértő nevét és székhelyét,

f) a megállapított tényállást,

g) a határozat rendelkező részét a jogorvoslat lehetőségéről szóló tájékoztatás kivételével, valamint

h) a határozattal szembeni bírósági felülvizsgálat, felügyeleti eljárás vagy ügyészi óvás tényét és – amennyiben rendelkezésre áll – azok eredményét.

20/B. § (1) Az eljáró szerv a 19/B. § szerinti hatósági szerződésről közleményt tesz közzé a honlapján, illetőleg az általa célszerűnek tartott egyéb módon.

* A törvényt az Országgyűlés a 2007. március 19-i ülésnapján fogadta el.

(2) Az (1) bekezdés szerinti közleménynek tartalmaznia kell:

a) a 20/A. § (4) bekezdésének a) és c)–e) pontjaiban foglaltakat,

b) a közérdek védelmében történő megállapodáskötés tényét,

c) a kötelezettségvállalás tartalmát közérthetően összefoglalva, valamint

d) az arra vonatkozó figyelemfelhívást, hogy a hatósági szerződés az eljáró szervnél megtekinthető.”

5. § (1) A Grtv. 25/A. §-a (1) bekezdésének c) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[Ez a törvény a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:]

„c) az Európai Parlament és a Tanács 98/27/EK irányelve (1998. május 19.) a fogyasztói érdekek védelme érdekében a jogsértés megszüntetésére irányuló eljárásokról [a 16. § (3) bek., a 19. § és a 20/A. § (1) bek. c) pont, (3) és (4) bek.];”

(2) A Grtv. 25/A. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Ez a törvény a következő uniós jogi aktusok végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapítja meg a fogyasztóvédelmi hatóság, a gyógyszerészeti államigazgatási szerv, továbbá a Gazdasági Versenyhivatal feladatkörében és eljárásában:

a) az Európai Parlament és a Tanács 2006/2004/EK rendelete (2004. október 27.) a fogyasztóvédelmi jogszabályok alkalmazásáért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködésről, 4. cikk (1) és (6) bekezdés [a 15. § (4) bek., a 17. § (2) bek., a 18. § (1) bek., a 19/B. §, a 20/A. § (1) bek. c) pont, (3) és (4) bek. és a 20/B. §];

b) a Bizottság 2007/76/EK határozata (2006. december 22.) a fogyasztóvédelmi jogszabályok alkalmazásáért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködésről szóló 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a kölcsönös jogsegély vonatkozásában való végrehajtásáról [a 15. § (5) bek.];”

*A fogyasztóvédelemről szóló
1997. évi CLV. törvény módosítása*

6. § A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Fgytv.) 1. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„1. § E törvény hatálya – külön törvény eltérő rendelkezése hiányában – arra a gazdálkodó szervezet által végzett gazdasági, illetve szakmai tevékenységre terjed ki, amely a fogyasztókat érinti vagy érintheti.”

7. § Az Fgytv. 2. §-a a következő p) ponttal egészül ki:
[E törvény alkalmazásában:]

„p) *Gazdálkodó szervezet*: az 1. § szerinti tevékenységet végző természetes személy, a Magyar Köztársaságban vagy külföldön nyilvántartásba vett jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, valamint külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepe.”

8. § Az Fgytv. 39. §-ának (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(5) A keresetindítási jog az (1)–(4) bekezdésben meghatározottak szerint illeti azokat az Európai Gazdasági Térség bármely államának joga alapján létrejött feljogosított egységeket az általuk védett fogyasztói érdekek védelme körében, amelyek a 98/27/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 4. cikkének (3) bekezdése alapján az Európai Unió Hivatalos Lapjában közzétett jegyzéken szerepelnek, feltéve, hogy a keresetben érvényesített igény külön jogszabályban meghatározott jogszabályi rendelkezések megsértésén alapul.”

9. § Az Fgytv. a 43. §-t követően a következő alcímmel, 43/A. és 43/B. §-sal egészül ki:

*„Együttműködés az Európai Gazdasági Térség
államainak fogyasztóvédelmi hatóságaival*

43/A. § (1) A fogyasztóvédelmi hatóság látja el a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtását a következő irányelveket átültető tagállami jogszabályokba ütköző Európai Közösségen belüli jogsértések tekintetében:

a) az üzlethelyiségen kívül kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről szóló 85/577/EGK tanácsi irányelv,

b) a fogyasztói hitelre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló – a 90/88/EGK tanácsi irányelvvel, továbbá a 98/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított – 87/102/EGK tanácsi irányelv,

c) a szervezett utazási formákról szóló 90/314/EGK tanácsi irányelv,

d) a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK tanácsi irányelv,

e) az ingatlanok időben megosztott használati jogának megszerzésére irányuló szerződések egyes szempontjai vonatkozásában a fogyasztók védelméről szóló 94/47/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv,

f) a távollevők között kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről szóló – a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított – 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv,

g) a fogyasztók számára kínált termékek árának feltűntetésével kapcsolatos fogyasztóvédelemről szóló 98/6/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv,

h) a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól szóló 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv,

i) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 5. és 10–11. cikke,

j) az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek közösségi kódexéről szóló 2001/83/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv – 2004/27/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított – 86–100. cikke.

(2) A fogyasztóvédelmi hatóság látja el – szükség szerint a légiközlekedési hatóság megkeresésével – a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtását a visszautasított beszállás és légijáratok törlése vagy hosszú késése esetén az utasoknak nyújtandó kártalanítás és segítség közös szabályainak megállapításáról szóló 261/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet rendelkezéseibe ütköző Európai Közösségen belüli jogsértések tekintetében.

(3) A fogyasztóvédelmi hatóság végzi a Magyar Köztársaságban – összekötő hivatalként – a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásának összehangolását.

(4) A kölcsönös jogsegély során a fogyasztóvédelmi hatóság a 2007/76/EK bizottsági határozatnak megfelelően jár el.

43/B. § A 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 5. cikkének (1) bekezdése, 16. cikkének (1) bekezdése, valamint 17. cikkének (1) bekezdése szerinti értesítési kötelezettségek, továbbá a 21. cikkének (2) bekezdése szerinti jelentéstételi kötelezettség végrehajtásáról a miniszter gondoskodik.”

10. § Az Fgytv. 46. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Az eljáró hatóság eljárását – külön jogszabályban meghatározott jogszabályi rendelkezések megsértése miatt – ügyfélként az általuk védett fogyasztói érdekek védelme körében kezdeményezhetik azok az Európai Gazdasági Térség bármely államának joga alapján létrejött feljogosított egységek is, amelyek a 98/27/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 4. cikkének (3) bekezdése alapján az Európai Unió Hivatalos Lapjában közzétett jegyzéken szerepelnek.”

11. § Az Fgytv. a következő 47/B. §-sal egészül ki:

„47/B. § Az eljáró hatóság a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtása során a Közösségen belüli jogsértés megszüntetése érdekében határozathozatal helyett hatósági szerződést köthet azzal az ügyféllel, aki vállalja, hogy felhagy a jogsértő magatartással, és magatartását a hatósági szerződésben meghatározott módon hozza összhangba a 43/A. § (1) bekezdésében meghatározott irányelveket átültető jogszabályi rendelkezésekkel, illetve a 43/A. § (2) bekezdésében meghatározott közösségi rendelettel.”

tározott irányelveket átültető jogszabályi rendelkezésekkel, illetve a 43/A. § (2) bekezdésében meghatározott közösségi rendelettel.”

12. § Az Fgytv. 49. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„49. § (1) Az eljáró hatóság az ügydöntő határozat meghozataláig terjedő időtartamra végzésében azonnali hatállyal elrendelheti a 47. § (1) bekezdésének a)–c), illetve e) pontjában foglaltakat, ha arra a (2) bekezdésben meghatározott feltételek fennállásának valószínűsíthetősége miatt halaszthatatlanul szükség van. E döntését a hatóság soron kívül hozza meg.

(2) Az eljáró hatóság vezetője elrendelheti az élet, az egészség, a testi épség és a környezet védelme, vagy a fogyasztók széles körét érintő, súlyos kárral fenyegető veszély elhárítása érdekében hozott határozat fellebbezésre tekintet nélkül történő végrehajtását.”

13. § Az Fgytv. 51. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„51. § (1) Az eljáró hatóság határozatát – jogorvoslatra tekintet nélkül – közzéteszi, amennyiben

a) a határozat fellebbezésre tekintet nélkül történő végrehajtását rendelte el a 49. § (2) bekezdése alapján, vagy

b) a határozathozatalra azért került sor, mert a hatóság az 55. § (1) bekezdésének a) pontja alapján kiadott kormányrendelet szerinti eljárása során megállapítja, hogy a vizsgált áru vagy szolgáltatás nem felel meg a biztonságossági követelményeknek.

(2) Az eljáró hatóság jogerős határozatát közzéteszi, amennyiben

a) határozatában egymillió forint vagy azt meghaladó összegű bírságot szabott ki,

b) a határozat meghozatalára a jogsértő magatartás ismételt tanúsítása miatt került sor, vagy

c) a jogsértő állapot megszüntetését elrendelő, illetve a jogsértő magatartás további folytatását megtiltó határozatát a 43/A. § (1), illetve (2) bekezdése vagy a 46. § (2) bekezdése szerinti eljárása keretében hozta.

(3) Az (1)–(2) bekezdésben nem szabályozott esetekben az eljáró hatóság jogerős határozatát közzéteheti.

(4) Az eljáró hatóság – amennyiben azt a 46. § (2) bekezdése szerinti eljárása keretében hozta – közzéteszi a 49. § (1) bekezdése szerinti végzését.

(5) A határozat, illetve a végzés közzététele a hatóság honlapján, illetőleg a hatóság által célszerűnek tartott egyéb módon történik. A közzétett döntésről a hatóság a nemzeti hírügynökséget is tájékoztathatja.

(6) A közzétett dokumentumnak tartalmaznia kell:

a) a közzététel napját,

b) a közzététel e törvény szerinti jogcímét,

c) a jogerő beálltára vagy annak hiányára történő utalást,

d) az eljáró hatóság megnevezését,

e) az ügy számát és tárgyát,

f) a jogsértő gazdálkodó szervezet nevét és székhelyét,

g) a megállapított tényállást,

h) a határozat, illetve a végzés rendelkező részét, ide nem értve jogerős határozat, végzés esetén a jogorvoslatról szóló rendelkezést, valamint

i) a határozattal szembeni fellebbezés, bírósági felülvizsgálat, felügyeleti eljárás vagy ügyészi óvás tényét és – amennyiben rendelkezésre áll – azok eredményét.”

14. § Az Fgytv. az 51. §-át követően a következő 51/A. §-sal egészül ki:

„51/A. § (1) Az eljáró hatóság az általa a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtása keretében kötött hatósági szerződésről közleményt tesz közzé honlapján, illetőleg az általa célszerűnek tartott egyéb módon.

(2) Az (1) bekezdés szerinti közleménynek tartalmaznia kell:

a) az 51. § (6) bekezdésének a)–b) és d)–f) pontjaiban foglaltakat,

b) a közérdek védelmében történő megállapodáskötés tényét,

c) a kötelezettségvállalás tartalmát közérthetően összefoglalva, valamint

d) az arra vonatkozó figyelemfelhívást, hogy a hatósági szerződés a hatóságnál megtekinthető.”

15. § Az Fgytv. 57. §-a helyébe a következő rendelkezés lép, egyidejűleg a §-t megelőzően a következő alcímmel egészül ki:

„Az Európai Unió jogának való megfelelés

57. § (1) Ez a törvény a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:

a) a Tanács 90/88/EGK irányelvével módosított 87/102/EGK irányelve (1986. december 22.) a fogyasztói hitelre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről [a 2. § d) pontja és a 7–7/A. §];

b) az Európai Parlament és a Tanács 98/27/EK irányelve (1998. május 19.) a fogyasztói érdekek védelme érdekében a jogsértés megszüntetésére irányuló eljárásokról [a 39. § (3) és (5) bek., a 46. § (2) bek., a 47. § (1) bek. a) és b) pontja, a 49. § (1) bek., valamint az 51. § (2) bek. c) pont, (4)–(6) bek.];

c) az Európai Parlament és a Tanács 2001/95/EK irányelve (2001. december 3.) az általános termékbiztonságról [a 2. § j), k), n), valamint o) pontja és a 3–5. §, a törvény végrehajtására az 55. § (1) bek. a) pontjában adott felhatalmazás alapján megalkotott kormányrendelettel együtt];

d) a Bizottság 98/257/EK ajánlása (1998. március 30.) a fogyasztói jogviták bírósági eljáráson kívüli rendezésére hatáskörrel rendelkező testületekre vonatkozó elvekről (a 18–37. §).

(2) Ez a törvény a következő uniós jogi aktusok végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapítja meg a fogyasztóvédelmi hatóság feladatkörében és eljárásában:

a) az Európai Parlament és a Tanács 2006/2004/EK rendelete (2004. október 27.) a fogyasztóvédelmi jogszabályok alkalmazásáért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködésről, 4. cikk (1) és (6) bekezdés, 5. cikk (1) bekezdés, 16. cikk (1) bekezdés, 17. cikk (1) bekezdés, 21. cikk (2) bekezdés [a 43/A. §, a 43/B. §, a 47/B. §, az 51. § (2) bek. c) pontja, valamint (5) és (6) bek.];

b) a Bizottság 2007/76/EK határozata (2006. december 22.) a fogyasztóvédelmi jogszabályok alkalmazásáért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködésről szóló 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a kölcsönös jogsegély vonatkozásában való végrehajtásáról [a 43/A. § (4) bek.].”

Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény módosítása

16. § Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (a továbbiakban: Ektv.) a következő 16/A–16/F. §-sal egészül ki:

„16/A. § (1) A 4–6. §-ban és a 15. §-ban foglalt rendelkezések megsértése esetén a fogyasztóvédelmi hatóság jár el az Fgytv. szabályai szerint.

(2) A 14. §-ban és a 14/A. §-ban foglalt rendelkezések megsértése esetén a Nemzeti Hírközlési Hatóság (a továbbiakban: Hatóság) jár el.

(3) Az elektronikus hirdetéssel összefüggő gazdasági reklámtevékenységre vonatkozó rendelkezések megtartását a fogyasztóvédelmi hatóság ellenőrzi, amely a gazdasági reklámtevékenységről szóló 1997. évi LVIII. törvény szerint jár el.

16/B. § (1) A Hatóság 16/A. § (2) bekezdése szerinti eljárására (a továbbiakban: elektronikus hirdetéssel kapcsolatos felügyeleti eljárás) a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényt (a továbbiakban: Ket.) kell alkalmazni.

(2) Az elsőfokú szerv a Hatóság Hivatala. Az elsőfokú határozat ellen a Hatóság Tanácsának elnökéhez lehet fellebbezni.

16/C. § (1) Az elektronikus hirdetéssel kapcsolatos felügyeleti eljárás kérelemre indul, ha a 14. §-ban és a 14/A. §-ban foglaltak megsértése valakinek a jogát vagy

jogos érdekét sérti. Ha az igények önálló érvényesítése a sérelmet szenvedett fogyasztók számára tekintettel nem lenne célravezető, az eljárás megindítására a fogyasztói érdekképviselőt ellátó közigazgatási szervek és társadalmi szervezetek is jogosultak.

(2) A Hatóság eljárását ügyfélként az általuk védett fogyasztói érdekek védelme körében kezdeményezhetik azok az Európai Gazdasági Térség bármely államának joga alapján létrejött feljogosított egységek is, amelyek a 98/27/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 4. cikkének (3) bekezdése alapján az Európai Unió Hivatalos Lapjában közzétett jegyzéken szerepelnek.

(3) Az elektronikus hirdetéssel kapcsolatos felügyeleti eljárás a jogsértő elektronikus hirdetés közzétételét követő egy éven túl nem indítható meg. Ha az érdekelt fél személyhez fűződő jogainak megsértéséről egy éven túl szerzett tudomást, az eljárás megindítására nyitva álló határidő megállapítására a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 326. §-ának (2) bekezdését kell megfelelően alkalmazni.

16/D. § (1) A Hatóság a 14. §-ban, illetve a 14/A. §-ban foglalt rendelkezések megsértése esetén

- a) elrendelheti a jogsértő állapot megszüntetését,
- b) megtilthatja a jogsértő magatartás további folytatását,
- c) a jogsértés megszüntetése érdekében határozathozatal helyett hatósági szerződést köthet azzal az ügyféllel, aki vállalja, hogy felhagy a jogsértő magatartással és magatartását a hatósági szerződésben meghatározott módon hozza összhangba a 14. §, illetve a 14/A. § rendelkezéseivel,

d) ötvenezer forinttól ötszázezer forintig terjedő összegű elektronikus kereskedelmi bírságot szabhat ki.

(2) Az elektronikus kereskedelmi bírság összegét az eset összes körülményeire – így különösen a fogyasztók érdekei sérelmének körére, súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértő magatartás ismételt jellegére – tekintettel kell meghatározni. A bírság többszörös jogsértés esetén ismételten is kiszabható. Nincs helye bírság kiszabásának a 2. § 1c) pontjában meghatározott szolgáltatóval mint az elektronikus hirdetés közzétevőjével szemben.

(3) Az elektronikus kereskedelmi bírságot a Hatóság számlájára kell megfizetni. A jogerősen kiszabott és be nem fizetett bírságot adók módjára és azokkal egy sorban kell behajtani.

(4) A Hatóság az ügydöntő határozat meghozataláig terjedő időtartamra végzésében azonnali hatállyal megtilthatja a jogsértő magatartás további folytatását, illetve elrendelheti a jogsértő állapot megszüntetését, ha erre – az érdekelt jogi vagy gazdasági érdekeinek védelme miatt – halaszthatatlanul szükség van. E döntését a Hatóság soron kívül hozza meg.

(5) Az elektronikus hirdető, az elektronikus hirdetési szolgáltató, valamint az elektronikus hirdetés közzétevője

a 14. §-ban, illetve a 14/A. §-ban foglalt rendelkezések betartásának bizonyítására kötelezhető.

16/E. § (1) A Hatóság a 14. §-ban és a 14/A. §-ban foglalt rendelkezések megsértése tárgyában hozott jogerős határozatát – a fogyasztó személyes adatainak törlése vagy olvashatatlaná tétele mellett – honlapján közzéteszi, amennyiben

- a) határozatában kétszázezer forint vagy azt meghaladó összegű bírságot szabott ki,
- b) a határozat meghozatalára a jogsértő magatartás ismételt tanúsítása miatt került sor,
- c) a jogsértő állapot megszüntetését elrendelő, illetve a jogsértő magatartás további folytatását megtiltó határozatát a 16/C. § (2) bekezdése vagy a 16/F. § (1) bekezdésének b) pontja szerinti eljárása keretében hozta.

(2) A Hatóság – amennyiben azt a 16/C. § (2) bekezdése szerinti eljárása keretében hozta – a honlapján közzéteszi a 16/D. § (4) bekezdése szerinti végzését.

(3) A közzétett döntésről a Hatóság tájékoztathatja a nemzeti hírügynökséget.

(4) A közzétett dokumentumnak a Ket. 80. §-ának (2) bekezdésében meghatározottakon túl tartalmaznia kell:

- a) a közzététel e törvény szerinti jogcímét,
- b) a megállapított tényállást,
- c) a határozat, illetve a végzés rendelkező részét a jogorvoslat lehetőségéről szóló tájékoztatás kivételével, valamint
- d) a határozattal szembeni bírósági felülvizsgálat, felügyeleti eljárás vagy ügyészi óvás tényét és – amennyiben rendelkezésre áll – azok eredményét.

(5) A Hatóság a 16/D. § (1) bekezdésének c) pontja szerinti hatósági szerződésről közleményt tesz közzé a honlapján. A közleménynek tartalmaznia kell:

- a) a Hatóság megnevezését,
- b) a jogsértő szolgáltató nevét és székhelyét,
- c) az ügy számát és tárgyát,
- d) a közérdek védelmében történő megállapodáskötés tényét,
- e) a kötelezettségvállalás tartalmát közérthetően összefoglalva, valamint
- f) az arra vonatkozó figyelemfelhívást, hogy a hatósági szerződés a Hatóságnál megtekinthető.

16/F. § (1) A 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtását a 2000/31/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv

a) 5., 10. és 11. cikkét átültető tagállami jogszabályokba ütköző Európai Közösségen belüli jogsértések tekintetében a fogyasztóvédelmi hatóság,

b) 6. és 7. cikkét átültető tagállami jogszabályokba ütköző Európai Közösségen belüli jogsértések tekintetében a Hatóság látja el.

(2) A kölcsönös jogsegély során az (1) bekezdés szerinti hatóságok a 2007/76/EK bizottsági határozatnak megfelelően járnak el.”

17. § Az Ektv. 18. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„18. § (1) Ez a törvény a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:

a) az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól,

b) az Európai Parlament és a Tanács 98/27/EK irányelve (1998. május 19.) a fogyasztói érdekek védelme érdekében a jogsértés megszüntetésére irányuló eljárásokról [a 16/C. § (2) bek., a 16/D. § (4) bek. és a 16/E. § (1) és (2) bek., a Hatóság eljárásában].

(2) Ez a törvény a következő uniós jogi aktusok végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapítja meg a Hatóság feladatkörében és eljárásában:

a) az Európai Parlament és a Tanács 2006/2004/EK rendelete (2004. október 27.) a fogyasztóvédelmi jogszabályok alkalmazásáért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködésről, 4. cikk (1) és (6) bekezdés [a 16/D. § (1) bek., illetve a 16/E. § és 16/F. § (1) bek.];

b) a Bizottság 2007/76/EK határozata (2006. december 22.) a fogyasztóvédelmi jogszabályok alkalmazásáért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködésről szóló 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a kölcsönös jogsegély vonatkozásában való végrehajtásáról [a 16/F. § (2) bek.].”

Záró rendelkezések

18. § (1) Ez a törvény a kihirdetését követő második hónap első napján lép hatályba, rendelkezéseit a hatálybalépését követően indult eljárásokban kell alkalmazni.

(2) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti

a) az Ektv. 16. §-ának (5)–(14) bekezdése,

b) a Magyar Köztársaság Polgári Törvénykönyvéről szóló 1959. évi IV. törvény, valamint egyes törvények fogyasztóvédelemmel összefüggő jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2002. évi XXXVI. törvény 21. és 24. §-a,

c) a miniszterek feladat- és hatáskörének változásával összefüggésben szükséges törvénymódosításokról szóló 2002. évi XLVII. törvény 56. §-a (2) bekezdésének *i)* pontja,

d) az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény módosításáról szóló 2003. évi XCVII. törvény 10. §-ának (2) és (3) bekezdése, továbbá 12. §-a,

e) a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény módosításáról szóló 2004. évi XVI. törvény 26. §-a,

f) az egyes törvényeknek az Európai Gazdasági Térségben való részvétellel összefüggő jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2004. évi LXIX. törvény 23. §-a,

g) az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény módosításáról szóló 2005. évi CLXXI. törvény 12. és 14. §-a.

(3) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg

a) a Grtv. 17. §-ának (2) bekezdésében a „15. § (3) bekezdése” szövegrész helyébe a „15. § (3) bekezdése és (4) bekezdésének *b)* pontja” szöveg,

b) a biztonságos és gazdaságos gyógyszer- és gyógyászatisegédeszköz-ellátás, valamint a gyógyszerforgalmazás általános szabályairól szóló 2006. évi XCVIII. törvény

ba) 18. §-ának (1) bekezdésében az „a Grtv. 15–20. §-ában” szövegrész helyébe az „a Grtv. 15–20/B. §-ában” szöveg,

bb) 18. §-ának (7) bekezdésében az „a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a kölcsönös jogsegély tekintetében történő végrehajtásáról szóló bizottsági határozatnak” szövegrész helyébe az „a 2007/76/EK bizottsági határozatnak” szöveg,

bc) 88. §-ának (2) bekezdésében a „4. cikke (1) bekezdésének” szövegrész helyébe a „4. cikke (1) bekezdésének, valamint a rendeletnek a kölcsönös jogsegély vonatkozásában való végrehajtásáról szóló, 2006. december 22-i 2007/76/EK bizottsági határozat” szöveg lép.

19. § (1) Ez a törvény a fogyasztói érdekek védelme érdekében a jogsértés megszüntetésére irányuló eljárásokról szóló, 1998. május 19-i 98/27/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikke (1) bekezdésének és 4. cikke (1) bekezdésének való megfelelést szolgálja a Gazdasági Versenyhivatal, a gyógyszerészeti államigazgatási szerv, a fogyasztóvédelmi hatóság, valamint a Nemzeti Hírközlési Hatóság eljárásában.

(2) Ez a törvény a következő uniós jogi aktusok végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapítja meg a Gazdasági Versenyhivatal, a gyógyszerészeti államigazgatási szerv, a fogyasztóvédelmi hatóság, valamint a Nemzeti Hírközlési Hatóság feladatkörében és eljárásában:

a) az Európai Parlament és a Tanács 2006/2004/EK rendelete (2004. október 27.) a fogyasztóvédelmi jogszabályok alkalmazásáért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködésről, 4. cikk (1) bekezdés, továbbá (6) bekezdés *e)* és *f)* pont, 5. cikk (1) bekezdés, 16. cikk (1) bekezdés, 17. cikk (1) bekezdés, továbbá 21. cikk (2) bekezdés;

b) a Bizottság 2007/76/EK határozata (2006. december 22.) a fogyasztóvédelmi jogszabályok alkalmazásáért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködésről szóló 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a kölcsönös jogsegély vonatkozásában való végrehajtásáról.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

A Kormány tagjainak rendeletei

Az egészségügyi miniszter 16/2007. (IV. 2.) EüM rendelete

a törzskönyvezett gyógyszerek és a különleges táplálkozási igényt kielégítő tápszerek társadalombiztosítási támogatásba való befogadásának szempontjairól és a befogadás vagy a támogatás megváltoztatásáról szóló 32/2004. (IV. 26.) ESZCSM rendelet módosításáról

A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (a továbbiakban: Ebtv.) 83. §-a (3) bekezdésének *c)* pontjában, valamint az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 67. §-a (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján – a pénzügyminiszterrel egyetértésben – az egészségügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 161/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. §-ának *b)* pontjában foglalt feladatkörében eljárva a következőket rendelem el:

1. §

(1) A törzskönyvezett gyógyszerek és a különleges táplálkozási igényt kielégítő tápszerek társadalombiztosítási támogatásba való befogadásának szempontjairól és a befogadás vagy a támogatás megváltoztatásáról szóló 32/2004. (IV. 26.) ESZCSM rendelet (a továbbiakban: R.) 21. §-a

a)

aa) (2) bekezdésében az „OEP Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-01301005 számú” szövegrész helyébe az „Egészségbiztosítási Felügyelet Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-00290249-00000000 számú” szövegrész,

ab) (4) és (10) bekezdésében az „OEP” szövegrész helyébe az „eljáró szerv” szövegrész lép;

b) (7) bekezdésének *d)* pontjában az „azzal, hogy az ott nevesített illetékhivatal helyett OEP-et, illeték helyett díjat kell érteni” szövegrész hatályát veszti.

(2) Az R. 2. számú mellékletének

a)

aa) 2. *a)*–2. *b)* és 3. *a)*–3. *c)* pontjában „a diabetológiai szakrendelés szakorvosa” szövegrész helyébe „az elbocsátó fekvőbeteg gyógyintézet szakorvosa egyszeri alkalommal, a diabetológiai szakrendelés szakorvosa” szövegrész;

ab) 6. *a)* pontjában a „tüdőgyógyász vagy kardiológus” szövegrész helyébe a „tüdőgyógyász, gyermektüdőgyógyász, csecsemő- és gyermek kardiológus vagy kardiológus” szövegrész,

ac) 6. *b)* pontjában a „tüdőgyógyász szakfőorvos” szövegrész helyébe a „tüdőgyógyász szakorvos” szövegrész,

ad) 8. *d)* 1. pontjában a „tüdőgyógyászati vagy haematológiai” szövegrész helyébe a „haematológiai, tüdőgyógyászati vagy urológiai” szövegrész,

ae) 8. *h)* és 8. *k)* pontjában a „klinikai onkológus” szövegrész helyébe a „klinikai onkológus, urológus” szövegrész,

af) 8. *n)* 1–8. *n)* 2. pontjában a „sugárterápiás vagy haematológus” szövegrész helyébe a „sugárterápiás, haematológus vagy tüdőgyógyász” szövegrész,

ag) 9. *a)*–9. *b)* pontjában a „(BNO: E849)” szövegrész helyébe a „(BNO: E84)” szövegrész,

ah) 10. *a)* 2–10. *a)* 4. pontjában „a pszichiáter szakorvos” szövegrész helyébe a „monoterápiában – kivéve, ha az orvos a kombinált antipszichotikus terápia szükségességét megfelelően dokumentálja – a pszichiáter szakorvos” szövegrész,

ai) 10. *b)* 1–10. *b)* 4. pontjában a „(BNO: F30.1, F30.2)” szövegrész helyébe a „(BNO: F30.1, F30.2, 31.1, 31.2, 31.6)” szövegrész,

aj) 30. *a)* pontjában a „kijelölt intézmény nephrológus szakorvosa” szövegrész helyébe a „kijelölt intézmény szakorvosának javaslata alapján – a javaslat keltétől számított hat hónapig – a nephrológus szakorvos” szövegrész lép;

b)

ba) 7. *b)* pontja helyébe a következő szövegrész lép:

„7. *b)* Transzplantált (BNO: Z94.0; Z94.1; Z94.2; Z94.4; Z94.8) betegek részére a CMV betegség megelőzésére, fenyegető rejectio (GVH) esetén a transzplantációt végző intézmény szakorvosa vagy javaslata alapján – a javaslat keltétől számított száz napig – a háziorvos az alábbi gyógyszereket*:

bb) 8. *l)* 1–8. *l)* 2. pontja helyébe a következő szövegrész lép:

„8. *l)* 1. Hólyagtumor (BNO: C67.9) alacsony és közepes kockázatú eseteiben az intravesicalis instilláció céljára a klinikai onkológus, urológus vagy sugárterápiás szakorvos az alábbi gyógyszereket*:

8. *l)* 2. Hólyagtumor (BNO: C67.9) magas kockázatú eseteiben intravesicalis instilláció céljára és in situ carcinómában a klinikai onkológus, urológus vagy sugárterápiás szakorvos az alábbi gyógyszereket*:

(3) Az R. 3. számú mellékletében az A. Eü 90 százalékos támogatási kategória

a)

aa) 1. *b)* pontjában a „maximum hat hónapig a kardiológus szakorvos, a hipertónia szakrendelés szakorvosa” szövegrész helyébe „a mikroalbuminuria fennállásáig a belgyógyász, kardiológus szakorvos” szövegrész,

* Az Országos Egészségbiztosítási Pénztár által közleményben közzétett gyógyszerek, illetve tápszerek.

ab) 4. a)–4. c) pontjában a „(BNO: I26.9, I80.9, I81, I82.8, I82.9)” szövegrész helyébe a „(BNO: Z29.8)” szövegrész,

ac) 9. a) pontjában „a gasztroenterológus szakorvos” szövegrész helyébe az „amennyiben az Eü 70 százalékos támogatási kategória 3. pontja alatt felsorolt készítményekkel történt kezelés igazoltan eredménytelen, a gasztroenterológus szakorvos” szövegrész,

ad) 10. pontjában a „gasztroenterológus szakorvos vagy javaslata alapján” szövegrész helyébe a „gasztroenterológus vagy gyermek gasztroenterológus szakorvos vagy javaslata alapján” szövegrész,

ae) 20. a) pontjában a „(BNO: M35.9)” szövegrész helyébe a „(BNO: az alapbetegség kódja)” szövegrész lép;

b) a következő 27. ponttal egészül ki:

„27. Cisztás fibrózisban (mucoviscidosisban) (BNO: E84) szenvedő beteg részére a tüdőgyógyász, gyermek tüdőgyógyász, gasztroenterológus vagy gyermek gasztroenterológus szakorvos vagy javaslata alapján – a javaslat keltétől számított hat hónapig – a háziorvos, házi gyermekorvos az alábbi gyógyszereket és tápszereket*.”

(4) Az R. 3. számú mellékletében a B. Eü 70 százalékos támogatási kategória

a)

aa) 2. a) 1–2. a) 3. pontja helyébe a következő szövegrész lép:

„2. a) 1. Lezajlott tranzienst ischemias attack (TIA) (BNO: G45), illetve stroke (BNO: I63) után halmozott atherothrombotikus rizikóval rendelkező beteg részére secunder stroke prevenció céljából a neurologus szakorvos vagy javaslata alapján – a javaslat keltétől számított hat hónapig – a háziorvos az alábbi gyógyszereket*:

2. a) 2. Ischemiás eredetű cerebrovascularis betegségek (BNO: I63, I64, G45) perifériás artériás obstrukció (BNO: I74) secunder prevenciójára dokumentált ASA allergia, ASA rezisztencia, műszeres vizsgálattal igazolt ASA-non-responsio, valamint ASA alkalmazása mellett kialakult endoscoppal, vagy Weber vizsgálattal igazolt gastrointestinalis vérzés, ASA-indukálta asthma-roham esetén a neurologus, belgyógyász, érsebész szakorvos vagy javaslata alapján – a javaslat keltétől számított hat hónapig – a háziorvos az alábbi gyógyszereket*:

2. a) 3. Akut koronária szindróma (instabil angina, NSTEMI, STEMI) (BNO: I20.0–I22.9) perkután endovasculáris intervencióját követően egy évig ASA-val kombinálva, ST-eleváció nélküli akut coronaria szindrómában (instabil angina vagy NSTEMI/non-Q myocardialis infarctus) egy évig ASA-val kombinálva, illetve STEMI-ben thrombolitikus kezelést követően ASA-val kombinálva maximum négy hétig a kardiológus, belgyógyász vagy radiológus szakorvos, vagy javaslata alapján a háziorvos; továbbá ischaemiás eredetű cerebrovascularis betegségek (BNO: I63, I64, G45), instabil angina, non-QMI, NSTEMI, AMI (BNO: I20.0–I22.9), perifériás artériás obstrukció (BNO: I74) angiográfiával vagy egyéb képal-

kotó vizsgálattal igazolt eseteiben, szekunder prevenció céljára, dokumentált ASA-allergia, ASA-rezisztencia, műszeresen igazolt ASA-non-responsio, valamint ASA adása mellett kialakult endoscoppal, vagy Weber-vizsgálattal igazolt gastrointestinalis vérzés, ASA-indukálta asthma-roham esetén a neurológus, kardiológus, belgyógyász, érsebész szakorvos, vagy javaslata alapján – a javaslat keltétől számított hat hónapig a háziorvos – az alábbi gyógyszereket*.”

ab) 17. pontja helyébe a következő szövegrész lép:

„17. Invazív pneumococcus fertőzés megelőzésére az 5 éves kor alatti kiemelten magas rizikójú betegeknek az immunrendszer veleszületett vagy szerzett zavara [lépbetegségek (BNO: D73.9), immunhiányos állapotok (BNO: D80–D89), visszamaradt magzati növekedés és alultápláltság (BNO: P05), koraszülött csecsemő (BNO: P07.3), méhen belül kialakult légúti megbetegedések (BNO: P28), a szív veleszületett rendellenességei (BNO: Q24.9), a tüdő hypo- és dysplasiája (BNO: Q33.6), a tüdő veleszületett rendellenessége (BNO: Q33.9), a lép veleszületett rendellenességei (BNO: Q89.0)] esetén a csecsemő- és gyermekgyógyász szakorvos az alábbi gyógyszereket*.”

b)

ba) 3. pontjában a „betegség nem szövődményes eseteinek kezelésére” szövegrész helyébe a „betegség kezelésére” szövegrész, továbbá a „(BNO: K21.9)” szövegrész helyébe a „(BNO: K21.0, K21.9)” szövegrész,

bb) 5. pontjában a „sugarterápiás vagy sebész” szövegrész helyébe a „sugarterápiás, sebész vagy gyermek gasztroenterológus” szövegrész,

bc) 9. a) 1–9. a) 2. pontjában a „postmenopausalis osteoporosis (BNO: M80.0–M81.0) kezelésére” szövegrész helyébe a „postmenopausalis osteoporosis, vagy nők szekunder, az alapbetegség vagy az osteoporosisra vezető állapot megfelelő terápiájával nem befolyásolható eseteinek (BNO: M80–M82) kezelésére” szövegrész,

bd) 9. a) 3. pontjában a „postmenopausalis osteoporosis (BNO: M80.0–M81.0) kezelésére – centralisan vagy perifériásan mért T-score-2,5 alatti érték esetén” szövegrész helyébe a „– centralisan vagy perifériásan mért T-score-2,5 alatti érték esetén – postmenopausalis osteoporosis, vagy nők szekunder, az alapbetegség vagy az osteoporosisra vezető állapot megfelelő terápiájával nem befolyásolható eseteinek (BNO: M80–M82) kezelésére” szövegrész,

be) 9. a) 4. pontjában a „vagy szteroid kezelés következtében kialakult (BNO: E24) osteoporosisban” szövegrész helyébe a „vagy szekunder, az alapbetegség vagy az osteoporosisra vezető állapot megfelelő terápiájával nem befolyásolható eseteinek (BNO: M80–M82) következtében kialakult osteoporosisban” szövegrész,

bf) 13. pontjában a „neurológus, vagy javaslata alapján” szövegrész helyébe a „neurológus, fül-orr-gégész vagy gyermek tüdőgyógyász szakorvos vagy javaslata alapján” szövegrész lép;

c) a következő 18. ponttal egészül ki:

„18. Bizonyítottan meddő nők in vitro fertilizációs kezeléséhez a meddőség kezelésére kijelölt intézmény szülész-nőgyógyász szakorvosa az alábbi gyógyszereket*.”

(5) Az R. 3. számú mellékletében a C. Eü 50 százalékos támogatási kategória

a)

aa) 1. a) 1. pontjában a „szenvedő beteg részére” szövegrész helyébe a „vagy krónikus idiopathiás urticariában (BNO: L50.1) szenvedő beteg részére” szövegrész,

ab) 4. pontjában a „(BNO: E55.0)” szövegrész helyébe a „(BNO: Z29.8)” szövegrész

lép;

b) 2. pontjának helyébe a következő szövegrész lép:

„2. Ischaemias eredetű cerebrovascularis (BNO: I69.3, I63.1–I63.9, G45.9), illetve kardiovascularis (BNO: I20–I22) betegségek secunder prevenciójára a neurológus, belgyógyász, kardiológus vagy érsebész szakorvos vagy javaslatuk alapján – a javaslat keltétől számított egy évig – a háziorvos az alábbi gyógyszereket*.”

2. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 3. napon lép hatályba azzal, hogy rendelkezéseit a hatálybalépését követően felírt vények esetében kell alkalmazni.

(2) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg a gyógyászati segédeszközök társadalombiztosítási támogatásba történő befogadásáról, támogatással történő rendeléséről, forgalmazásáról, javításáról és kölcsönzéséről szóló 14/2007. (III. 14.) EüM rendelet 10. §-ának (4) bekezdésében a „Magyar Államkincstárnál vezetett” szövegrész helyébe a „Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-00290249-00000000 számú” szövegrész lép.

Dr. Molnár Lajos s. k.,
egészségügyi miniszter

Az oktatási és kulturális miniszter 23/2007. (IV. 2.) OKM rendelete

a mozgóképszakmai és a sajtónyilvántartási hatóság Magyar Államkincstárnál vezetett számlaszámának módosításáról

A mozgóképről szóló 2004. évi II. törvény 37. § (1) bekezdésében és (2) bekezdésének a) pontjában, valamint az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 67. § (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján – az oktatási és kul-

turális miniszter feladat- és hatásköréről szóló 167/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. §-ának d) pontjában meghatározott feladatkörben eljárva, a pénzügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 169/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § b) pontjában megjelölt feladatkörében eljáró pénzügyminiszterrel egyetértésben – a következőket rendelem el:

1. §

A Nemzeti Filmiroda szervezetének, működésének és eljárásának részletes szabályairól szóló 14/2004. (VI. 9.) NKÖM–PM együttes rendelet 21. §-ának (1) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„(1) Az Iroda eljárásaiért a díjakat a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalnak a Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-01461769-00000000 számú előirányzat-felhasználási keretszámlájára kell befizetni. Az eljárási díjak befizetése során a „Filmiroda” megjelölést, a 11. § szerinti nyilvántartásba vételi eljárás során pedig a filmalkotás azonosítási számát is fel kell tüntetni.”

2. §

Az „art” mozik minősítésének, valamint a filmalkotások korhatár szerinti megjelölésének feltételeiről szóló 24/2004. (XII. 8.) NKÖM rendelet 5. §-ának (1) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„(1) Az Iroda eljárásaiért a díjakat a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalnak a Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-01461769-00000000 számú előirányzat-felhasználási keretszámlájára kell befizetni. Az eljárási díjak befizetése során a „Filmiroda” megjelölést is fel kell tüntetni.”

3. §

Az időszaki lapok nyilvántartásba vételéért és kezeléséért fizetendő igazgatási szolgáltatási díjról szóló 20/2005. (VI. 16.) NKÖM rendelet 1. §-ának (2) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„(2) A díjat a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalnak a Magyar Államkincstárnál vezetett 10032000-01461769-00000000 számú előirányzat-felhasználási keretszámlájára kell befizetni. A díj befizetése során a „Sajtónyilvántartás” megjelölést is fel kell tüntetni.”

4. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 5. napon lép hatályba.

Dr. Hiller István s. k.,
oktatási és kulturális miniszter

**Az oktatási és kulturális miniszter
24/2007. (IV. 2.) OKM
rendelete**

**a közoktatás minőségbiztosításáról
és minőségfejlesztéséről szóló
3/2002. (II. 15.) OM rendelet módosításáról**

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: közoktatásról szóló törvény) 94. §-a (1) bekezdésének c) pontjában és a Magyar Köztársaság kitüntetéseiéről szóló 1991. évi XXXI. törvény 7. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján, az oktatási és kulturális miniszter feladat- és hatásköréről szóló 167/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § a) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva a következőket rendelem el:

1. §

A közoktatás minőségbiztosításáról és minőségfejlesztéséről szóló 3/2002. (II. 15.) OM rendelet (a továbbiakban: R.) 1–2. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„1. § (1) A rendelet hatálya – fenntartótól függetlenül – kiterjed

- a) az óvodákra,
- b) az általános iskolákra, a szakiskolákra, a gimnáziumokra és szakközépiskolákra, az alapfokú művészetoktatási intézményekre (a továbbiakban együtt: iskola),
- c) a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai intézményekre,
- d) a diákotthonokra és kollégiumokra [a továbbiakban a)–d) pont alattiak együtt: nevelési-oktatási intézmény],
- e) a közoktatás pedagógiai szakszolgálatának intézményeire és a pedagógiai szakmai-szolgáltató intézményekre,
- f) a többcélú közoktatási intézményekre (a továbbiakban az a)–f) pont alattiak együtt: közoktatási intézmény),
- g) a közoktatási feladatkörében eljáró Oktatási Hivatalra (a továbbiakban: Hivatal),
- h) a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézetre (a továbbiakban: Intézet).

(2) E rendelet alkalmazásában gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai intézmény a fogyatékoság típusának megfelelően létrehozott óvoda, általános iskola, középiskola, szakiskola, kollégium, továbbá a speciális szakiskola és készségfejlesztő speciális szakiskola, illetve óvodai csoport, iskolai tagozat, osztály, csoport.

2. § A rendelet célja meghatározni a közoktatás minőségfejlesztési rendszere működésének elveit, továbbá megteremteni a minőségfejlesztésben nyújtott kiemelkedő teljesítmények állami elismerésének lehetőségét.”

2. §

Az R. 3. §-ának (2)–(3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A Hivatal az Oktatási Hivatalról szóló 307/2006. (XII. 23.) Korm. rendeletben és az e rendeletben meghatározottak szerint közreműködik a közoktatás minőségfejlesztési rendszere feladatainak végrehajtásában.

(3) A közoktatás minőségfejlesztési rendszere feladatainak végrehajtásában közreműködik továbbá az oktatási és kulturális miniszter által kijelölt országos pedagógiai szakmai szolgáltató intézmény, szakképzés tekintetében az Intézet.”

3. §

Az R. a következő 5. §-sal egészül ki:

„5. § A nevelési-oktatási intézménynek a minőségirányítási program végrehajtásának értékelése során vizsgálnia kell azt, hogy az intézményi minőségpolitika és a minőségfejlesztési rendszer betöltötte-e célját. Vizsgálni és értékelni kell továbbá a nevelési-oktatási intézmény eredményességét, így különösen a nevelési, illetve pedagógiai programban megfogalmazottak teljesülését, az intézményi nevelési, tanítási és tanulásiirányítási módszerek, az alkalmazott tankönyvek, taneszközök, fejlesztő eszközök bevalását, a teljesítményértékelés gyakorlatát, a szülők, a tanulók elégedettségét.”

4. §

Az R. a következő 6–7. §-sal és a 6. §-t megelőzően a következő címmel egészül ki:

*„A közoktatás országos mérési feladatainak
végrehajtása*

6. § (1) Az országos mérési feladatok – tanév rendjében meghatározottak szerinti – végrehajtásában az iskolák, az iskolák vezetői és pedagógusai kötelesek közreműködni.

(2) Az országos mérések lebonyolítása tanítási napokon, kötelező tanórai foglalkozások keretében történik. A mérésben részt vevő pedagógus a mérés napjára eső kötelező óráját a méréssel az adott napon összefüggő feladatok végrehajtásával teljesíti. A mérésen való részvétel, illetve távolmaradás elbírálására a tanórai foglalkozáson való részvételre, illetve a tanórai foglalkozásokról való távolmaradásra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

(3) Az országos mérések időpontját, az eljárással kapcsolatos feladatokat, határidőket évente a tanév rendjéről szóló rendelet tartalmazza. A méréshez szükséges megfelelő feltételek biztosítása az intézmény igazgatójának a feladata.

(4) A mérések előkészítéséhez az iskolák a tanév rendjéről szóló rendeletben meghatározottak szerint szolgáltatnak adatot.

(5) Az országos mérések keretében az érintett közoktatási intézmények elvégzik az adatfelvételt. A Hivatal a tanév rendjében meghatározottak szerint összegyűjti a feladatlapokat és a kérdőíveket, továbbá gondoskodik azok feldolgozásáról. A Hivatal előállítja az országos mutatókat és az elemzés szempontjából releváns részminták alapstatisztikáit, valamint azokat az összevont mutatókat, amelyek alapján az iskola összehasonlíthatja teljesítményét az országos mutatókkal és a hasonló helyzetű intézmények statisztikai jellemzőivel.

7. § (1) Az országos mérés 6., 8. és 10. évfolyamra vonatkozó tartalmi keretét a 2. számú melléklet tartalmazza.

(2) A Hivatal a közoktatásról szóló törvény 99. §-ának (7) bekezdése alapján akkor hívja fel

a) az iskola fenntartójának figyelmét arra, hogy kezdeményeznie kell az általa fenntartott iskolában az intézkedési terv elkészítését, ha az adott évben elvégzett mérések központilag feldolgozott eredményei alapján a felmért évfolyamok vonatkozásában az iskola bármely telephelyére – és a 10. évfolyamon bármely képzési típusra – járó tanulók nem érték el az előírt minimumot. Az előírt minimum e rendelet alkalmazásában azt jelenti, hogy a központilag feldolgozott eredmények alapján a felmért évfolyamokra meghatározott 1. képességszintet a tanulók legalább fele nem érte el szövegértésből és legalább huszonöt százalékra nem érte el matematikából,

b) az iskola fenntartóját arra, hogy készítsen intézkedési tervet és nyújtsa be jóváhagyásra, ha az a) pontban meghatározott felhívást követő évben elvégzett mérések során az általa fenntartott iskolák a felmért évfolyamok vonatkozásában továbbra sem érik el az előírt minimumot.

(3) A képességszinteket az adott tanévben az országos mérések keretében felmért tanulók begyűjtött teljesítményértékei alapján kell meghatározni pedagógiai, méréselméleti és statisztikai számítások alapján.

(4) A képességszinteket a tanév rendjéről szóló rendelet – évente, az országos mérések lebonyolítása évének megjelölésével együtt – tartalmazza.”

5. §

(1) Az R. 8. §-át megelőző cím helyébe a következő cím lép:

„A Közoktatási Értékelési Tanács”

(2) Az R. a következő 8. §-sal egészül ki:

„8. § (1) A közoktatás országos mérési feladatainak végrehajtását a Közoktatási Értékelési Tanács, az oktatási és kulturális miniszter tudományos tanácsadó testülete segíti. A Közoktatási Értékelési Tanács elnökét és öt tagját az oktatási és kulturális miniszter kéri fel a pedagógiai értékelés, a méréselmélet, az adatfelvétel és adatelemzés, a

tartalmi keretek kialakítása és az értékelési programok lebonyolítása terén tudományos, kutatói, fejlesztői, oktatói és alkalmazó tapasztalatokkal, hazai és nemzetközi elismertséggel rendelkező szakemberek közül. A Közoktatási Értékelési Tanács tagjai közé egy-egy tagot delegálhat az Országos Köznevelési Tanács, a Közoktatás-politikai Tanács és az Országos Kisebbségi Bizottság.

(2) A Közoktatási Értékelési Tanács tagjainak száma legfeljebb kilenc, megbízatásuk öt évre szól. A Közoktatási Értékelési Tanács elfogadja a működési szabályzatát, amely az oktatási és kulturális miniszter jóváhagyásával válik érvényessé.

(3) A Közoktatási Értékelési Tanács feladata, hogy javaslatot tegyen az oktatási és kulturális miniszter részére a közoktatás mérési, értékelési rendszere fejlesztési irányainak a kialakítására, így különösen az országos mérés, értékelés tartalmi keretének meghatározására, a képességszintek meghatározásának tudományos megalapozására, a nemzetközi tanulói teljesítményvizsgálatokban történő magyar részvételre.

(4) Adott tanév méréseihez kapcsolódó képességszintek kihirdetését megelőzően az oktatási és kulturális miniszter beszerzi a Közoktatási Értékelési Tanács véleményét.”

6. §

Az R. a 15. §-t követően a következő címmel és 15/A. §-sal egészül ki:

„Kiváló Érettségizető Vizsgahely kitüntető cím

15/A. § (1) Az oktatási és kulturális miniszter a Hivatal javaslata alapján „Kiváló Érettségizető Vizsgahely” kitüntető címet adományozhat annak a középiskolának, amelyik

a) a középszintű érettségi vizsgákat legalább három éven át magas színvonalon szervezte meg,

b) vállalja, hogy az október–novemberi vizsgaidőszak feladataiban közreműködik,

c) hosszú távra szóló – legalább tíz évre megkötött – szerződésben vállalja, hogy közreműködik legalább két érettségi tárgy emelt szintű vizsgájának megszervezésében.

(2) Évente legfeljebb tíz kitüntető cím adományozható. A kitüntető cím adományozását az Oktatási és Kulturális Minisztérium hivatalos lapjában közzé kell tenni és a kitüntető címmel rendelkező középiskolák névsorát a Hivatal honlapján folyamatosan elérhetővé kell tenni.

(3) A kitüntető cím adományozása díszoklevél és kitüntető tábla átadásával történik. A kitüntető cím a középiskola hivatalos okiratain, a középiskola felvételi tájékoztatójában feltüntethető.

(4) A kitüntető cím használatára a középiskola az adományozástól számított öt évig jogosult. A kitüntető cím többször is újra adományozható.

(5) Az oktatási és kulturális miniszter a kitüntető címet visszavonhatja, ha az adományozás (1) bekezdésben meghatározott feltételeit nem tudja teljesíteni a középiskola.”

7. §

(1) Ez a rendelet – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – a kihirdetését követő 3. napon lép hatályba.

(2) Az e rendelet 4. §-ával megállapított R. 7. §-ának (4) bekezdése 2007. szeptember 1-jén lép hatályba.

(3) Az R. – az e rendelet *mellékletével* kiadott – 2. számú melléklettel egészül ki, egyidejűleg az R. melléklete 1. számú mellékletre változik.

(4) A rendelet hatálybalépésének napján az R. 15. § (2), (4), (5) és (10) bekezdésében az „oktatási miniszter” szöveg helyébe az „oktatási és kulturális miniszter”, a 15. § (6) bekezdésében az „oktatási miniszternek” szöveg helyébe „oktatási és kulturális miniszternek” szöveg lép.

(5) A rendelet hatálybalépésének napján hatályát veszti az R. 16. §-ának (3) bekezdése, továbbá a közoktatás minőségbiztosításáról és minőségfejlesztéséről szóló 3/2002. (II. 15.) OM rendelet módosításáról szóló 1/2007. (I. 18.) OKM rendelet 3. §-ának (2) bekezdése.

Dr. Hiller István s. k.,
oktatási és kulturális miniszter

Melléklet a 24/2007. (IV. 2.) OKM rendelethez

„2. számú melléklet a 3/2002. (II. 15.) OM rendelethez

Az országos mérés 6., 8. és 10. évfolyamra vonatkozó tartalmi kerete

MATEMATIKA TESZT

A mérés matematika tesztje főként a mindennapi életben előforduló, matematikai problémákra visszavezethető feladatokból áll. A felmérés ugyan figyelembe veszi a tanterveket, de nem az egyes évfolyamok követelményeit kéri számon.

A tesztek olyan, többnyire életszerű szituációban megjelenített feladatokat tartalmaznak, amelyek megoldásához szükséges ismeretekkel elvileg már rendelkeznek a diákok. A kompetenciamérés matematika tesztje a diákok matematikai eszköztudását méri. A matematikai eszköztudás magában foglalja

- az egyénnek azt a képességét, amelynek segítségével megérti és elemzi a matematika szerepét a valós világban;
- a matematikai eszköztár készségszintű használatát;
- az elsajátított matematikai tudás valós élethelyzetekben való alkalmazásának igényét és az erre való képességet;
- a matematikai eszközök használatát a társadalmi kommunikációban és együttműködésben az egyén életkorának megfelelő szinten.

A matematikai eszköztudás felmérésekor tehát elsősorban a hétköznapi életben is előforduló problémákra épülő feladatokkal találkozhatnak a tanulók, és azokat meglévő matematikai képességeik és az iskolában, valamint a mindennapokban szerzett készségeik segítségével kell megoldaniuk. Ilyen valós probléma lehet például a pénzügyek intézése, az utazás, a természeti jelenségek változását mutató adatsorok és ábrázolásuk értelmezése.

A teszt összeállításának szempontjai

A matematika teszt feladatait aszerint kell megkülönböztetni, hogy egyrészt a matematika mely tartalmi elemei jelennek meg a feladatban, másrészt milyen típusú gondolkodási műveletek, kompetenciák segítségével oldható meg az adott probléma. A feladatokban felbukkanó matematikai tartalmi területek négy fő csoportba sorolhatók. Ez a bontás különbözik a hagyományos tantervi felosztástól, de megfeleltethető annak. Minden tartalmi területhez különböző matematikai képességeket, készségeket, műveleteket igénylő, különböző nehézségű feladatok, alkalmazások tartoznak. A kompetenciamérésben a gondolkodási műveletek három csoportját határoztuk meg.

A különböző képességű, tudású tanulók teljesítményének értékeléséhez eltérő nehézségű feladatokra van szükség a tesztben, a feladatok nehézség szerinti eloszlásának lehetőleg le kell képeznie a tanulók képességek szerinti eloszlását. Fontos, hogy a feladatok a matematika minél szélesebb területét lefedjék, és az egyes tartalmi területeket képviselő feladatokban a gondolkodási műveletek elemei megfelelő arányban jelenjenek meg. Ennek érdekében úgynevezett teszt-mátrixok készültek, amelyek a vizsgált korosztályok életkori sajátosságait figyelembe véve meghatározzák az egyes teszteken belül a tartalmi területek és műveleti csoportok arányait.

A felmérés minden tanévben formailag is különböző típusú feladatokat tartalmaz, amelyek arányát a mérési-javítási idő és a tanulói válaszokból nyerhető információk figyelembevételével határoztuk meg.

A teszt összeállításának további fontos szempontja, hogy az lehetőleg változatos kontextusú feladatokból kell, hogy álljon.

Tartalmi területek

A kompetenciamérésben a matematikán belül négy tartalmi területet különböztethető meg:

- mennyiségek és műveletek,
- hozzárendelések és összefüggések,
- alakzatok síkban és térben,
- események statisztikai jellemzői és valószínűsége.

Mennyiségek és műveletek

Számokkal, mennyiségekkel az élet legkülönbözőbb területein lehet találkozni, ezekkel számításokat végzünk. A számításokhoz ismernünk kell a műveleteket és azok tulajdonságait. A bennünket körülvevő tárgyakat, anyagokat jellemző mennyiségekről mérések és mértékegységek segítségével kaphatunk információkat. A mérés problémaköréhez kapcsolódó feladatokat a mennyiségek és műveletek tartalmi területéhez soroljuk. Ez a tartalmi terület tehát magában foglalja a számok, műveletek ismeretét, az oszthatósági problémákat, idetartozik még a mérés, valamint a mértékegységek ismerete, átváltása is.

- Számok, számérzék (számábrázolás, előjeles számok, számok közötti kapcsolat (közönséges és tizedes törtek), számhalmazok és kapcsolatuk, számok a számegyenesen, nagyság szerinti rendezés, nagyságrendi becslések stb.)
- Számítások, műveletek (műveletek és műveleti tulajdonságok ismerete, műveletek kapcsolata, sorrendje, végrehajtása, megfelelő képlet alkalmazása stb.)
- Oszthatóság (prímek, [közös] osztók, [közös] többszörösök, oszthatósági tulajdonságok és szabályok, számrendszerek közötti kapcsolat stb.)
- Mérés (mértékegységek használata, átváltása, mérési pontosság stb.)

Hozzárendelések és összefüggések

A világban működő rendszerek olyan elemekből, jelenségekből állnak, amelyek (változásai) hatással vannak egymásra; összefüggnek egymással. A természeti vagy társadalmi jelenségeket vizsgálva többnyire azt tapasztalható, hogy folytonosan változnak. Az összefüggések, változások kezeléséhez szükséges, hogy az esetleges szabályosságokat felismerjük, a változásokat értelmezni tudjuk. Az összefüggésekre, a változások vizsgálatára, az összefüggésekkel kapcsolatos műveletekre épülő problémák tartoznak ide.

Ez a terület magában foglalja a matematikai, algebrai kifejezések, hozzárendelések, függvények különböző ábrázolásával kapcsolatos problémákat; a szabályosságok, sorozatok, összefüggések felismerésével, megadásával, alkalmazásával megoldható feladatokat, az egyenletek, egyenlőtlenségek felírását, megoldását, paraméteres kifejezések kezelését. Idesoroljuk az elemi halmazokkal kapcsolatos ismeretek, valamint a logikai ismeretek alkalmazását.

- Mennyiségek egymáshoz rendelése (mennyiségek és a közöttük lévő összefüggések felismerésével, megjelenítésével [táblázat, képlet, grafikon] kapcsolatos tevékenységek: adatleolvasás, ábrázolás, algebrai kifejezések és ábrázolás közötti összefüggések megtalálása, felismerése; sorozatok stb.)
- Arányosságok (egyenés és fordított arányosságok)
- Paraméter-algebra (formulákkal, képletekkel végzett műveletek, algebrai kifejezések összehasonlítása, egyenletmegoldás stb.)
- Szöveges egyenletek, egyenlőtlenségek kezelése, matematizálása
- Szabályjáték (szabályosságok felismerése, szabályok követése stb.)
- Halmazok (halmazműveletek és tulajdonságaik)
- Logika (állítások igazságtartalma)

Alakzatok síkban és térben

Ahhoz, hogy a tárgyakat képesek legyünk összehasonlítani és megkülönböztetni, fel kell ismerni, hogy azok milyen speciális jellemzőkkel rendelkeznek, miben hasonlítanak, illetve különböznek, esetleg egyszerűbb, szabályos alakzatokká, összetevőkké kell bontani őket.

Ahhoz, hogy biztosan el lehessen igazodni a háromdimenziós térben, ahol élünk, értenünk kell, mit jelentenek egy alakzat különböző irányú nézetei. Különböző nézeteikben, megjelenési formáikban fel kell tudnunk ismerni a tárgyakat, alakzatokat. Meg kell értenünk a térbeli és síkbeli koordináták jelentését, és tudnunk kell ezek alapján

tájékozódni. Az alakzatok tulajdonságainak, jellemzőinek ismeretét, a síkbeli vagy térbeli tájékozódás képességét igénylő problémák tartoznak az alakzatok síkban és térben tartalmi területéhez.

Ez terület magában foglalja a két- és háromdimenziós geometriai alakzatokkal kapcsolatos műveleteket, a szimmetriákkal, egybevágósággal, hasonlósággal, geometriai transzformációkkal kapcsolatos problémákat. Idetartoznak a trigonometriai összefüggések alkalmazásai is. Ehhez a tartalmi területhez soroljuk a koordináta-rendszerbeli eligazodást, térbeli tájékozódást is.

- Alakzatok (geometriai alakzatok [egyenesek, szögek, két- és háromdimenziós alakzatok] tulajdonságainak ismerete, csoportosítás adott tulajdonság szerint, tárgyak, alakzatok felismerése különböző megjelenítési formákban, alakzatok komponensekre bontása stb.)

- Transzformációk (geometriai transzformációk, szimmetriák felismerése, alkalmazása, egybevágóság és hasonlóság felismerése, alkalmazása stb.)

- Dimenziók (testek és hálók, nézeteik, vetületeik összekapcsolása, alakzatok láthatóság szerinti ábrázolásainak ismerete stb.)

- Tájékozódás síkban és térben (objektumok egymáshoz viszonyított helyzete, viszonyítás a megfigyelő térbeli pozíciójához, eligazodás a koordináta-rendszerben [pl. pontok, egyenesek helyzetének meghatározása] stb.)

- Trigonometriai összefüggések alkalmazása

Események statisztikai jellemzői és valószínűségük

Különböző valószínűségű eseményekkel, a biztos, illetve a lehetetlen esemény fogalmával, kombinatorikai problémákkal az egyszerű játékokban, a természet jelenségeiben és a tudomány területén egyaránt találkozunk. Naponta nagy mennyiségű információ, adatok sokféleképpen megjelenített halmaza jut el hozzánk. A statisztikai módszerekkel képzett adatok esetén fontos tudnunk, hogy mennyire tekinthetők megbízhatónak vagy bizonytalannak, milyen feltételek mellett, milyen valószínűséggel érvényesek stb. Ehhez tisztában kell lennünk bizonyos statisztikai fogalmakkal, ismernünk kell bizonyos szintű statisztikai számítási módszereket. E területhez azok a feladatok tartoznak, amelyekben statisztikai számításokat kell végezni, azokat statisztikai szempontból kell értékelni, vizsgálni, vagy statisztikai ábrázolásokat (diagram, táblázat stb.) kell készíteni, vagy az ábrázolt adatokkal kell műveleteket végezni. A kombinatorikai és valószínűség-számítási problémákat megjelenítő feladatok, valamint a gráfok mint egyszerű modellek is itt szerepelnek.

- Adatgyűjtés (szövegből, grafiknról, diagramról, táblázatból stb., adatok megjelenítése, ábrázolása, jellemzése [grafikon, táblázat, diagram stb.])

- Statisztikai számítások végrehajtása (átlag, medián, szórás stb.)

- Statisztikai mutatók és eljárások értelmezése, elemzése (következtetések levonása, következtetések kritikus elbírálása stb.)

- Valószínűség-számítás (valószínűségi problémák megoldása)

- Kombinatorika (kombinatorikai problémák megoldása)

- Gráfok (gráfok modellként alkalmazása)

A tartalmi területek helyenként nehezen határolhatóak el egymástól, szinte minden területnek van közös része, metszete más területekkel. Amikor egy feladatot valamely tartalmi területhez sorolunk, arról döntünk, hogy melyik a dominánsan megjelenő terület az adott esetben.

A kompetenciamérés tartalmi területei és a tantervi területek közötti összefüggés

A kompetenciamérés tartalmi területei	Tantervi területek
Mennyiségek és műveletek	Számolás
	Mérés
Hozzárendelések és összefüggések	Algebra
	Függvények
	Sorozatok
	Halmazok
	Logika
Alakzatok síkban és térben	Geometria
Események statisztikai jellemzői és valószínűsége	Kombinatorika
	Valószínűség
	Leíró statisztika
	Gráfok

Gondolkodási műveletek

Mivel a mérés matematika tesztjében szereplő feladatok többsége életszerű szituációban jelenik meg, a feladatok megoldásakor a diákok legelőször értelmezik a feladat szövegét, az adott helyzetet, azt lefordítják a matematika nyelvére, azaz modellt hoznak létre. Ezt a már tisztán matematikai problémát az iskolában vagy a hétköznapi életük során szerzett matematikai ismereteik, képességeik révén megoldják, majd a matematikai megoldást az eredeti, valós szituáció esetében is értelmezik, megvizsgálják a megoldás érvényességét, és az eredményt világos, érthető formában interpretálják. A feladatok megoldásához különböző képességekre, készségekre van szükség (pl. értelmezés, érvelés, kommunikáció, ábrázolás, modellezés, formális nyelvhasználat, eszközhasználat stb.), amelyeknek különböző összetettségi, nehézségi szintjei lehetnek. A különböző szintű készségekhez, készségcsoportokhoz rendelhető gondolkodási műveleteket – összetettségük alapján – három csoportra osztottuk. Az összetettebb műveletek alkalmazását igénylő feladatok többnyire nehezebbek, ám nem minden esetben, ezért minden műveleti csoportban lehetnek viszonylag könnyebb és nehezebb feladatok.

A gondolkodási műveletek három csoportja a kompetenciamérésben:

- tényismeret és rutinműveletek,
- modellalkotás, integráció,
- komplex megoldások és kommunikáció.

Egy feladat műveleti besorolása attól is függhet, hogy melyik évfolyam tesztjében szerepel, így elképzelhető, hogy ugyanaz a feladat más-más besorolást kap (például a rutinműveletek értelmezése nem egyforma az egyes évfolyamokon).

Tényismeret és rutinműveletek

Ebbe a csoportba a matematikai nyelv legalapvetőbb fogalmainak ismerete; alapvető matematikai tények, tulajdonságok, szabályok felidézésének és egyszerű alkalmazásának, végrehajtásának képessége tartozik. Itt elsősorban a begyakorolt tudás mozgósítására van szükség. A feladatok a korábban elsajátított alapvető ismeretek felidézését és alkalmazását várják el, többnyire egyetlen lépéssel megoldhatók, nem igénylik különböző eljárások együttes végrehajtását. Kontextusuk tisztán matematikai, illetve könnyen követhető, valós helyzetet írnak le, amely egyszerűen matematizálható.

- Egyszerű matematikai definíciók, alapfogalmak, jellemzők felidézése (pl. számok, műveletek, mértékegységek, síkidomok tulajdonságainak felidézése)
- Matematikai objektumok (alakzatok, számok, kifejezések), valamint ekvivalens matematikai objektumok azonosítása (pl. törtek grafikus szemléltetése, különböző helyzetű egyszerű geometriai alakzatok azonosítása)
- Számítások végrehajtása (pl. műveletek és műveletek kombinációinak végrehajtása, egyenletek megoldása, kifejezések, képletek értékének kiszámítása, százalékszámítás, átlagszámítások mennyiség adott arány szerinti változtatása, egyszerű kombinatorikai számítások elvégzése, algebrai kifejezések egyszerűsítése, bővítése)
- Mérés (pl. leolvasás mérőeszközökről, mértékegységek, mérési becslések)
- Adatgyűjtés leolvasással (pl. grafikonok, táblázatok, skálák leolvasása), ábrázolás (pl. adatok megjelenítése, pontok ábrázolása koordináta-rendszerben)
- Osztályozás, halmazba sorolás (pl. matematikai objektumok csoportosítása közös tulajdonság alapján, beletartozás vizsgálata)
- Rutinproblémák megoldása (az iskolában begyakorolt algoritmusok végrehajtása)

Modellalkotás, integráció

(Modellalkotás, különböző műveletek integrálása)

Modellalkotás és integráció alatt a diák számára szokatlan problémák matematikai modellezését; több matematikai terület, művelet összekapcsolását értjük.

Azok a feladatok sorolhatók ebbe a csoportba, amelyekben a nem rutin jellegű problémák jelennek meg. Még tartalmaznak ismerős elemeket a tanulók számára, és a megfelelő információk, műveletek, ismert módszerek, algoritmusok kombinációival, integrációjával megoldhatók.

- Modellalkotás (pl. a problémát leíró egyenletrendszer megadása; grafikonon vagy algebrai kifejezésekkel megjelenített összefüggések összekapcsolása a valós problémával, bizonytalan kimenetelű eseményhez valószínűségi modell megadása, összetett alakzatok modellezése)
- Ismerős módszerek, műveletek, információk kombinálása, több rutinművelet összekapcsolása (pl. ábrázolt információk leolvasás utáni felhasználása valamilyen további problémamegoldáshoz)

*Komplex megoldások és kommunikáció**(Komplex problémák megoldásai és az eredmények kommunikálása)*

A komplex megoldások és kommunikáció csoportjába a legmagasabb szintű műveletek tartoznak. Az idesorolt feladatok a tanuló számára általában újszerű problémát vázolnak fel, ezért összetett matematikai modell felállítását, önálló megoldási stratégia kidolgozását igénylik, illetve komplex műveletek kombinációjával oldhatók meg. A diákok a feladatok megoldása során elemeznek, értelmeznek valamely problémát, esetleg szélesebb körben is érvényes általánosításokat fogalmaznak meg. A gondolkodási műveleteknek ebben a csoportjában kiemelt szerepet kap a jó kommunikációs készség, a matematikai nyelv pontos használata, a világos, pontos fogalmazás és a logikus érvelés.

- Összetett modell megalkotása, a modell érvényességi határainak kritikus vizsgálata
- Újszerű szituációban megjelenő összefüggés meghatározása, elemzése (pl. adatsorok, statisztikai ábrázolások vizsgálata, elemzése), összefüggések értelmezése (pl. képletben szereplő változók hatásának vizsgálata, értelmezése)
- Matematikai elképzelések, feltételezések, stratégiák, módszerek, bizonyítások értékelése és ezek kommunikálása
- Művelet érvényességének vagy állítás igazságának igazolása, bizonyítása, ezek kommunikálása
- Saját megoldási módszerek kitalálása, ismertetése, kommunikálása
- Általánosítás (pl. síkbeli probléma térbeli általánosítása)

A matematika teszt mátrixa a vizsgált évfolyamok esetén a tartalmi területek és a gondolkodási műveletek arányát mutatja a kompetenciamérés matematikatesztjeiben.

A 6. évfolyam matematika tesztjének mátrixa

Gondolkodási műveletek	Tényismeret és rutinműveletek (%)	Modellalkotás, integráció (%)	Komplex megoldások és kommunikáció (%)	A tartalmi területek aránya (%)
Tartalmi területek				
Mennyiségek és műveletek	10–15	20–25	5–10	40–45
Hozzárendelések és összefüggések	5–10	10–15	5–10	20–25
Alakzatok síkban és térben	5–10	10–15	5–10	20–25
Események statisztikai jellemzői és valószínűsége	3–5	5–10	2–5	10–15
Műveletcsoport aránya	30–35	45–55	15–20	100

A 8. évfolyam matematikatesztjének mátrixa

Gondolkodási műveletek	Tényismeret és rutinműveletek (%)	Modellalkotás, integráció (%)	Komplex megoldások és kommunikáció (%)	A tartalmi területek aránya (%)
Tartalmi területek				
Mennyiségek és műveletek	10–15	15–20	5–10	35–40
Hozzárendelések és összefüggések	5–10	10–15	5–10	25–30
Alakzatok síkban és térben	5–10	5–10	3–5	15–20
Események statisztikai jellemzői és valószínűsége	3–5	5–10	3–5	10–15
Műveletcsoport aránya	25–30	45–55	20–25	100

A 10. évfolyam matematikatesztjének mátrixa

Gondolkodási műveletek	Tényismeret és rutinműveletek (%)	Modellalkotás, integráció (%)	Komplex megoldások és kommunikáció (%)	A tartalmi területek aránya (%)
Tartalmi területek				
Mennyiségek és műveletek	5–10	10–15	3–5	20–25
Hozzárendelések és összefüggések	5–10	10–15	5–10	25–30
Alakzatok síkban és térben	5–10	10–15	5–10	25–30
Események statisztikai jellemzői és valószínűsége	5–10	10–15	3–5	20–25
Műveletcsoport aránya	25–30	45–55	20–25	100

Feladattípusok

A tesztekben szereplő feladatok formájuk szerint a következők lehetnek:

Feleletválasztós feladatok

– Egyszerű választásos feladatok

– Igaz–hamis típusú feladatok

Nyílt végű feladatok

– Rövid választ igénylő feladatok

– Többlépéses számolást vagy hosszabb kifejtést igénylő feladatok

Az egyszerű választásos feladatok esetében a diákoknak négy vagy öt válaszlehetőség közül kell kiválasztaniuk az egyetlen helyes megoldást.

Az igaz–hamis típusú feladatokban egy adott problémára vonatkozó több (3–5) állítás helyességét kell eldönteniük a diákoknak. A választ ebben az esetben akkor tekintjük teljes értékűnek, ha az összes állítás helyességét jól bírálta el a diák.

A tesztben szereplő nyílt végű, rövid választ igénylő feladatok esetében a választ a tanulók maguk adják, írják le, de könnyen eldönthető, hogy a válasz helyes vagy helytelen. A kérdésekre adott válasz többnyire egyetlen szó, egyetlen szám, egy egyszerű ábrázolás stb.

A nyílt végű, többlépéses számolást vagy hosszabb kifejtést igénylő feladatokban nemcsak azt várjuk a tanulótól, hogy egy-két szavas választ adjon a kérdésre, hanem azt is, hogy ismertesse a megoldás menetét, megfogalmazzon egy matematikai érvelést, vagy írjon le egy matematikai módszert. A feladatok javítása, értékelése képzett személyt igényel.

Míg a feleletválasztós feladatok főleg az alacsonyabb szintű gondolkodási műveletek mérésére alkalmasak, a nyílt végű, többlépéses számolást vagy hosszabb kifejtést igénylő kérdésekre adott válaszok nagyobb szabadságot, többféle utat, módszert biztosítanak a tanulónak a feladat megoldásához, ezáltal többféle lehetőség nyílik a magasabb szintű ismeretek vizsgálatára, mérésére is.

A megoldásra szánt idő, a megoldásokból nyerhető információmennyiség és a kódolás szempontjait figyelembe véve a mérés matematikatesztjében a feleletválasztós és a nyílt végű kérdések arányát a következőképpen határoztuk meg.

A feleletválasztós és nyílt végű feladatok aránya

Feladattípus	%
Feleletválasztós feladatok	60
Nyílt végű, rövid választ igénylő feladatok	20
Nyílt végű, többlépéses számítást igénylő feladatok	20

A tesztfeladatok egyéb jellemzői

A kompetenciamérés tesztjeiben főleg olyan feladatok szerepelnek, amelyekkel a diákok a mindennapi életben – az iskolában, otthon vagy egyéb közösségekben – találkozhatnak. Akadnak azonban olyan feladatok is, amelyekben nem jelenik meg valós élethelyzet, mert olyan matematikai ismeretet kérnek számon, amelyet nem lehet vagy nem érdemes életszerű szituációba ágyazni.

A feladatokban megjelenő helyzetek, szituációk különböző mértékben állnak közel a tanulókhoz. A szituáció lehet a diák személyes életével, a tanulással, munkával kapcsolatos, közösségi, társadalmi vagy tudományos kontextusú. A tesztben szereplő feladatok a helyzetek minél szélesebb skáláját igyekeznek lefedni.

A feladatok minél sokszínűbb kontextusán túl azt is biztosítanunk kell, hogy a tesztben ne legyenek többségben olyan feladatok, amelyek esetében a szociokulturális, nem- és tájegységbeli különbségek előnyt vagy hátrányt jelentenek valaki számára.

Mivel a mérésre szánt idő korlátozott, a kérdésekhez tartozó „bevezető szöveg” hosszának igazodnia kell a feladathoz, például ne tartalmazzon felesleges információt, ne kelljen egy hosszadalmas leírást értelmezni ahhoz, hogy utána az egyébként egyszerű matematikai kérdést megválaszolhassuk (pl. egy társasjáték szabályainak részletes ismertetése).

A tesztekben szereplő feladatok nem „becsapósak”, „beugratósak”, hiszen a tanulók rendelkezésére álló idő szűkös, és az, hogy egy furfangos kérdésnél valaki „beugrik”, még nem jelenti azt, hogy nem érti, ne tudná megoldani a problémát.

A mérésben szereplő többkérdéses feladatok előnye, hogy mivel közös háttérszövegből indulnak ki, a diákok jobban elmélyülhetnek a feladathelyzetben. Ugyanabból a szituációból kiindulva eltérő nehézségű, különböző tartalmi terület-hez tartozó, különböző gondolkodási műveletek alkalmazását igénylő, összetettségében eltérő feladatokat oldhatnak meg. Ebben az esetben kevesebb idő szükséges a feladat megismeréséhez, ami segíti a mérési idő jobb kihasználását.

A teszt megírásakor a tanulók rendelkezésére áll: toll, vonalzó és számológép. Minden kérdés megoldható ezek alkalmazásával, nem fordulnak elő például szerkesztési feladatok. A tesztfüzet végén található egy táblázat, amely a legfontosabb kerület-, terület-, felszín-, térfogat-számítási képleteket tartalmazza, ugyanis a tesztben szerepelhetnek olyan feladatok, amelyek megoldásához szükség van a képletekre. Ha olyan ismeretek szükségesek a feladat megoldásához,

amelyek nem szerepelnek a fenti felsorolásban és nem elvárás, hogy a tanuló kívülről tudja azokat, a feladat szövege tartalmazza azokat az információkat, amelyek segítségével a kérdés megválaszolható.

SZÖVEGÉRTÉSI TESZT

A szövegértési feladatok a szövegértést tantárgyközi kulturális kompetenciának tekintik, így a mindennapi életből vett szövegekben szereplő tények, összefüggések feltárását, problémák, helyzetek megoldását várják el a tanulóktól. A tesztek elbeszéléseket, regényrészleteket, ismeretterjesztő szövegeket, újságcikkeket, hirdetéseket és szokványos táblázatokat tartalmaznak. A tanulóknak a különböző információhordozókhoz kapcsolódó kérdések megválaszolásakor a szövegek átfogó értelmezésén túl különböző műveleteket kell végrehajtaniuk. Ezek közé egészen egyszerű és komplex műveletek is tartoznak a konkrét információ visszakeresésétől az egyes szövegelemek funkciójának meghatározásán át a szöveg megformáltságára való reflektálásig.

A kompetenciamérésben felmért mindhárom évfolyam határpontnak tekinthető a szövegértési képesség alakulásában, fejlődésében. Míg a hatodik évfolyamos tanulók körében (a 11–12 éves korosztályban) elsősorban az alapvető szövegértési műveletek elsajátítása mellett azok bővítésén és alkalmazásán van a hangsúly, addig a tizedik évfolyamosok esetében (a 15–16 éves korosztályban) már elvárás, hogy szövegértési képességeiket minél szélesebb körben alkalmazzák a különféle szituációkban. A 8. évfolyam – az általános iskola lezárásaként – átmenetet képez az alap- és középfokú oktatás között. A mérés szövegértési tesztjei a hazai és nemzetközi mérési értékelési trendhez illeszkedő, részletesen kidolgozott tartalmi keretre épülnek. A különböző szövegtípusok és a tematikai sokféleség révén a tesztek komplexen modellezik a mindennapokból ismert olvasnivalókat és a feldolgozásukhoz használt szövegértési műveleteket. A modern társadalmak elemi feladata és érdeke a tanulók szövegértési képességének vizsgálata. Nemcsak állampolgári jog, de általános társadalmi érdek, hogy az (írás) olvasás képességét minél többen és minél hatékonyabban tudják használni a mindennapi életben. Míg a szövegértés fogalmán a köztudatban továbbra is elsősorban az olvasási technika elsajátítását értik, a helyes olvasási technika elsajátítása csak része, a kifinomult szövegértési képesség kialakulásának.

A szövegértés komplex fogalom, amely a szövegekkel folytatott párbeszédet, az olvasó tapasztalatainak integrálását, az egymásra épülő gondolkodási műveletek alkalmazását is magában foglalja. A hazai és nemzetközi szakirodalom és kutatások nyomán a tartalmi keretében a szövegértést a következőképpen definiáljuk:

A szövegértés az írott nyelvi szövegek megértésének, használatának és a rájuk való reflektálásnak a képessége annak érdekében, hogy az egyén elérje céljait, fejlessze tudását, képességeit, kikapcsolódjék, sikerrel alkalmazkodjon vagy vegyen részt a mindennapi kommunikációs helyzetekben.

Ahhoz, hogy a szövegértési képességek széles körét értékelni tudjuk, különböző nehézségű és típusú szövegeket tartalmazó tesztet kell összeállítani. A vizsgálatban részt vevő korosztályok számára készített szövegértési teszt modellezi, és a különböző műveleteket igénylő kérdésekkel irányítja is a szövegfeldolgozás folyamatát.

A szövegértési teszt összeállításának szempontjai

A szövegértési teszt szövegeinek kiválasztásakor és feladatsorainak összeállításakor az alábbi szempontokat vettük figyelembe:

- szövegtípusok,
- gondolkodási műveletek,
- a tanulói háttértudás szerepe a feladatok megoldásában,
- a feladatok típusa,
- a különböző típusú szövegek és feladatok aránya.

Szövegtípusok

Elbeszélő típusúnak nevezzük azokat a folyamatos, összefüggő írásos szövegeket, amelyek célja egy történet elbeszélése vagy események, személyek, tárgyak, problémák stb. leírása. E szövegtípus fő jellemzője, hogy nem tájékoztatni, informálni vagy meggyőzni akarja elsősorban az olvasót, inkább az érzelmi bevonására irányul. Az elbeszélő szövegek gyakran személyes hangvételűek, jellemzőjük az emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmek hatásos megformálása. Az elbeszélő szövegtípusba soroljuk például a novellákat, a meséket, a vallomást, az esszét, az útleírást, a kritikát, a recenziót vagy a tudósítást. Az elbeszélő típusú szövegek gyakorta fikatív, képzeletbeli elemeket tartalmaznak, ezáltal az olvasót aktív befogadói részvételre készítik.

Magyarázó típusúnak nevezzük azokat a tudományos, illetve ismeretterjesztő szövegeket, amelyek elsősorban ismertetet közölnek, legyen az egy jelenség magyarázata, egy esemény bemutatása. Hangvételük általában higgadt, tárgyyszerű. A magyarázó szöveg közléseinek fő célja a tájékoztatás, ami természetesen nem jelenti, hogy e szövegek szerzői ne akarnak meggyőzni olvasóikat saját álláspontjukról. A magyarázó szövegek közé tartoznak például a tudományos isme-

retterjesztő cikkek, tanulmányok, kommentárok. A magyarázó típusú szövegekhez kapcsolódó feladatok vizsgálata azért is fontos, mert a tankönyvi szövegek többsége is e típusba sorolható.

A dokumentum típusú szövegeket elsősorban formai alapon különböztethetjük meg az előző típusoktól. A verbális közlést és tipográfiai jeleket, képeket, rajzokat is tartalmazó szövegtípusba soroljuk a listákat, grafikonokat, menetrendeket, különféle táblázatokat, a térképeket, a szövegekhez készített ábrákat, a használati utasítást. Idetartoznak a mindennapi életben gyakran előforduló szövegek, mint például a nyomtatványok, kérdőívek, szabályzatok. A dokumentum típusú szövegek megértésében a szöveg elrendezésének, a verbális és nem verbális jelek összjátékának különösen nagy a szerepe. Ilyen szövegek előfordulhatnak önállóan vagy az előző két szövegtípus kiegészítéseként is. E szövegtípus segítségével képet kapunk arról, hogy a tanuló hogyan igazodik el a mindennapi szituációkban és az azokhoz tartozó köznap – nem csak verbális jeleket tartalmazó – szövegekben.

A szövegek egyéb jellemzői

A szövegek kiválasztásakor figyelembe vettük a mérni kívánt évfolyam életkori sajátosságait, a tankönyvi szövegek nehézségét és a tantervi követelményeket is. A mérés időbeli korlátai egy-, maximum másfél oldalas szövegek feldolgozását teszik lehetővé. A szövegek, szövegrészek válogatása közben ügyeltünk arra, hogy azok ömagukban is megállják helyüket. A feladatok kapcsolódhatnak egy önálló szöveghez, de a témához illeszkedő rövidebb szövegekből is állhat egy szövegegység. Ez utóbbi lehet például két diák véleménye egy filmről vagy egy jelenség más-más szemszögéből történő vizsgálata. A tanulóknak ezeket külön-külön vagy egymással összefüggésben is kell olvasniuk, a kérdések az egyik, másik vagy mindkét szövegre vonatkozhatnak.

Az egyes évfolyamok esetében természetesen vannak eltérések a szöveg hosszában, a megfogalmazás összetettségében, az információk szövegbe ágyazottságában. Ezek a tényezők befolyásolják a szöveghez kapcsolódó feladatok nehézségét. Fontos szempont a szövegek stiláris sokszínűsége, valamint az, hogy ne csupán szépirodalmi vagy rangos publicisztikai, hanem köznyelvi szövegek is szerepeljenek a tesztekben.

A feladatlapok összeállításakor a szövegeket a tematikai sokszínűség jellemzi: egyaránt helyet kaptak a történelem, a sport, a nyaralás és utazás, az egészség, az irodalom és a színház, a diákélet, az állatok és növények élete, a gazdaság, a család, a szórakozás, a tévé és egyéb médiumok stb. témakörébe tartozó szövegek. A tesztekben olyan szövegeket szerepeltetünk, amelyek a 6., 8. és 10. évfolyamos fiatalok érdeklődésére számot tarthatnak.

A tematikai és stiláris sokféleség mellett fontos, hogy a tesztben ne legyenek túlsúlyban az egyes részpopulációknak kedvező szövegek.

Gondolkodási műveletek

A szövegek olvasását követően, a feladatok megoldásakor a tanuló különböző szövegértési műveleteket hajt végre, és a kérdésekre, utasításokra adott válaszokkal bizonyítja, hogy megértette és felhasználta a szöveget. Az egyes művelettípusok szétválasztása a mérés technikai szükséglete, de minden művelettípus a globális megértés, a szöveg egészéről kialakult kép oldaláról is értelmezhető.

A szövegértési tesztekben szereplő legfontosabb műveletek: (1) a szöveg információinak (pl. tényeinek, adatainak) azonosítása, visszakeresése, (2) a szövegben lévő logikai és tartalmi kapcsolatok, összefüggések felismerése, (3) a szöveg egészének, egy részének vagy konkrét tartalmi elemeinek, továbbá stiláris jellemzőinek és a szöveg üzenetének értelmezése.

Információ-visszakeresés

Az információ-visszakeresés művelete egy vagy több elem visszakeresését és azonosítását kívánja meg a tanulótól. A szöveg explicit szó szerinti vagy implicit elemeit kell felismernie, és a feladatban megadott szempontok szerint kiválasztania. A tanulóknak a szövegben elszórt adatokra kell figyelnie, szelektíven kell olvasnia, „át kell futnia” a szöveget, és ki kell választania a kívánt adatot. Ez a művelettípus különösen jól kvantifikálható, ám nem a legegyszerűbb művelet.

Az információk visszakeresése feltételezi az adott szöveg egészéről kialakult, az aktuális olvasási élményen alapuló tudást, amely nélkül nem lehetséges a szövegben való tájékozódás. Az egyes elemek azonosításához a szöveg felületes ismerete is elég lehet, és ha az ilyen típusú feladat nem jár együtt a globális szövegértésre vonatkozó kérdésekkel, a túl gyors olvasás, az „átfutás” gyakorlatát erősíti, ami a szöveg félreértéséből eredő tipushibák elkövetésének kockázatát növeli. Ilyenkor történhet az, hogy a diák rossz szövegrészre „ugrik vissza”, és kiválasztja a kért információhoz hasonló, de nem a kérdésfeltevésnek megfelelő válaszlehetőséget.

Az információ-visszakeresés műveletének nehézsége függ a visszakeresendő elemek számától, azok kapcsolódásának módjától, a visszakeresést meghatározó kritériumok mennyiségétől és minőségétől, továbbá attól, hogy a keresett elem mennyire szembetűnő a szövegben. E művelettípusba tartoznak egyrészt a ki, mit, mikor stb. típusú kérdések, amelyekre a helyes válasz egy vagy több konkrét adat, másrészt a kérdésben szereplő kifejezések szinonimáinak azonosítását igénylő feladatok.

Kapcsolatok és összefüggések felismerése

A szöveg olvasása közben a befogadó különféle, szövegen belüli és szövegek közötti kapcsolatok, összefüggések hálózatát alkotja meg. Szavak, tematikai elemek motívumokra világítanak rá, bekezdések egymás ellentétei vagy kiegészítőivé válnak, a szöveg más szövegeket, háttérismereteket idéz fel. A szöveg kohéziós erői szerepet játszanak a szövegegész megértésében.

A kapcsolatok és összefüggések felismerésének művelettípusába sorolt feladatokban, különböző tartalmi és logikai összefüggések felismerésére van szükség. A szövegkörnyezetből kell egy adott cselekedetnek, történésnek az okaira vagy céljaira vonatkozó következtetéseket levonni, illetve ezek következményeit és hatásait vizsgálni.

A feladat nehézségét természetesen befolyásolja a szöveg bonyolultsága, az elemek közti hasonlóság és azok áttételes volta. Egészen könnyű feladatok is tartoznak ide, amelyek a szöveg egyik kijelölt része alapján egyszerű következtetést igényelnek, de vannak nehezebbek is, amelyek rejtettebb kapcsolatok felismerését kívánják a tanulóktól. A kapcsolatok és összefüggések felismerése művelettípusba soroljuk a szöveg tartalmi, logikai elemeire, ok-okozati, egyéb viszonyokra és a szerkesztéssel elemekre, bekezdésekre, az egységek közötti kapcsolatokra vonatkozó kérdéseket, valamint az általánosítást, a szöveg belső összefüggésszerkezetének és utalásainak felismerését igénylő feladatokat.

Értelmezés

Bár a szöveg értelmezése a megértésre támaszkodik, de egyben alkotótevékenység is, így reflexív viszonyt feltételez az olvasott és megértett szöveggel. Az értelmezés műveletéhez tartozó feladatok esetében reflektálni kell a szövegre, értékelni kell a szöveg egészének vagy egy-egy részletének a szövegegészben betöltött szerepét, megalkotottságát. Az értelmezés művelettípusába sorolt kérdés vonatkozhat a szöveg tartalmi vagy stílári elemeinek értékelésére, amely kritikai elemzést is igényel.

A kapcsolatok, összefüggések felismeréséhez hasonlóan e művelettípusban is a szöveg egésze és a szövegrész közötti kapcsolat megértése szükséges. Az olvasónak e művelettípusban a szöveg szó szerinti és átvitt értelmének lehetőségeit is érzékelnie kell.

Vannak egészen könnyű feladatok, amelyek a szöveg egyes tartalmi vagy formai jegyeinek az azonosítását kérik, és vannak nehezebbek, amelyek a szöveg elemző megértésére támaszkodva a szöveg objektív vagy szubjektív megítélését várják el. Az értelmezés műveletéhez sorolt feladatokat három nagyobb csoportba oszthatjuk: egyrészt általános szövegértési feladatok, amelyekben az üzenet, mondanivaló felismerése, a szövegegész értelmezése a cél; másrészt reflektálás a szöveg tartalmi elemeire, egy adott szövegegység értelmezése, illetve véleményalkotás egy adott tartalmi elemről; harmadrészt reflektálás a stílári elemekre, a szöveg megfogalmazás módjának értelmezése, illetve vélemény a megfogalmazás módjáról, stílusáról.

Az általános szövegértési feladatok közé tartoznak azok a kérdések, amelyek megválaszolásához a tanulónak saját tapasztalataival, nézeteivel kell összevetnie a szövegben olvasottakat. A szöveg tartalmi elemeire való reflektálás jó példája, amikor a tanulónak a szöveg tételmondatát, központi állítását kell azonosítania, újrafogalmaznia. A stílári elemekre való reflektálás esetében pedig a kérdés a szöveg hangnemének jellemzését, értékelését, a mögöttes vagy alkalmi jelentés feltárását várja el a tanulótl.

A szövegtípusok és a műveleti szintek mátrixa az egyes évfolyamokon:

A szövegtípusok és a műveleti szintek mátrixa a 6. évfolyamos tesztben

MŰVELETI SZINTEK	Információ-visszakérés	Kapcsolatok, összefüggések felismerése	Értelmezés	Összesen
SZÖVEGTÍPUSOK				
Elbeszélő	10–15%	10–15%	10–15%	34–40%
Magyarázó	10–15%	8–12%	8–12%	30–36%
Dokumentum	10–15%	8–12%	8–12%	30–36%
Összesen	36–42%	30–36%	30–36%	100%

A szövegtípusok és a műveleti szintek mátrixa a 8. évfolyamos tesztben

MŰVELETI SZINTEK	Információ-visszakérés	Kapcsolatok, összefüggések felismerése	Értelmezés	Összesen
SZÖVEGTÍPUSOK				
Elbeszélő	8–12%	10–15%	8–12%	30–36%
Magyarázó	10–15%	10–15%	10–15%	34–40%
Dokumentum	8–12%	10–15%	8–12%	30–36%
Összesen	30–36%	34–40%	30–36%	100%

A szövegtípusok és a műveleti szintek mátrixa a 10. évfolyamos tesztben

MŰVELETI SZINTEK	Információ- visszakérés	Kapcsolatok, összefüggések felismerése	Értelmezés	Összesen
SZÖVEGTÍPUSOK				
Elbeszélő	8–12%	8–12%	10–15%	30–36%
Magyarázó	8–12%	8–12%	10–15%	30–36%
Dokumentum	10–15%	10–15%	10–15%	34–40%
Összesen	30–36%	30–36%	34–40%	100%

Feladattípusok

A szövegértési feladatlapokon két alapvető feladattípust és ezek változatait használjuk: feleletválasztós kérdéseket, valamint nyílt végű, szöveges választ igénylő feladatokat. A válaszadási formákat és a kitöltés módját a feladatlapokat bevezető útmutató mutatja be a diákok számára.

A feleletválasztós feladatokat az jellemzi, hogy a diáknak a felkínált viszonylag kis számú lehetőség közül kell kiválasztania a helyeset. Többnyire négy válaszlehetőség kapcsolódik a kérdéshez, és közülük egy a helyes. A többi válaszlehetőség egyértelműen rossz, a válaszok terjedelme nagyjából ugyanakkora, az opciók között félrevezető válaszok is szerepelnek, amelyek nehezítik a feladat megoldását. A feleletválasztós kérdések közé tartoznak azok a feladatok is, amelyekben több állítás igaz vagy hamis voltát kell eldönteni.

A nyílt végű feladatok esetében a diáknak rövidebb-hosszabb választ kell adnia írásban. A nyílt végű feladatok két nagy csoportba sorolhatók. A nyílt végű, rövid szöveges választ igénylő feladatok közé olyan kérdések tartoznak, amelyek esetében a tanulónak egy-egy rövid elemmel kell válaszolnia. Idesoroljuk azokat a feladatokat is, amelyekben a tanulónak a kérdésben megadott szövegrészt kell megjelölnie, aláhúznia. A nyílt végű, hosszabb szöveges választ igénylő feladatok értelemszerűen hosszabb magyarázatot, bővebb kifejtést igényelnek a diáktól. A feladattípusok arányát a 10. táblázat szemlélteti.

A feleletválasztós és a nyílt végű feladatok aránya

Feladattípus	%
Feleletválasztós feladatok	60
Nyílt végű, rövid választ igénylő feladatok	20
Nyílt végű, hosszabb kifejtést igénylő feladatok	20

A tanulói háttértudás szerepe a szövegértési feladatok megoldásában

A felmérés során a tanuló olyan szövegekkel dolgozik, amelyekkel első alkalommal találkozók, de nem szabad megfedledkeznünk arról, hogy meglévő ismeretei, képességei, készségei birtokában olvassa azokat. A feladatmegoldási helyzetben a diák tárgyi ismereteire, tudására, megszokott olvasási stratégiáira, egyéni jellemzőire, önismereti tényezőire stb. támaszkodik. A szövegértés voltaképpen folyamatát megelőzi a szöveg témájára, műfajára, közlési helyére, formájára, a szerző személyére, a tipográfiára stb. és az ezek által mozgósított előismeretekre is támaszkodó előzetes megértés.

A szövegértési teljesítmény mérésekor tehát figyelembe kell vennünk a tanulói háttértudás – általában nehezen megragadható, konkretizálható – szerepét is az adott szöveg feldolgozásában. Az aktuális feladatmegoldási helyzetben az előzetes tudás szerepének minimalizálására törekszünk, mert például egy ismert szépirodalmi szöveghez kapcsolódó kérdéssort nagyobb hatékonysággal tud megoldani egy olyan diák, aki már olvasta az adott szöveget. A szöveg szóhasználatára vonatkozó, esetleg a nemzetközi kultúrszókincs elemének értelmezését megkívánó feladat könnyebb annak a diáknak, aki a szót más szövegek környezetből vagy az idegen nyelvi óráról ismeri. Egy motívum, metafora vagy toposz értelmezése kisebb nehézséget okoz a magyarórán jól teljesítő diák számára.

Egyrészt a mérő jelleg, másrészt az egyértelmű kódolás és értékelés érdekében törekszünk a tanulói háttérismeretek szerepének csökkentésére, de egyben arra is, hogy a szövegen belüli információkat, gondolatokat feldolgozzák, értelmezzék a tanulók. A tesztek természetesen nem tudják kategorikusan kizárni a szövegen kívüli tényezők hatását, a cél azonban azok hatásfokának minimalizálása. Mindezekből következően és a tanulói populáció heterogén jellege miatt kicsi a szövegen kívüli tudás és információk felhasználását elváró, az általános intelligencia bevonásával megoldható feladatok szerepe – ezek a feladatok amúgy is csak a műveltségbeli és tárgyi hiányosságokra vetnének fényt, ez pedig nem a mérések feladata.

A tesztek összeállításakor ezért ügyelünk arra, hogy a szövegek tematikája mellett a feladatok megfogalmazása se kedvezzen egyik részpopulációnak sem, a feladatok megoldásához ne legyen szükség olyan háttértudásra, amely a tanuló szociokulturális hátterének, egyéni motivációjának és ismereteinek vagy éppen tárgyi felkészültségének a függvénye.”

III. rész HATÁROZATOK

A Miniszterelnök határozatai

A Miniszterelnök 25/2007. (IV. 2.) ME határozata

a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság elnökének megbízásáról

A felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 111. §-ának (2) bekezdésében foglalt jogkörömben – az oktatási és kulturális miniszter előterjesztésére –

dr. Bazsa Györgyöt, az MTA doktorát, a Debreceni Egyetem egyetemi tanárát

a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság elnöki teendőinek ellátásával

– 2009. december 31-ig terjedő időtartamra –

megbízom.

Gyurcsány Ferenc s. k.,
miniszterelnök

VI. rész KÖZLEMÉNYEK, HIRDETMEÉNYEK

Az Országos Választási Bizottság 105/2007. (III. 29.) OVB h a t á r o z a t a

Az Országos Választási Bizottság a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 124/A. §-a (3) bekezdésének *b*) pontjában foglalt hatáskörében eljárva a dr. Orbán Viktor és dr. Semjén Zsolt által a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség és a Kereszténydemokrata Néppárt képviseletében benyújtott országos népszavazási kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Országos Választási Bizottság az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadja.

A határozat ellen – a Magyar Közlönyben való közzétételét követő 15 napon belül – az Alkotmánybírósághoz címzett kifogást lehet benyújtani az Országos Választási Bizottságnál [1051 Budapest, Roosevelti tér 1–3.; levél-cím: 1903 Budapest, Pf. 314; fax: 06 (1) 441-1729].

Indokolás

I.

Dr. Orbán Viktor és dr. Semjén Zsolt 2006. október 24-én nyújtotta be az országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének mintapéldányát hitelesítés céljából. Az íven a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e Ön azzal, hogy az államilag támogatott felsőfokú tanulmányokat folytató hallgatóknak ne kelljen képzési hozzájárulást fizetniük?”

Az Országos Választási Bizottság 566/2006. (XI. 20.) OVB határozatával az aláírásgyűjtő ív hitelesítését megtagadta. A határozat ellen benyújtott kifogás nyomán az Alkotmánybíróság 15/2007. (III. 9.) AB határozatával az OVB döntését megsemmisítette, és a testületet új eljárás lefolytatására kötelezte.

Az új eljárás lefolytatása során az Országos Választási Bizottság az Alkotmánybíróság határozatának indokolására és az időközben bekövetkezett törvényi változásokra figyelemmel vizsgálta a kérdés hitelesíthetőségét.

1. Az Országos Választási Bizottság a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvény elfogadott szabályait is figyelembe véve megvizsgálta a népszavazásra feltenni kívánt kérdés és a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 28/C. § (5) bekezdése *a*) pontjában foglalt, tiltott népszavazási tárgy összefüggését. Az Országos Választási Bizottság 566/2006. (XI. 20.) OVB határozatához képest a hatályba lépett költségvetési törvény új szabályozási környezetet jelent a korábban már vizsgált kérdést illetően. Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *a*) pontjában szereplő, népszavazást kizáró rendelkezéseket több határozatában értelmezte. Legutoljára a 16/2007. (III. 9.) AB határozatában erősítette meg azokat a tételeket, melyeket először az 51/2001. (XI. 29.) AB határozatában fejtett ki. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „a költségvetési törvény fogalmába semmiképpen sem tartozhat bele az összes olyan jogszabály, amelynek pénzügyi, költségvetési vonzata van”. E határozat értelmében „az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés *a*) pontjában szereplő, a költségvetésre vonatkozó kizáró ok alapján a költségvetésre vonatkozó valamely kérdés akkor nem bocsátható népszavazásra, ha a kérdés a költségvetési törvény módosítását

tartalmazza, vagy a kérdésből okszerűen következik a tiltott tárgykörben megjelölt törvények módosítása, illetve ha a kérdés arra irányul, hogy a választópolgárok pontosan határozzanak meg jövőbeli költségvetési törvényben szereplő egyes kiadásokat”.

A Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvény 14. § (4) bekezdése a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény 53. § (1) bekezdése alapján az államilag finanszírozott képzésben részt vevő hallgatók által fizetendő képzési hozzájárulást az államilag finanszírozott oktatást folytató felsőoktatási intézmények költségvetési bevételeként határozza meg. A felsőoktatási intézmények 2007. évi intézményi költségvetésének megtervezése a költségvetési törvényben meghatározott állami támogatások és az intézményi közvetlen bevételek együttes figyelembevétele alapján történik. Egy eredményes népszavazás következtében, amely a törvényalkotót a képzési hozzájárulás eltörlésére kötelezné, a felsőoktatási intézmények ily módon kieső bevételeit – az intézmények működőképességének megőrzése érdekében – a központi költségvetési források átcsoportosításával kellene pótolni, ami szükségessé teheti a központi költségvetés bevételi oldalának utólagos korrekcióját is.

A fentiekből következően az Országos Választási Bizottság azt állapította meg, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdésből okszerűen következik az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés a) pontjában meghatározott tiltott tárgykörhöz tartozó egy vagy több törvény módosítása.

2. A képzési hozzájárulás esetében az Országos Választási Bizottság a kérdés vizsgálata során újból megállapította: a kérdés hitelesítését kizáró érv az, hogy a népszavazásról szóló hatályos alkotmányi és törvényi rendelkezések alapján jelenleg nem dönthető el, mennyi időre kötelezné a népszavazás eredménye a törvényhozást, így megalapozott következtetés, hogy az eredményes népszavazás – burkolt formában ugyan, de egyértelműen – az Alkotmány módosítását eredményezi.

A képzési hozzájárulással kapcsolatos 15/2007. (III. 9.) AB határozat III/3. pontja idéz az OVB határozatából, majd érveinek részletes kifejtése nélkül megállapítja: „Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint azonban a jelen ügyben a kérdés nem irányul az Alkotmány módosítására. Eredményes népszavazásból az Országgyűlésnek nem keletkezne olyan jogalkotási kötelezettsége, amely csak az Alkotmány módosításával teljesíthető.”

Az OVB határozatának indokolása arra mutat rá, hogy a kérdésben tartott eredményes népszavazás az Alkotmány módosítását eredményezné, de nem állítja, hogy a kérdés az Alkotmány módosítására irányulna. Az OVB továbbra is fenntartja azt az érvét, mely szerint a határidők törvényi rendezésére vonatkozó szabály hiá-

nyában többféle, a hatályos Alkotmány kereteit egyaránt túllépő eredménnyel, és ehhez kapcsolódó lehetséges értelmezésekkel zárulna a népszavazás. Az egyik lehetséges értelmezés szerint a törvényhozó a tilalmat bármikor, akár az eredményes népszavazást követő rövid időn belül feloldhatná, és a népszavazási döntéssel ellentétes tartalmú törvényt alkothatna. Ez az értelmezés nyilvánvalóan ellentétes lenne a népszavazás alkotmányos intézményével, és közvetve az Alkotmány 2. §-ának (2) bekezdésével. A másik lehetséges értelmezés lényege, hogy egy eredményes népszavazás mindaddig, amíg egy újabb, azonos tárgykörre irányuló, ellentétes tartalmú népszavazás nem kötelezi a törvényhozást a korábban tiltott tárgyú törvény megalkotására, addig a törvényhozási tilalom végleges. Az Országgyűlés törvényalkotó és egyéb hatáskörei gyakorlásának határidő nélküli korlátozása lényegében azt eredményezheti, hogy ezekben a kérdésekben „kizárólagos népszavazási tárgyak” jönnek létre, hiszen e tárgykörök Országgyűlés általi ismételt gyakorlását legfeljebb egy újabb eredményes népszavazás kényszerítheti ki. Sőt, az sem bizonyos, hogy egy későbbi népszavazás a tilalmat feloldhatja-e. Hiszen ha népszavazás csak az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdésről rendezhető, de az Országgyűlésnek a reá kötelező népszavazás miatt nincs hatásköre a kérdésről dönteni, akkor a tilalmat se törvény, se népszavazás nem változtathatja meg. Ez pedig azt jelenti, hogy a konkrét ügyben megszűnik az Országgyűlés törvényalkotói hatásköre, anélkül, hogy egy ilyen alapvető alkotmányos jelentőségű kérdésről az Alkotmány említést tenne. Egyúttal előállna egy újabb, népszavazásra nem bocsátható kérdésfajta, úgyszintén anélkül, hogy erre az Alkotmány utalna. Vagyis két ponton is burkolt alkotmánymódosítást eredményez a törvényalkotási tilalomról szóló sikeres népszavazás.

Ebben a kérdésben tehát egy eredményes, a kérdésre igenlő választ adó népszavazás olyan bizonytalan határidejű törvényhozási moratóriumra kötelezné az Országgyűlést, amely csak a hatályos Alkotmánynak a képvisleti demokrácia és a közvetlen demokrácia intézményeire vonatkozó rendelkezései megváltoztatásával kaphat alkotmányos alapot. Ez – tekintettel az Alkotmánybíróság több határozatában [25/1999. (XI. 22.) AB, 28/1999. (VII. 7.) AB, 40/1999. (XII. 21.) AB, 50/2001. (XI. 22.) AB, 48/2003. (X. 27.) AB határozatok] kifejtett következetes gyakorlatára is – a kérdés burkoltan alkotmánymódosítást kiváltó jellege miatt a hitelesítés akadályát képezi.

II.

A határozat az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdésének a) pontján, az országos népszavazásról és népi kezdemé-

nyezésről szóló 1998. évi III. törvény 2. §-án és a 10. §-ának b) pontján, a jogorvoslatról szóló tájékoztatás a Ve. 130. §-ának (1) bekezdésén alapul.

Dr. Szigeti Péter s. k.,
az Országos Választási Bizottság elnöke

**A Szabadságharcosokért Közalapítvány
pályázati felhívása
az 1945–56 közötti politikai üldözöttek
és az 1956. évi forradalom és szabadságharcban
részt vevők és sérelmet szenvedettek,
valamint országos szervezeteik, továbbá az ezzel
a korral foglalkozó szervezetek és magánszemélyek
pénzügyi támogatására**

A pályázat kiírásának dátuma: 2007. április 2.

A pályázat leadásának határideje: 2007. április 30.

A pályázat leadásának helye: Szabadságharcosokért Közalapítvány, 1051 Budapest, József A. u. 2–4.

A pályázat célja: a Szabadságharcosokért Közalapítvány alapító okiratában megfogalmazottakkal összhangban

– az idős, megromlott egészségi állapotú, 1945–56 között politikai üldözöttek és 1956-os forradalmárok, szabadságharcosok anyagi megsegítése, szociális ellátásuk és ezáltal életminőségük javítása országos szervezeteinken keresztül,

– olyan rendezvények támogatása, amelyeken megemlékeznek a bolsevik diktatúra áldozatairól, az embertelenségről, és széles körben ismertetik az 1945 utáni megtorlásokat, különösen az 1956-os szabadságharc történetét,

– támogatása minden olyan kutatásnak és tevékenységnek, amelyek tárgyi emlékek gyűjtésével, filmek, képzőművészeti alkotások, irodalmi művek létrehozásával vagy más módon hirdetik a magyar szabadság eszményét,

– működési támogatás nyújtása olyan országos hatókörű szervezeteknek, amelyek az alapító okiratban írt célokkal azonosulnak és azok végrehajtásához hozzájárulnak.

A támogatás jellege: a pályázatnak megfelelő, rendeltetésszerű felhasználás esetén vissza nem térítendő pénzügyi támogatás.

A támogatás forrása: a 2007. évi állami költségvetés igazságügyi és rendészeti minisztériumi fejezetében a Szabadságharcosokért Közalapítvány részére meghatározott összeg.

A pályázók köre: a pénzügyi támogatásra pályázatot nyújthat be politikai üldözötteket tömörítő országos hatókörű szervezet vagy más szervezet, illetőleg magánszemély.

Amennyiben szervezet a pályázó, szükséges, hogy a pályázat benyújtását megelőző 3 évben történt folyamatos működését bizonyítsa, és hogy az illetékes bíróságnál (hatóságnál) bejegyzésre került.

Amennyiben magánszemély a pályázó, a pályázat benyújtását megelőzően köteles valamelyik országos hatókörű politikai üldözötti szervezet írásbeli támogatását megszerezni és azt a pályázathoz csatolni.

Működési támogatásra csak országos hatókörű politikai szervezet pályázhat akkor, ha alapító okirata (alapszabályzat) a szervezet céljai között tartalmazza azokat a célokat, amelyek a közalapítvány alapító okiratában szerepelnek.

Minden pályázó esetében előfeltétel a pályázó részéről saját forrás megléte és az, hogy a pályázat alapján kapott támogatás felhasználása, annak bizonylatolási rendje vonatkozásában a közalapítvánnyal támogatási szerződést köt, a szerződés jogkövetkezményeire is kiterjedően. A kedvezményezett minden évben február 10-ig írásban köteles elszámolni.

A pályázó köteles hozzájárulni ahhoz, hogy a közalapítvány a felhasználási céloknak megfelelő módját és elszámolását és a bizonylatolás rendjét ellenőrizze. Köteles a pályázatban megjelölni azt a helyet, ahol ez az ellenőrzés lefolytatható.

A pályázat elbírálója: a Szabadságharcosokért Közalapítvány Kuratóriuma.

A pályázat elbírálása során a kuratórium a pályázati célok mérlegelésén túl a rendelkezésre álló pénzügyi források függvényében dönt.

A pályázat elbírálási határideje: 2007. május 15.

Szabadságharcosokért Közalapítvány

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

Kormányrendelet felhatalmazása alapján jelenteti meg a Miniszterelnöki Hivatal a Magyar Közlöny mellékleteként a **HIVATALOS ÉRTESÍTŐT**. A lap hetente, szerdánként, tematikus főrészekben hitelesen közli a legfőbb állami, önkormányzati, társadalmi, gazdasági szervek, illetve szervezetek személyi, szervezeti, igazgatási és képzési, valamint a hírközlési tevékenység (frekvenciagazdálkodás, távközlés, postaügy, informatika) közleményeit, továbbá az üzleti élet híreit. Térítési díj ellenében közzé tesszük a Kincstári Vagyoni Igazgatóság vagyonértékesítési pályázatait, az állami, társadalmi, gazdasági szervezetek, parlamenti pártok, kamarák, helyi önkormányzatok, egyházak, különböző képviseletek közleményeit. Fizetett hirdetésként – akár színes oldalakon is – helyet kaphatnak az Értesítőben a gazdálkodó szervezetek, egyetemek, alapítványok, de magánszemélyek közérdeklődésre számot tartó közlései is.

Őszintén reméljük, hogy a hírek, információk, közlemények egy lapban történő pontos és rendszerezett formában való közreadásával sikerül hatékonyabbá és eredményesebbé tenni előfizetőink tájékozódását a hivatali és üzleti életben. Az érdeklődők számára egyéb hasznos információkat is nyújt a lap.

Az Európai Unió Hivatalos Lapja 2004. május 1-jétől az Európai Unió hivatalos nyelveként magyarul is megjelenik. A hivatalos lap L és C sorozatból áll.

Az L (Legislation) sorozatban kerülnek kiadásra az Európai Unió hatályos jogszabályai, az ún. elsődleges jogforrások (alapító szerződések, csatlakozási szerződések, társulási szerződések), továbbá az alábbi jogforrások: *rendeletek, irányelvek, határozatok*.

Az EU Hivatalos Lapjában történő közzétételt követően az évfolyam és a kötet számára, valamint a megjelenés dátumára hivatkozással, cím szerint, 2004. május 1-jétől folyamatosan tájékoztatást adunk a hivatalos lap L kiadásaiban megjelenő jogi aktusokról a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő **Hivatalos Értesítőben**.

A lap előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó 1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. címén, levélcím: 1394 Budapest 62., Pf. 357; faxszám: 318-6668.

2007. évi éves előfizetési díja: 15 372 Ft áfával.

A **HIVATALOS ÉRTESÍTŐ** egyes számai megvásárolhatók a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Centrumban (tel.: 321-5971, fax: 321-5275, e-mail: kozlonycentrum@mhk.hu), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

MEGRENDELŐ LAP

Megrendelem a **HIVATALOS ÉRTESÍTŐ** című lapot példányban, és kérem a következő címre kézbesíteni:

Megrendelő neve:

címe (város/község, irányítószám):

utca, házszám:

Ügyintéző (telefonszám):

2007. évi előfizetési díj fél évre 7 686 Ft áfával ☐

egy évre 15 372 Ft áfával ☐

Számlát kérek a befizetéshez. ☐

Kérjük, a négyzetbe történő X bejelöléssel jelezze az előfizetés időtartamát!

Kelt.:

.....
cégszerű aláírás

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény rendelkezik – többek között – a Magyar Köztársaság Kormánya hivatalos lapjának, a **Határozatok Tárá**nak megjelentetéséről.

A Határozatok Tárát szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal a Szerkesztőbizottság közreműködésével, évente mintegy 60 alkalommal jelenik meg.

A Határozatok Tára a Kormánynak azokat a határozatait (kétezres) közli, amelyeknek közzétételét a Kormány elrendelte, továbbá tartalmazza a miniszterelnök határozatait, a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter határozatait, valamint a minisztériumok, az országos hatáskörű szervek, az önkormányzatok közleményeit, hirdetményeit, különféle tájékoztatóit, továbbá azokat a közleményeket stb., amelyeket a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter engedélyez.

A Határozatok Tára megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címén (Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6.; postacím: 1394 Budapest 62, Pf. 357) vagy a 318-6668 faxszámán.

Éves előfizetési díja 2007. évre: 22 932 Ft áfával.

Példányonként megvásárolható a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Centrumban (tel.: 321-5971, fax: 321-5275, e-mail: kozlonycentrum@mhk.hu), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a

HATÁROZATOK TÁRA

című lapot példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

2007. évi előfizetési díj egy évre: 22 932 Ft áfával. ☐

fél évre: 11 466 Ft áfával. ☐

Csekket kérek a befizetéshez ☐

Kérjük, a négyzetbe történő X bejelöléssel jelezze az előfizetés időtartamát!

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

5

érvünk van:

hivatalos és hiteles
jogszabályszovegek

hasznos kiegészítők
(pl. iratmintatár)

folyamatosan
aktualizált
kommentárok

megújult, gyors
keresőprogram

online frissítés
naponta

klubtagság

Előfizetésével Ön jogosult lesz a Közlöny Klub névre szóló prémium kártyájára, amellyel nem csak a Magyar Hivatalos Közlönykiadó boltjában részesül azonnali árkedvezményben, hanem az Euro Discount Club partnertárgainál is országsszerte.

Éves előfizetési díj:
72 000 Ft + áfa
diákkezdmény: 50%

Készült a
MAGYAR KÖZLÖNY
nyomdai tőpéldánya
alapján
HET 00411467294

 www.mhk.hu
06 (80) 200-723

Tisztelt Előfizetők!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a kiadónk terjesztésében levő lapokra és elektronikus kiadványokra szóló előfizetésüket folyamatosanak tekintjük. Csak akkor kell változást bejelenteniük a 2007. évre vonatkozó előfizetésre, ha a példányszámot, esetleg a címlistát módosítják, vagy új lapra szeretnének előfizetni (pontos szállítási, név- és utcacím-megjelöléssel). Az esetleges módosítást szíveskedjenek levélben vagy faxon megküldeni. Felhívjuk szíves figyelmüket, hogy a lapszállításról kizárólag az előfizetési díj beérkezését követően intézkedünk. Fontos, hogy az előfizetési díjakat a megadott 10300002-20377199-70213285 sz. számlára utalják, illetve a kiadó által kiküldött készpénz-átutalási megbízáson fizessék be.

Készpénzes befizetés kizárólag a Magyar Hivatalos Közlönykiadó ügyfélszolgálatán (1085 Budapest, Somogyi B. u. 6.) lehetséges. (Levél-cím: Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 1394 Budapest, 62. Pf. 357. Fax: 318-6668).

A 2007. évi előfizetési díjak

(Az árak az áfát tartalmazzák.)

Magyar Közlöny	99 792 Ft/év	Környezetvédelmi és Vízügyi Értesítő	15 120 Ft/év
Hivatalos Értesítő	15 372 Ft/év	Közlekedési Értesítő	24 696 Ft/év
Határozatok Tára	22 932 Ft/év	Kulturális Közlöny	18 900 Ft/év
Önkormányzatok Közlönye	5 544 Ft/év	Külgazdasági Értesítő	20 160 Ft/év
Az Alkotmánybíróság Határozatai	18 900 Ft/év	Munkaügyi Közlöny	15 372 Ft/év
Bányászati Közlöny	4 788 Ft/év	Oktatási Közlöny	21 924 Ft/év
Belügyi Közlöny	25 452 Ft/év	Pénzügyi Közlöny	30 492 Ft/év
Egészségbiztosítási Közlöny	22 176 Ft/év	Sportértesítő	5 040 Ft/év
Egészségügyi Közlöny	27 720 Ft/év	Statisztikai Közlöny	13 104 Ft/év
Ellenőrzési Figyelő	3 528 Ft/év	Szociális Közlöny	15 624 Ft/év
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő	18 396 Ft/év	Turisztikai Értesítő	11 844 Ft/év
Gazdasági Közlöny	23 436 Ft/év	Ügyvérségi Közlöny	6 552 Ft/év
Hírközlési Értesítő	6 552 Ft/év	Nemzeti Kulturális Alap Hírlevele	5 040 Ft/év
Honvédelmi Közlöny	18 648 Ft/év	Pénzügyi Szemle	19 908 Ft/év
Igazságügyi Közlöny	15 876 Ft/év	L'udové noviny	3 780 Ft/év
Jogtanácsadó	6 804 Ft/év	Neue Zeitung	4 788 Ft/év

Cégek Közlöny CD

A Cégek Közlöny hatályos és hiteles céginformációk – az üzleti életben részt vevők számára nélkülözhetetlen, naprakész – adatbázisát tartalmazó, heti rendszerességgel lemezen megjelenő lap formátuma 2007. október 1-jétől várhatóan megújul. Erre tekintettel a CD a 2007. évben január 1-jétől szeptember 30-ig fizethető elő. A háromnegyed éves előfizetés díja a 20%-os áfával: 106 272 Ft.

Közbeszerzési Értesítő

A hetente több száz, minden szakterületre kiterjedő közbeszerzési felhívás részletes leírását és feltételeit tartalmazó Közbeszerzési Értesítő című hivatalos lap révén az előfizetők a leggyorsabban, autentikus forrásból értesülhetnek a pályázatokról. Az Értesítő – a tervezett formátumváltás miatt – a 2007. évben fél évre fizethető elő. A fél éves előfizetés díja áfával: 55 062 Ft.

A HIVATALOS JOGSZABÁLYTÁR (CD)

hatályos jogszabályok hivatalos számítógépes gyűjteményének 2007. évi éves előfizetési díjai:

(Áraink az áfát nem tartalmazzák.)

Önálló változat	72 000 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	260 000 Ft
5 munkahelyes hálózati változat	130 000 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	340 000 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	160 000 Ft	100 munkahelyes hálózati változat	590 000 Ft

Az EU-JOGSZABÁLYTÁR (CD)

Az Európai Unió Jogszabályai gyűjteményének 2007. évi éves előfizetési díja

(Áraink az áfát nem tartalmazzák.)

Önálló változat	72 000 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	260 000 Ft
5 munkahelyes hálózati változat	130 000 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	340 000 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	160 000 Ft	100 munkahelyes hálózati változat	590 000 Ft

Facsimile Magyar Közlöny. A hivatalos lap 2006-os évfolyama jelenik meg CD-n az eredeti küalak megőrzésével, de könnyen kezelhetően. Ára: 12 000 Ft + áfa.

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a Szerkesztőbizottság közreműködésével. A Szerkesztőbizottság elnöke: Gilyán György. A szerkesztésért felelős: Kovácsné dr. Szilágyi-Farkas Zsuzsanna. Budapest V., Kossuth tér 1-3. Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: dr. Kodala László elnök-vezérigazgató. Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: tel.: 317-9999, 266-9290/245, 357 mellék.

Példányonként megvásárolható a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Centrumban (tel.: 321-5971, fax: 321-5275, e-mail: kozlonycentrum@mhk.hu), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

2007. évi éves előfizetési díj: 99 792 Ft. Egy példány ára: 210 Ft 16 oldal terjedelemtől, utána +8 oldalanként +189 Ft.

A kiadó az előfizetési díj évközbéli emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

07.1130 – Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert igazgató.

